

PASŪTĪTĀJS:	LR VIDES AIZSARDZĪBAS UN REĢIONĀLĀS ATTĪSTĪBAS MINISTRIJA
LĪGUMS:	ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANAS VALSTS PLĀNA 2021. - 2028. GADAM STRATĒGISKĀ IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒJUMA VEIKŠANA UN VIDES PĀRSKATA SAGATAVOŠANA
LĪGUMA NR.:	IL/62/2020
NODEVUMA NR.:	2
LĪGUMA DATUMS:	2020. GADA 4.AUGUSTS
FINANSĒJUMA AVOTS	LATVIJAS VIDES AIZSARDZĪBAS FONDS
IZPILDĪTĀJS:	SIA „GEO CONSULTANTS”
ZIŅOJUMA VERSIJA:	NR. 4
IESNIEGŠANAS DATUMS:	30/11/2020

**ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANAS VALSTS PLĀNA 2021. -
2028.GADAM STRATĒGISKAIS IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒJUMS
VIDES PĀRSKATS**

Rīga, 2020. gada novembris

**ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANAS VALSTS PLĀNA 2021. -
2028.GADAM STRATĒGISKAIS IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒJUMS
VIDES PĀRSKATS**

RĪGA, 2020. GADA NOVEMBRIS

Saturs

Saīsinājumi	5
1. Plānošanas dokumenta galvenie mērķi un īss satura izklāsts, saistība ar citiem plānošanas dokumentiem	7
1.1. Vispārīgā informācija	7
1.2. Saistība ar citiem plānošanas dokumentiem	7
1.3. Galvenie mērķi un īss satura izklāsts	8
1.3.1. Atkritumu apsaimniekošanas sistēmas raksturojums	9
1.3.1.1. Atkritumu apsaimniekošanas institucionālā sistēma	9
1.3.1.2. Atkritumu apsaimniekošanas sistēmas darbība	12
1.3.1.3. Atkritumu sastāvs un atkritumu plūsmu apsaimniekošana	16
1.3.1.4. Prognozes par atkritumu apsaimniekošanas plānā ietverto atkritumu plūsmu attīstību Plāna darbības laikā.....	20
1.3.2. Stratēģija apglabājamo bioloģiski noārdāmo atkritumu apjomu samazināšanai	23
1.3.3. Atkritumu rašanās novēršanas valsts programma.....	24
1.3.4. Pārtikas atkritumu rašanās novēršanas programma.....	25
1.3.5. Izlietotā iepakojuma rašanās novēršanas valsts programma.....	26
1.3.6. Preču otrreizējas izmantošanas un labošanas pakalpojumu attīstības programma	27
2. Vides pārskata sagatavošanas procedūra un iesaistītās institūcijas, sabiedrības līdzdalība un rezultāti	28
3. Esošā vides stāvokļa apraksts un iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots	31
3.1. Esošā vides stāvokļa apraksts.....	31
3.2. Iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots	36
4. Vides stāvoklis teritorijās, kuras plānošanas dokumenta īstenošana var būtiski ietekmēt	38
5. Ar plānošanas dokumentu saistītās vides problēmas	39
6. Starptautiskie un nacionālie vides aizsardzības mērķi	40
6.1. ES direktīvās noteiktie mērķi.....	40
6.2. Nacionālie mērķi.....	46
7. Plānošanas dokumenta un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums	48
8. Risinājumi, lai novērstu vai samazinātu plānošanas dokumenta un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtisko ietekmi uz vidi	51
8.1. Normatīvajos aktos noteiktie ierobežojumi atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu izvietojumam.....	51
8.2. Teritorijas plānošana	52
8.3. Normatīvajos aktos noteiktās prasības atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektiem... ..	52
8.4. Normatīvajos aktos noteiktās prasības par atkritumu apsaimniekošanas atļaujām	56
8.5. Finanšu nodrošinājums.....	57
8.6. Sodi par vides aizsardzības normatīvo aktu pārkāpumiem	57

9. Īss iespējamo alternatīvu izvēles pamatojums, stratēģiskā novērtējuma veikšanas apraksts, norādot arī problēmas nepieciešamās informācijas ieguvē.....	58
10. Iespējamie kompensēšanas pasākumi	59
11. Plānošanas dokumenta īstenošanas iespējamās būtiskās pārrobežu ietekmes novērtējums	60
12. Paredzētie pasākumi plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringa nodrošināšanai.....	61
13. Vides pārskata kopsavilkums.....	63

Saīsinājumi

AAL	Atkritumu apsaimniekošanas likums
AAR	Atkritumu apsaimniekošanas reģions
AAVP vai Plāns	Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns
ANO	Apvienoto Nāciju Organizācija
AS	Akciju sabiedrība
ATR	Administratīvi teritoriālā reforma
att.	Attēls
Bāzeles konvencija	1989. gada 22. marta Bāzeles Konvencijā par kontroli pār kaitīgo atkritumu robežšķērsojošo transportēšanu un to aizvākšanu
BA	Bioloģiski atkritumi
BNA	Bioloģiski noārdāmie atkritumi
CSDD	Akciju sabiedrība "Ceļu satiksmes un drošības direkcija"
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
DRN	Dabas resursu nodoklis
EEI	Elektriskās un elektroniskās iekārtas
EEIA	Elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi
EUROSTAT	Eiropas Savienības Statistikas birojs
EK	Eiropas Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par ES atkritumu apsaimniekošanas tiesību aktu īstenošanu, tostarp agrīnā brīdinājuma ziņojums par dalībvalstīm, kuras varētu nesasniegt 2020. gadam izvirzīto mērķrādītāju attiecībā uz sadzīves atkritumu sagatavošanu atkalizmantošanai/pārstrādi ¹
EK agrīnā brīdinājuma ziņojums	
EMAS	Vides vadības un audita shēma
ES	Eiropas Savienība
ESAO	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija
EUR	Eiro
EVA	Eiropas Vides aģentūra
IKP	Iekšzemes kopprodukts
IPNK	Integrēta piesārņojuma novēršana un kontrole
ISO	Starptautisko standartu organizācija
IVN	Ietekmes uz vidi novērtējums
KP	Konkurences Padome
LASA	Latvijas Atkritumu saimniecības asociācija
LASUA	Latvijas Atkritumu saimniecības uzņēmumu asociācija
LIA	Latvijas Iepakojuma asociācija
LIFE	ES finanšu instruments videi
LVAFA	Latvijas Vides aizsardzības fonda administrācija
LVIF	Latvijas Vides investīciju fonds
LVĢMC	Valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs”
LPAA	Latvijas pilnvaroto autotirgotāju asociācija
LPS	Latvijas Pašvaldību savienība

¹ Eiropas Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par ES atkritumu apsaimniekošanas tiesību aktu īstenošanu, tostarp agrīnā brīdinājuma ziņojums par dalībvalstīm, kuras varētu nesasniegt 2020. gadam izvirzīto mērķrādītāju attiecībā uz sadzīves atkritumu sagatavošanu atkalizmantošanai/pārstrādi. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A52018SC0420>

MASOC	Mašīnbūves un metālapstrādes asociācija
MK	Ministru kabinets
NACE	Uzņēmumu darbības veidu katalogs
NAIK	No atkritumiem iegūts kurināmais
NSA	Nešķīroti sadzīves atkritumi
NTL	Nolietoti transportlīdzekļi
NVO	Nevalstiskās organizācijas
PA	Pārtikas atkritumi
PCB	Polihlorētie bifenili
PCT	Polihlorētie terfenili
PET	Polietilēnteraftalāts
POP	Noturīgās organiskās piesārņojošās vielas
PVN	Pievienotās vērtības nodoklis
RAAC	Reģionālais atkritumu apsaimniekošanas centrs
Regula Nr.1013/2006	Eiropas Parlamenta un Padomes 2006.gada 14.jūnija regula Nr.1013/2006 par atkritumu sūtījumiem
SA	Sadzīves atkritumi
SAP	Sadzīves atkritumu apglabāšanas poligons
SEG	Siltumnīcefekta gāzes
SIA	Sabiedrība ar ierobežotu atbildību
sk.	Skatīt
SPRK	Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija
TEP	Tehniski ekonomiskais pamatojums
UNDP	ANO Attīstības programma
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VID	Valsts ieņēmumu dienests
VKP	Videi kaitīgas preces
VKPA	Videi kaitīgo preču atkritumi
VRUA	Vieglās rūpniecības uzņēmumu asociācija
VVD	Valsts vides dienests
VVD RVP	Valsts vides dienesta Reģionālā vides pārvalde
ZPI	Zaļais publiskais iepirkums

1. Plānošanas dokumenta galvenie mērķi un īss satura izklāsts, saistība ar citiem plānošanas dokumentiem

1.1. Vispārīgā informācija

Plānošanas dokumenta nosaukums: Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021. - 2028. gadam

Izstrādātāja nosaukums, adrese, tālruna numurs un mājas lapas adrese internetā: Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija,

Peldu iela 25, Rīga, LV-1494

Tālr. 67026515

e-pasts: pasts@varam.gov.lv

www.varam.gov.lv

Joma, uz kuru attiecas plānošanas dokuments: Atkritumu apsaimniekošana

Plānošanas dokumenta izstrādes termiņš un ilgums: Plānots iesniegt Ministru kabinetā 2020.gada oktobrī.

Plāna projekta izstrāde tika uzsākta 2020.gada maijā.

Plāna darbības periods: 2021. - 2028. gads

Plāna pārskatīšanas biežums: Ne retāk kā reizi trijos gados

Plāna darbības teritorija: Latvijas Republika

1.2. Saistība ar citiem plānošanas dokumentiem

Plāns aizstās Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2013.-2020. gadam. Plāns veido sinerģiju un papildina pasākumus, kas ietverti Rīcības plāna pārejai uz aprites ekonomiku 2020. – 2027. gadam.

Plāna sasaiste ar citiem politikas plānošanas dokumentiem:

– Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.-2027.gadam;²

Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2021.-2027.gadam Prioritātes "Kvalitatīva dzīves vide un teritoriju attīstība" Rīcības virziens "Daba un vide – "Zaļais kurss"" (viens no rīcības virziena mērķiem ir oglekļa mazietilpīga, resursu efektīva un klimatnoturīga attīstība, lai Latvija sasniegtu klimata, enerģētikas, gaisa piesārņojuma samazināšanas, ūdeņu stāvokļa uzlabošanās un atkritumu apsaimniekošanas nacionālos mērķus un nodrošinātu vides kvalitātes saglabāšanu un uzlabošanu un īstenotu drošas un kvalitatīvas, tai skaitā bioloģiskas pārtikas apriti, kā arī dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu);

– Vides politikas pamatnostādnes 2014.-2020.gadam (Latvijas vides politikas virsmērķis ir nodrošināt iedzīvotājiem iespēju dzīvot tīrā un sakārtotā vidē; kā arī minētās aktuālākās problēmas atkritumu apsaimniekošanas jomā un svarīgākie pasākumi un ieguvumi (to starp - atkritumu dalītās vākšanas sistēmas attīstīšana un atkritumu pārstrādes un reģenerācijas attīstīšana));

– Rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku 2020.-2027.gadam³ (viens no aprites ekonomikas galvenajiem virzieniem ir atkritumu pārvēršana par resursiem);

– Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam⁴ (mērķis attiecībā uz dabu kā nākotnes kapitālu: būt ES līderei dabas kapitāla saglabāšanā, palielināšanā un ilgtspējīgā izmantošanā);

² Nacionālā attīstības plāna 2021.-2027.gadam gala redakcija pieejama <https://www.pkc.gov.lv/lv/nap2027>

³ Rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku 2020.-2027. gadam pieejams <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40479571>

⁴ Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam

- Latvijas stratēģija klimatneitralitātes sasniegšanai līdz 2050. gadam⁵ (kā mērķi ir SEG emisiju samazināšana visos tautsaimniecības sektoros un CO₂ piesaistes palielināšana);
- Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030.gadam⁶
- Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021.-2030.gadam⁷ (viens no rīcības virzieniem ir atkritumu un notekūdeņu apsaimniekošanas efektivitātes uzlabošana un SEG emisiju samazināšana);
- Latvijas Bioekonomikas stratēģija laikposmam līdz 2030. gadam⁸ (Stratēģijā ir minēts, ka daži no iespējamajiem bioekonomikas attīstības virzieniem ir atkritumu apjoma samazināšana pārstrādē un fosilo resursu aizstāšana ar bioresursiem, tostarp bioloģiski noārdāmo materiālu izmantošana);
- Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādnes 2014.-2020.gadam⁹ (tās sekmē valsts ilgtermiņa un vidēja termiņa politikas plānošanas dokumentos izvirzīto mērķu sasniegšanu).

1.3. Galvenie mērķi un īss satura izklāsts

Atkritumu apsaimniekošanas nozare ir viena no svarīgākajām vides aizsardzības nozarēm valstī. Savukārt atkritumu apsaimniekošanas sistēma ir viens no būtiskākajiem virzieniem ES un Latvijas likumdošanā vides aizsardzības un resursu labas pārvaldības un apsaimniekošanas jomā.

Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna mērķi:

- Novērst atkritumu rašanos un nodrošināt kopējā radīto atkritumu daudzuma ievērojamu samazināšanu, izmantojot maksimāli visas labākās pieejamās atkritumu rašanās novēršanas iespējas un labākos pieejamos tehniskos paņēmienus, palielinot resursu izmantošanas efektivitāti un veicinot ilgtspējīgākas patērētāju uzvedības modeļa attīstību;
- Nodrošināt atkritumu kā resursu racionālu izmantošanu, balstoties uz aprites ekonomikas pamatprincipiem un veicinot, ka resursi pēc iespējas tiek atgriezti atpakaļ ekonomiskajā aprītē tautsaimniecībai noderīgā veidā;
- Nodrošināt, ka radītie atkritumi nav bīstami vai arī tie rada nelielu risku videi un cilvēku veselībai, veicinot attiecīgu produktu politiku, bīstamo un videi kaitīgo vielu ierobežojumus un pilnveidojot patērētāju informētību; Veicināt apglabājamo atkritumu daudzuma samazināšanu un atkritumu apglabāšanu cilvēku veselībai un videi drošā veidā.

Plāns ir izstrādāts atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likuma prasībām, izrietošajiem no tā Ministru Kabineta noteikumiem un arī atbilstošām direktīvām. Plāna īstenošanas termiņš ir 8 gadi. Plāns pēctecīgi turpina Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā 2013.-2020. gadam noteiktos rīcībpolitikas virzienus, kā arī nosaka jaunus virzienus un pasākumus, kuri nepieciešami, lai sasniegtu starptautiskajos un nacionālajos politikas plānošanas dokumentos un normatīvajos aktos noteiktās saistības un mērķus.

Plāns sniedz ieguldījumu attīstības virzienos, ko nosaka Eiropas Zaļais kurss¹⁰ un Jaunais aprites ekonomikas rīcības plāns "Par tīrāku un konkurētspējīgāku Eiropu"¹¹. Plāns nodrošina un sniedz ieguldījumu Nacionālajā attīstības plānā 2021.-2027.gadam prioritāšu Kvalitatīva dzīvesvide un teritoriju

<https://www.varam.gov.lv/lv/latvijas-ilgtspējigas-attistibas-strategiju-lidz-2030gadam-latvija2030>

⁵ Latvijas stratēģija klimatneitralitātes sasniegšanai līdz 2050. gadam

<http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40462398>

⁶ Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030.gadam

<http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40467308>

⁷ Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021.-2030.gadam

https://em.gov.lv/lv/nozares_politika/nacionalais_energetikas_un_klimata_plans/

⁸ Latvijas Bioekonomikas stratēģija laikposmam līdz 2030. gadam <https://www.zm.gov.lv/lauksaimnieciba/statiskas-lapas/bioekonomika/latvijas-bioekonomikas-strategija?nid=2542#jump>

⁹ Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādnes 2014. – 2020.gadam ,

https://www.izm.gov.lv/images/zinatne/ZTAIP_2014-2020.pdf

¹⁰ Eiropas Komisijas 2016. gada 11. decembra paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Eiropas zaļais kurss".

¹¹ Komisijas 2020. gada 11. marta paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai. "Jauns aprites ekonomikas rīcības plāns. Par tīrāku un konkurētspējīgāku Eiropu."

attīstība un Uzņēmumu konkurētspēja un materiālā labklājība ietvaros noteiktajos rīcību virzienos, it īpaši, Daba un vide- "Zaļais kurss" Produktivitāte, inovācija un eksports, Līdzsvarota reģionālā attīstība u.c. Plāna pasākumi papildina un veido sinerģiju ar pasākumiem, kas ietverti Ministru kabineta 2020.gada 4. septembrī apstiprinātāja "Rīcības plānā pārejai uz aprites ekonomiku 2020. – 2027.gadam".

Atkritumu apsaimniekošanas pārvaldībā ir jārisina iepriekšējā plāna laikā neatrisinātie uzdevumi, kas saistīti ar atkritumu uzskaites un statistikas datu kvalitāti, efektīvāku kontroli un visu pušu atbilstošu iesaisti un atbildību. Prasība pēc jauna veida datiem (pārtikas atkritumi katrā no aprites posmiem; atkārtotas izmantošanas un labošanas statistika u.tml.) vēl vairāk aktualizē minētos uzdevumus. Nepieciešamība pēc IT tehnoloģijās balstītiem risinājumiem un nozares pārvaldības neatliekama digitalizācija ir būtisks priekšnosacījums, lai Latvija ietu līdzi laikmetam un pilnībā pārvaldītu tās pārziņā esošo informācijas plūsmu par materiāliem, kas ir svarīgi ne tikai tautsaimniecībai, bet arī mūsu starptautiskās saistības attiecībā uz atkritumu pārvaldījumu pārrobežu kontroli.

1.3.1. Atkritumu apsaimniekošanas sistēmas raksturojums

1.3.1.1. Atkritumu apsaimniekošanas institucionālā sistēma

VARAM ir vadošā nozares ministrija, kas ir atbildīga par vides mērķu un klimata mērķu atkritumu apsaimniekošanas jomā sasniegšanu. Būtisks aspekts šīs problēmas risināšanā ir sadarbība ar citu nozaru ministrijām un to padotības iestādēm. Lielāka iesaiste atkritumu apsaimniekošanas politikas veidošanā un atbalsts tai, tostarp nozaru rīcībpolitikās un ES finansējuma izmantošanā.

1.1. tabula

Atkritumu apsaimniekošanā iesaistītas institūciju atbildība un galvenās funkcijas

Institūcija	Atbildība, galvenās funkcijas
VARAM	- izstrādā un koordinē atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna īstenošanu; - izstrādā normatīvo aktu projektus un politikas plānošanas dokumentus atkritumu apsaimniekošanas jomā; - apkopo informāciju par atkritumu apsaimniekošanu; - koordinē sadzīves atkritumu poligonu ierīkošanu; - izvērtē pašvaldību saistošo noteikumu atbilstību normatīvo aktu prasībām; - sagatavo ziņojumus EK par atkritumu apsaimniekošanu.
VVD	- izdod atļaujas, tehniskos noteikumus un citus administratīvos aktus atkritumu apsaimniekošanas darbību veikšanai, reģistrē atkritumu apsaimniekošanas starpniekus un atkritumu tirgotājus; - kontrolē normatīvajos aktos par atkritumu apsaimniekošanu noteikto prasību ievērošanu; - pilda regulā Nr.1013/2006 par atkritumu pārrobežu pārvaldījumiem minētos kompetentās iestādes un korespondenta pienākumus un izsniedz apstiprinājumu vai piekrišanu atkritumu pārrobežu pārvaldījumiem; - izsniedz licences melno un krāsaino metālu atgriezumam un lūžņu iepirkšanai Latvijā; - slēdz līgumu ar DRN maksātāju vai apsaimniekotāju par iepakojuma, videi kaitīgo preču atkritumu vai nolietotu transportlīdzekļu apsaimniekošanas sistēmas īstenošanu un kontrolē ražotāju atbildības sistēmu darbību.
Valsts SIA "Latvijas Vides,	veic valsts informācijas sistēmas "Atkritumu pārvaldījumu uzskaites

Institūcija	Atbildība, galvenās funkcijas
ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs"	sistēma" (APUS) pārziņa funkciju; ▪ apkopo statistikas pārskatos sniegto informāciju par atkritumu apsaimniekošanu; ▪ organizē bīstamo atkritumu poligonu ierīkošanu un apsaimniekošanu; ▪ organizē bīstamo atkritumu apsaimniekošanu, ja bīstamo atkritumu valdītāju nav iespējams identificēt¹²; ▪ nodrošina ar atkritumu apsaimniekošanu saistītās informācijas sniegšanu sabiedrībai, ES un starptautiskajām institūcijām.
Vides pārraudzības valsts birojs	▪ nodrošina plānošanas dokumentu atkritumu apsaimniekošanas jomā stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru pārraudzību; ▪ nodrošina paredzēto darbību atkritumu apsaimniekošanas jomā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru pārraudzību; ▪ veic apstrīdēto VVD administratīvo aktu un faktiskās rīcības atkritumu apsaimniekošanas jomā tiesiskuma pārskatīšanu; ▪ veic iepakojuma ar paaugstinātu smago metālu koncentrācijas līmeni uzraudzību.
Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija	▪ apstiprina tarifus sadzīves atkritumu apglabāšanai sadzīves atkritumu poligonos.
Veselības inspekcija	▪ kontrolē ārstniecības iestādēs radīto atkritumu apsaimniekošanu.
Pašvaldība	▪ savā administratīvajā teritorijā atbilstoši pašvaldības saistošajiem noteikumiem par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu, ievērojot atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu un reģionālos plānus, organizē atkritumu apsaimniekošanu: ▪ a) visi sadzīves atkritumi, tai skaitā sadzīvē radušies bīstamie atkritumi, ▪ b) to būvdarbu veikšanas procesā radušies ražošanas atkritumi, uz kuriem neattiecas normatīvie akti par būvniecībā radušos atkritumu un to pārvadājumu uzskaites kārtību; ▪ pieņem lēmumus par jaunu atkritumu apsaimniekošanas iekārtu un infrastruktūras objektu, kā arī atkritumu poligonu izvietojumu savā administratīvajā teritorijā; ▪ izdod saistošos noteikumus par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu savā administratīvajā teritorijā, nosakot šīs teritorijas dalījumu sadzīves atkritumu apsaimniekošanas zonās, prasības atkritumu apsaimniekošanai, kārtību, kādā veicami maksājumi par atkritumu apsaimniekošanu; ▪ uzrauga un kontrolē sadzīves atkritumu poligona slēgšanas, rekultivācijas, monitoringa un slēgta poligona uzturēšanas iemaksas un izmaksas pēc poligona slēgšanas; ▪ pieņem lēmumu par sadzīves atkritumu poligona apsaimniekotāja veiktās pētniecības un attīstības darbības rezultātu atbilstību projekta mērķim — samazināt poligonā apglabājamo atkritumu daudzumu — un par rezultātu ieviešanas nepieciešamību; ▪ slēdz līgumu ar atkritumu apsaimniekotāju, kuru izraugās publisko iepirkumu vai publisko un privāto partnerību regulējošos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā, par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu attiecīgajā sadzīves atkritumu apsaimniekošanas

¹² Saskaņā ar Atkritumu apsaimniekošanas likumu.

Institūcija	Atbildība, galvenās funkcijas
	zonā; - patstāvīgi vai sadarbībā ar izraudzīto atkritumu apsaimniekotāju vai atkritumu poligona apsaimniekotāju veicina iedzīvotāju aktīvu iesaisti atkritumu šķirošanā, tajā skaitā atbalstot iedzīvotāju iniciatīvas; - izstrādā un apstiprina reģionālo atkritumu apsaimniekošanas plānu; - apstiprina maksu par nešķirotu sadzīves atkritumu apsaimniekošanu savā administratīvajā teritorijā.
Atkritumu apsaimniekošanas komersants, atkritumu tirgotājs un atkritumu apsaimniekošanas starpnieks	- pirms attiecīgās atkritumu apsaimniekošanas darbības uzsākšanas saņem atļaujas A vai B kategorijas piesārņojošām darbībām, vai atkritumu apsaimniekošanas darbībām, vai licences melno un krāsaino metālu atgriešanu un lūžņu iepirkšanai, vai arī reģistrējas VVD; - veic atkritumu apsaimniekošanu atbilstoši izsniegtās atļaujas vai licences nosacījumiem; - sniedz valsts iestādēm un pašvaldībām informāciju par atkritumu apsaimniekošanu.
Atkritumu poligona, citu atkritumu apglabāšanas vai reģenerācijas iekārtu īpašnieks vai apsaimniekotājs	- saņem piesārņojošām darbībām noteiktās atļaujas pirms atkritumu poligona, citas atkritumu apglabāšanas vai reģenerācijas iekārtas darbības uzsākšanas. - apsaimnieko atkritumu poligonu, citu atkritumu apglabāšanas vai reģenerācijas iekārtu.
Izlietotā iepakojuma, VKP atkritumu vai NTL apsaimniekotājs (RAS)	organizē un koordinē izlietotā iepakojuma, VKP atkritumu un NTL savākšanu un pārstrādi vai reģenerāciju vai arī izvešanu pārstrādei vai reģenerācijai uz citām valstīm, ievērojot noteiktos pārstrādes vai reģenerācijas apjomus.
Latvijas Elektrotehnikas un elektronikas rūpniecības asociācija	- reģistrē EEI ražotājus; - reģistrē bateriju vai akumulatoru ražotājus; - nodrošina EEI ražotāju un bateriju vai akumulatoru ražotāju datu uzturēšanu; - nodrošina EEIA, bateriju un akumulatoru atkritumu apsaimniekošanas uzraudzībai nepieciešamās informācijas apriti.

Atbilstoši MK 2013. gada 25. jūnija noteikumiem Nr. 377 "Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas reģioniem" Latvijā ir izveidoti un patlaban darbojas 10 atkritumu apsaimniekošanas reģioni (turpmāk - AAR).

Atkritumu apsaimniekošanas likums nosaka, ka, lai izstrādātu atkritumu apsaimniekošanas reģionālo plānu un koordinētu tā īstenošanu, apkopotu informāciju par sadzīves atkritumu plūsmu attiecīgajā atkritumu apsaimniekošanas reģionā, kā arī nodrošinātu to uzdevumu efektīvāku īstenošanu, kuri šajā likumā pašvaldībai noteikti sadzīves atkritumu apsaimniekošanas jomā, pašvaldības var veidot kopīgas iestādes, kā arī deleģēt pārvaldes uzdevumus privātpersonai un citai publiskai personai, ievērojot likuma Par pašvaldībām un Valsts pārvaldes iekārtas likuma nosacījumus.

Atkritumu apsaimniekošanas darbības un tām nepieciešamās investīcijas nepieciešams plānot ne tikai valsts, bet arī reģionālajā līmenī, vienlaikus izvērtējot atkritumu apsaimniekošanas reģionus, un ievērojot tādus faktorus kā radīto atkritumu apjomu izmaiņas, demogrāfiskās tendences, prasības atkritumu dalītai vākšanai, pārstrādei un reģenerācijai.

Bīstamo atkritumu sākotnējais radītājs vai valdītājs atdala bīstamos atkritumus no citu veidu atkritumiem, uzglabā tos tā, lai tie neapdraudētu vidi, cilvēku dzīvību un veselību, kā arī personu mantu un nogādā

bīstamos atkritumus speciāli aprīkotās bīstamo atkritumu savākšanas vietās vai slēdz līgumu ar attiecīgo atkritumu apsaimniekotāju par bīstamo atkritumu apsaimniekošanu. Bīstamo atkritumu apsaimniekošanas organizēšanas funkcijas pilda valsts SIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” (turpmāk - LVĢMC). LVĢMC uzdevums ir nodrošināt valsts bīstamo atkritumu infrastruktūras objektu apsaimniekošanu, tajā skaitā bīstamo atkritumu poligona “Zebrene”, kas atrodas Dobeles novada Zebrenes pagastā, apsaimniekošanu. Šis poligons ir vienīgā bīstamo atkritumu apglabāšanas vieta Latvijā. LVĢMC savas kompetences un pieejamā finansējuma ietvaros veic arī bīstamo atkritumu izraisīto avāriju seku likvidāciju.

Atkritumu pārvaldījumu uzskaitē par pārvaldījumiem uz atkritumu pārstrādes un reģenerācijas objektiem tiek veikta Atkritumu pārvaldījumu uzskaites sistēmā APUS, kas 2018.gadā izveidota uz Bīstamo atkritumu pārvaldījumu uzskaites sistēmas (BAPUS) bāzes. APUS ietvaros tiek uzskaitīti pārvaldāto atkritumu daudzumi un veidi. Sistēmas lietotāji ir atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumi, kā arī institūcijas, kuras veic atkritumu aprites kontroli. APUS sistēmas darbību nākamajā periodā plānots attiecināt arī uz atkritumu pārvaldījumiem uz apglabāšanas iekārtām. 2020.gadā uzsākts darbs, lai apvienotu APUS un būvniecībā radīto atkritumu pārvaldījumu uzskaites sistēmu BRAPUS, kas ļaus efektīvāk veikt atkritumu pārvaldījumu uzskaiti un kontroli, un novērst datu neatbilstību, kas veidojas komersantiem reģistrējot pārvaldījumus divās uzskaites sistēmās, tāpat arī nepieciešams uzskaitīt atkritumu pārvaldījumus, kuri tiek nogādāti atkritumu apglabāšanas iekārtās, kā arī uzskaitīt atkritumus, kuri tiek atdalīti no poligonos nogādātajiem atkritumiem un pēc tam tiek nogādāti uz citām iekārtām to turpmākai pārstrādei vai apglabāšanai.

1.3.1.2. Atkritumu apsaimniekošanas sistēmas darbība

1.3.1.2.1. Atkritumu savākšana

Atkritumu savākšana ir atkritumu vākšana, arī atkritumu iepriekšēja šķirošana un glabāšana, lai tos nogādātu uz atkritumu reģenerācijas vai apglabāšanas iekārtām vai tādām iekārtām, kurās tiek veikta atkritumu sagatavošana reģenerācijai vai apglabāšanai.

Atkritumu savākšanu no dalītās savākšanas punktiem vai šķiroto atkritumu savākšanas laukumiem veic atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumi, kas nodarbojas ar sadzīves atkritumu apsaimniekošanu pašvaldībā. Bīstamo atkritumu vai ražošanas atkritumu apsaimniekotājs organizē speciāli aprīkotas bīstamo atkritumu vai ražošanas atkritumu savākšanas vietas.

Latvijā 2020.gadā ir izveidoti aptuveni 5000 dalītās vākšanas punkti un aptuveni 90 atkritumu šķirošanas laukumi, kuru skaits pakāpeniski pieaug. Viens no trūkumiem, ko sabiedrība ir identificējusi, ir atšķirīgās atkritumu dalītās vākšanas (šķirošanas) prasības dažādās pašvaldībās, kas apgrūtina rīcību un šķirošanas paradumu iedzīvināšanu.

1.3.1.2.2. Atkritumu sagatavošana atkārtotai izmantošanai

Latvijas normatīvajos aktos ir ietvertas prasības attiecībā uz pasākumiem, kas veicina atsevišķu atkritumu veidu sagatavošanu atkārtotai izmantošanai. Lai noteiktu labošanas un atkārtotas izmantošanas sektora lielumu, tika aplūkoti šādu saistīto NACE nozaru statistiskie rādītāji: metāla izstrādājumu, mehānismu un iekārtu remonts, automobiļu apkope un remonts, lietotu preču mazumtirdzniecība veikalos, datoru un sakaru iekārtu remonts, individuālās lietošanas priekšmetu un mājāsaimniecības piederumu remonts, kas kopumā pēc apgrozījuma veido 1,01% no uzņēmējdarbības ekonomikas.

Atkritumu sagatavošanas atkārtotai izmantošanai datos nav iekļauta informācija par labdarības organizācijām, kas iesaistītas labošanas un atkārtotas izmantošanas sektoros, tomēr, lai iegūtu pilnīgāku

informāciju par atkritumu un preču atkārtotu izmantošanu, būtu lietderīgi aptvert visus iespējamās informācijas avotus. Šie jautājumi pamatā tiek risināti Rīcības plānā pārejai uz aprites ekonomiku 2020.–2027. gadam.

1.3.1.2.3. Atkritumu pārstrāde

MK 2011.gada 26.aprīļa noteikumi Nr. 319 "Noteikumi par atkritumu reģenerācijas un apglabāšanas veidiem" nosaka dažādus atkritumu pārstrādes un reģenerācijas veidus, kurus raksturo ar kodiem no R1 līdz R13. Atkritumu pārstrādes darbības tiek raksturotas ar kodiem R2-R11¹³, kods R1 attiecas uz atkritumu reģenerācijas darbību – atkritumu sadedzināšanu ar enerģijas ieguvu, bet kodi R12 un R13 attiecas uz atkritumu sagatavošanas darbībām un uzglabāšanu pirms pārstrādes.

Laika posmā no 2014.līdz 2018.gadam Latvijā trešdaļu no visas atkritumu pārstrādes nodrošina citu neorganisko materiālu pārstrāde (kods R5), kuras apjomi arī ir ievērojami svārstījušies, tomēr caurmērā veido ap 160 tūkstošiem tonnu gadā. Kopš 2016.gada ar kodu R3D apzīmētā pārstrādes darbība – biogāzes ieguve 2017. un 2018.gadā arī ir veidojusi 15% no pārstrādātajiem atkritumu apjomiem, arī pārstrādājot ap 150 tūkstošiem tonnu atkritumu gadā. Apmēram 10% no kopējā pārstrādāto atkritumu apjoma tiek pārstrādāts, izmantojot ar kodu R3 apzīmēto atkritumu pārstrādes darbību (par šķīdinātājiem neizmantotu organisko vielu pārstrāde vai attīrīšana, ieskaitot kompostēšanu un citus bioloģiskās pārveidošanas procesus, kamēr ar kodu R10 apzīmētā pārstrādes darbību jeb apstrāde augsnē, kas rada ekoloģiskus vai lauksaimniecības uzlabojumus, arī tiek aktīvi izmantota, īpaši 2018.gadā. Tomēr Latvijā praktiski nenotiek R7 un R8 pārstrāde.

Lielākā daļa pārstrādes infrastruktūras atrodas Latvijas centrālajā daļā, lielākoties ap Rīgu un Pierīgu, kā arī Zemgales AAR.

1.3.1.2.4. Atkritumu šķirošana, sagatavošana pārstrādei un apglabāšanai

Latvijā dalīti savāktu atkritumu pāršķirošana lielākoties norit manuālajās vai daļēji automatizētajās **šķirošanas līnijās**. Kopumā Latvijā ir 36 šādas iekārtas ar kopējo jaudu ap 700 000 tonnām/gadā, kuras lielākoties ir izvietotas sadzīves atkritumu poligonos.¹⁴

Latvijā pieejamā tehniskās infrastruktūras kapacitāte (mehāniskās priekšapstrādes un šķirošanas jaudas) atkritumu pārstrādei vērtējama kā salīdzinoši laba, sniedzot iespēju pārstrādāt savāktu un poligonos pieņemto atkritumu daudzumu. Vienlaikus, joprojām salīdzinoši augstais nešķirotu māsaimniecības atkritumu īpatsvars apglabāto atkritumu daudzumā – aptuveni ceturtdaļa no poligonos pieņemtajiem atkritumiem – norāda uz nepieciešamību to optimizēt, kā arī papildināt šķirošanas un mehāniskās priekšapstrādes tehniskās iespējas atsevišķos poligonos, kuros fiksēts kapacitātes trūkums.

1.3.1.2.5. Blakusprodukti un atkritumu beigu statuss

Direktīva 2008/98/EK un nacionālie normatīvie akti nosaka, ka vielas vai priekšmetus, kas radušies tādā ražošanas procesā, kura galvenais mērķis nav saražot šādu vielu vai priekšmetu, neuzskata par atkritumiem, bet gan par blakusproduktiem, ja ir ievēroti šādi nosacījumi:

- vielu vai priekšmetu turpmāk noteikti lieto;

¹³ Ministru kabineta noteikumi Nr. 319 "Noteikumi par atkritumu reģenerācijas un apglabāšanas veidiem". Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/229378-noteikumi-par-atkritumu-regeneracijas-un-apglabasanas-veidiem>

¹⁴ Pētījums "Eiropas Savienības fondu 2014-2020. gada finanšu plānošanas perioda potenciāli atbalstāmo vides aizsardzības aktivitāšu ekonomisko ieguvumu novērtējums". Pieejams: http://www.varam.gov.lv/lat/publ/petijumi/petijumi_vide/?doc=15514

- vielu vai priekšmetu var tieši izmantot bez turpmākas apstrādes, izņemot parastu rūpniecisko praksi;
- viela vai priekšmets ir radies kā ražošanas procesa neatņemama daļa un turpmāka lietošana ir likumīga, proti, viela vai priekšmets atbilst visām attiecīgajām produkta, vides un veselības aizsardzības prasībām konkrētajam lietojumam un neatstāj nelabvēlīgu ietekmi uz vidi un cilvēku veselību.

Saskaņā ar normatīvajiem aktiem pārstrādātus vai kā citādi reģenerētus atkritumus vairs neuzskata par atkritumiem, ja tie atbilst šādiem nosacījumiem:

- viela vai priekšmets tiks izmantoti konkrētiem nolūkiem;
- pastāv tirgus vai pieprasījums pēc šādas vielas vai priekšmeta;
- viela vai priekšmets atbilst konkrētajos nolūkos noteiktajām tehniskajām prasībām, kā arī pastāvošajiem tiesību aktiem un produktiem piemērojamajiem standartiem;
- vielas vai priekšmeta lietošanai nebūs nelabvēlīgas ietekmes uz vidi un cilvēku veselību.

1.3.1.2.6. Kompostēšana

Atkritumu kompostēšana pamatā tiek veikta sadzīves atkritumu poligonos, bet atkritumu kompostēšana tiek veikta arī speciāli ierīkotās kompostēšanas iekārtās un vietās ārpus poligoniem, kurās iespējams ražot kvalitatīvu kompostu

Lielākais kompostēšanas laukumu apjoms ir pieejams poligonos. Poligonos norādītās kompostēšanas laukumu potenciālās jaudas ir nedaudz virs 100 tūkst. tonnu gadā. Atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumiem pieder kompostēšanas laukumi ar apjomu 38 530 tonnas/gadā. Atkritumu kompostēšanas laukumi ir izvietoti arī ārpus sadzīves atkritumu poligoniem. To kopējā kompostēšanas jauda sasniedz 34 tūkstošus tonnu/gadā.

1.3.1.2.7. Atkritumu reģenerācija

Atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likumam, atkritumu reģenerācija ir jebkura darbība, kuras galvenais rezultāts ir atkritumu lietderīga izmantošana ražošanas procesos vai tautsaimniecībā, aizstājot ar tiem citus materiālus, kuri būtu izmantoti attiecīgajai darbībai, vai atkritumu sagatavošana šādai izmantošanai.

Atkritumu reģenerācijai sadedzinot atkritumus ar enerģijas ieguvu ar enerģijas ieguvu reģenerācijai ar atkritumu sadedzināšanas metodi ir būtiski riski: Direktīvas 2008/98/EK ietvaros noteiktajā atkritumu apsaimniekošanas veidu hierarhijā enerģijas ieguvu ar atkritumu sadedzināšanas metodi iedalīta vienā no pēdējām prioritātes pakāpēm, raugoties no ilgtspējīgās attīstības skatījuma, jo tā rada ievērojamas gaisu piesārņojošo vielu emisijas, kā arī ir atkarīga no atkritumiem kā izejvielām, tādējādi atstājot potenciāli negatīvu ietekmi uz citām atkritumu apsaimniekošanas metodēm. Atkritumu sadedzināšanu vai līdzsadedzināšanu uzskata par reģenerāciju, ja minēto darbību energoefektivitāte sadzīves atkritumu sadedzināšanas iekārtās ir līdzvērtīga vai lielāka par 0,60 vai 0,65. Ja iekārtu energoefektivitāte ir zemāka, tad atkritumu sadedzināšanu vai līdzsadedzināšanu uzskata par atkritumu apglabāšanas darbību.

SIA "Fortum Latvia" strādā pie siltumenerģijas ražošanas modernizācijas projekta, kas paredz kurināmā diversifikāciju biomasas koģenerācijas stacijā Jelgavā. Projekta ietvaros plānots kopā ar šķeldu līdzsadedzināt no atkritumiem iegūto kurināmo (30 tūkst. tonnas/gadā).

Lai samazinātu apglabāto atkritumu apjomu, īpaši ņemot vērā noteiktos apglabāšanas ierobežojumus 2035.gadā, nepieciešams izskatīt iespējas atkritumu reģenerācijas iekārtu ar enerģijas atguvi izbūvei. Attīstot energo reģenerācijas tehnoloģijas, obligāts priekšnoteikums energoefektīvai un ekonomiski pamatotai tehnoloģijas ekspluatācijai ir saražotās siltumenerģijas lietderīga izmantošana, kas ir

nodrošināma tikai, ja saražotā siltumenerģija tiek nodota centralizētajā siltumapgādes tīklā. Izvērtējot potenciāli pieejamās energo reģenerācijas jaudas nākamo gadu laikā, kā arī iespējas nodot saražoto siltumenerģiju patēriņam centralizētajā siltumapgādes tīklā jāizvērtē sekojošu aktivitāšu īstenošanu:

- 1) Atkritumu reģenerācijas iekārtu izveide Viduslatvijas AAR - Atkritumu reģenerācijas ar enerģijas atguvi izveide Viduslatvijas AAR, Rīgas pilsētā. Iekārtām jānodrošina pārstrādei nederīgas atkritumu daļas reģenerācija ražojot siltumenerģiju ar elektroenerģijas ražošanas. Orientējošā nepieciešamā jauda ~110 000 t/gadā.
- 2) Atkritumu reģenerācijas ar enerģijas atguvi iekārtu izveide Latgales AAR - Atkritumu reģenerācijas ar enerģijas atguvi izveide Latgales AAR, Daugavpils pilsētā. Iekārtām jānodrošina pārstrādei nederīgas atkritumu daļas reģenerācija ražojot siltumenerģiju ar elektroenerģijas ražošanas. Orientējošā nepieciešamā jauda ~20 000 t/gadā.
- 3) Atkritumu reģenerācijas ar enerģijas atguvi iekārtu izveide Vidzemes AAR - Atkritumu reģenerācijas ar enerģijas atguvi izveide Vidzemes AAR, Valmieras pilsētā. Iekārtām jānodrošina pārstrādei nederīgas atkritumu daļas reģenerācija ražojot siltumenerģiju ar elektroenerģijas ražošanas. Orientējošā nepieciešamā jauda ~20 000 t/gadā.

Realizējot Plāna projektu, tiks radītas emisijas gaisā no sadedzināšanas procesiem (ievērojot normatīvajos aktos minētās robežvērtības un mērķlielumus): NO_x emisijas – ap 340 t/gadā, SO₂ emisijas – ap 85 t/gadā, PM_{2,5} emisijas – ap 15 t/gadā. Visām plānotām atkritumu reģenerācijas ar enerģijas atguvi iekārtām, strādājot ar pilno slodzi, gadā varētu veidoties ~ 300 000 tonnas oglekļa dioksīda emisiju.

1.3.1.2.8. Biogāzes ieguve sadzīves atkritumu poligonos

Atbilstoši normatīvo aktu regulējumam¹⁵ poligona gāzu savākšanas sistēmu projektē visiem sadzīves atkritumu poligoniem, kuros pieņem BNA. Savākto gāzi apstrādā un izmanto enerģijas iegūšanai. Visos sadzīves atkritumu poligonos ir izveidotas sistēmas poligona gāzes savākšanai.

Lielākais biogāzes ražošanas apjoms 2018. gadā tika sasniegts poligonā "Getliņi", kur uzstādītā biogāzes ražotne ir ievērojami lielākā uzstādītā elektriskā jauda – 6,28 MW. Sadzīves atkritumu poligonos kopīgā uzstādītā elektriskā jauda ir 10,288 MW. Kopā 2018. gadā biogāze tika savākta 16 276 tūkst. m³ apmērā, un saražota elektroenerģija - 35 463 MWh apmērā.

Poligonos, kuros ir uzstādītas koģenerācijas stacijas, radītā biogāze tiek novirzīta koģenerācijas stacijā enerģijas ražošanai. Latvijā koģenerācijas stacijas uzstādītas sadzīves atkritumu poligonos "Getliņi", "Daibe" un "Kīvītes", savukārt poligonā "Brakšķi" radītā biogāze tiek nodota enerģijas ražošanai uzņēmuma SIA "Brakšķu enerģija" koģenerācijas stacijā.

1.3.1.2.9. Atkritumu apglabāšana poligonos un rekultivēto izgāztuvju izmantošanas ierobežojumi

Latvijā 2020.gadā darbojas 10 sadzīves atkritumu apglabāšanas poligoni un viens bīstamo atkritumu apglabāšanas poligons. Sadzīves atkritumu poligons "Grantiņi" tika slēgts 2020.gada 1.aprīlī, kad pilnībā bija aizpildīts atkritumu šūnas tilpums. Visos sadzīves atkritumu apglabāšanas poligonos ir izveidotas un darbojas iekārtas atkritumu sagatavošanai reģenerācijai, kurās no nešķīroto sadzīves atkritumu plūsmas tiek atdalīti bioloģiski noārdāmie atkritumi un pārstrādei derīgi atkritumi.

Atsevišķos poligonos tiek ekspluatētas iekārtas lielizmēra, ražošanas u.c. specifisku atkritumu apstrādei, kā arī pārstrādei derīgu atkritumu šķīrošanas iekārtas, kurās galvenokārt tiek apstrādāti atkritumi no atkritumu dalītās vākšanas sistēmas un pārstrādei derīgi materiāli, kas atgūti no nešķīroto sadzīves atkritumu plūsmas.

¹⁵ MK 2011.gada 27.decembra noteikumi Nr.1032 "Atkritumu poligonu ierīkošanas, atkritumu poligonu un izgāztuvju apsaimniekošanas, slēgšanas un rekultivācijas noteikumi". Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/242189>

Poligona gāzes savākšanas sistēmas ir ierīkotas 7 poligonos, no kuriem trijos poligona gāze tiek novadīta koģenerācijas iekārtās, četros poligonos gāzei utilizācijai ir uzstādītas sadedzināšanas lāpas bez enerģijas atgūšanas.

Kopējā tendence pēdējo gadu laikā liecina, ka vidējais poligonos nogādāto atkritumu apjoms pieaug, 2019. gadā, kopējais poligonos ievesto atkritumu apjoms sasniedz 786,5 tūkst. t. Lielāko īpatsvaru veido nešķirotu sadzīves atkritumu plūsma 501,2 tūkst. t, jeb 63% no kopējā apjoma. Poligonos nogādātā nešķirotu sadzīves atkritumu plūsma ~ 90% apmērā tiek apstrādāta sagatavošanas reģenerācijai iekārtās, kur tiek atdalīta BNA frakcija un pārstrādei derīgi materiāli. BNA frakcija, atkarībā no pieejamās infrastruktūras tiek novietota kompostēšanas laukumos vai bioreaktoru šūnās. Pēc kompostēšanas t.s. tehniskais komposts tiek izmantots apglabāto atkritumu slāņa ikdienas pārklājuma veidošanai, atkritumu šūnas iekšējo pagaidu ceļu un laukumu izbūvei u.c. poligona ekspluatācijas vajadzībām.

No kopējā ienākošā atkritumu daudzuma uz vietas poligonos tiek pārstrādāti un izmantoti aptuveni 19%, 14% tiek izvesti pārstrādei, aptuveni 37% no kopējā apjoma tiek novietoti bioreaktoru šūnās, attiecīgi apglabātais atkritumu daudzums veido līdz 28% no kopējā poligonos ievestā atkritumu daudzuma.

Rekultivētu izgāztuvju pārrakšana saskaņā ar AAL pieļaujama tikai tādā gadījumā, ja pēc pārrakšanas darbību veicējs sedz šo atkritumu apglabāšanas izmaksas un nodrošina izgāztuves rekultivāciju. Atkritumu apsaimniekotājs pirms attiecīgo darbību veikšanas saņem VVD atļauju rekultivēto atkritumu izgāztuvju atrakšanai un pāršķirošanai. Atļaujā izvirzāmās prasības, tajā skaitā norādot, kādus materiālus šīs darbības rezultātā atgūst, atbilstoši kādiem kritērijiem jāveic izgāztuves atkārtota rekultivācija pēc pāršķirošanas veikšanas, prasības atkārtoti rekultivētās izgāztuves pēcaprūpes monitoringam. Šo darbību veicējam ir pienākums VVD iesniegt informāciju par no izgāztuves izvestajiem atkritumiem un veikto izgāztuves atkārtoto rekultivāciju pēc darbu pabeigšanas. Atkritumu apsaimniekotājam pirms šādas darbības uzsākšanas un dokumentu iesniegšanas atļaujas saņemšanai jāsedz valstij vai pašvaldībai, visi izdevumi, kas bija veikti no valsts vai pašvaldību budžetiem saistībā ar atkritumu izgāztuves rekultivāciju un tai sekojošo monitoringu, un jāiesniedz VVD finanšu nodrošinājums.

1.3.1.3. Atkritumu sastāvs un atkritumu plūsmu apsaimniekošana

1.3.1.3.1. Atkritumu sastāvs

Latvijā visi atkritumi tiek plaši iedalīti sadzīves un bīstamajos atkritumos. Radīto sadzīves atkritumu sastāvā dominē nešķiroti sadzīves atkritumi (66%), kam seko iepakojums (18%), BNA (9%) un citi atkritumi (6%). **Mājsaimniecību (sadzīves)** atkritumu daudzums kopš 2013.gada palielinājies gandrīz par aptuveni 13,6%. Katrs Latvijas iedzīvotājs 2019. gadā saražoja vidēji 418 kg sadzīves atkritumu.

Bioloģiski noārdāmie un bioloģiskie atkritumi¹⁶ (BNA un BA) ir vairāki potenciālie avoti – mājsaimniecības, pakalpojumu sektors (tirdzniecības un ēdināšanas uzņēmumi, tūrisma un izklaides

¹⁶ ES un Latvijas normatīvajos aktos tiek lietoti šādi jēdzieni:

- Bioloģiski noārdāmie atkritumi - bioloģiski noārdāmie atkritumi – atkritumi, kuri var sadalīties aerobos vai anaerobos apstākļos (Direktīva 99/31/EK par atkritumu poligoniem un MK 27.12.2011.noteikumi Nr.1032 "Atkritumu poligonu ierīkošanas, atkritumu poligonu un izgāztuvju apsaimniekošanas, slēgšanas un rekultivācijas noteikumi");
- bioloģiskie atkritumi – bioloģiski noārdāmi dārzu vai parku atkritumi, mājsaimniecību, restorānu, sabiedriskās ēdināšanas iestāžu un mazumtirdzniecības telpu pārtikas un virtuves atkritumi un citi tiem pielīdzināmi pārtikas ražošanas atkritumi (Atkritumu apsaimniekošanas likuma 1.panta 4.¹ punkts);
- "bioloģiski atkritumi" ir bioloģiski noārdāmi dārza un parka atkritumi, mājsaimniecību, biroju, restorānu, vairumtirdzniecības, ēdnīcu, sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumu un mazumtirdzniecības telpu pārtikas un virtuves atkritumi un tiem pielīdzināmi pārtikas rūpniecības uzņēmumu atkritumi;" (direktīvā 2018/851 lietotais termins, līdz 2020.gada 5.jūlijam tiks transponēts Latvijas normatīvajos aktos)

pakalpojumu sniedzēji u.tml.), valsts un pašvaldību iestādes (izglītības un ārstniecības iestādes, dārzi un parki, kapsētas u.tml.), primārās ražošanas, pārstrādes un apstrādes uzņēmumi (primārā pārtikas ražošana, pārtikas pārstrāde un ražošana, kokapstrāde, u.tml.). Radītais BNA daudzums 2019.gadā salīdzinājumā ar 2013.gadu palielinājies par 12%, savukārt savāktais BNA daudzums – par 20%. Kopš 2016.gada 40 – 57% radīto BNA tiek sagatavoti pārstrādei un reģenerācijai (R12, R12A, R12B darbībām, kas veiktas ar BNA, nav pastāvīga pieauguma vai krituma tendences, izņemot apglabāšanu, kas ar katru gadu pakāpeniski samazinās un 2019.gadā veido 23% no radītā BNA daudzuma.¹⁷ Lielāko daļu (50 – 75 %) BNA veido BNA no nešķīrotiem sadzīves atkritumiem. Atlikušo daļu BNA (25-50%) veido pārtikas atkritumi un citi bioloģiski noārdāmie atkritumi

Lielākā BNA daļa pašreiz nonāk poligonos nešķīrotā veidā kopā ar citiem mājssaimniecības atkritumiem. Daļēti savāktie BNA, kas ar mehāniskās apstrādes paņēmieniem tiek iegūti no nešķīrotiem sadzīves atkritumiem, parasti izmanto kā apglabāto atkritumu pārklāšanas materiālu (poligona gadījumā).

Attiecībā uz BNA jāatzīmē, ka, sākot no 2020.gada 16.jūlija, poligonos drīkst apglabāt vairs tikai 35 % BNA masas, salīdzinot ar 1995.gadā radīto apjomu. Pamatojoties uz prognozēm^{18 19}, var secināt, ka Direktīvā 1999/31/EK noteikto prasību sasniegšanai var tikt pieļauta 161 000 tonnas bioloģisko sadzīves atkritumu daudzumu apglabāšana sadzīves atkritumu poligonos

Saskaņā ar normatīvajiem aktiem **pārtikas atkritumi** (PA) ir visu veidu pārtika, kas kļuvusi par atkritumiem. Pie pārtikas nepieder dzīvnieku barība, dzīvī dzīvnieki (ja vien tie nav sagatavoti laišanai tirgū patēriņam cilvēku uzturā), augi pirms novākšanas, zāles, kosmētiskie līdzekļi, tabaka un tabakas izstrādājumi, narkotiskās vai psihotropās vielas, kā arī atliekas un piesārņotāji.

2019. gadā ir izpētīta un adaptēta Latvijas situācijai ES apstiprinātā metodika pārtikas atkritumu un pārpalikumu noteikšanai.²⁰ Sagatavots informatīvs materiāls "Pārtikas atkritumu mērīšanas rokasgrāmata"²¹, kas ir pielāgota uzņēmumu un mājssaimniecību vajadzībām.

Iepakojuma apsaimniekošanu Latvijā regulē Iepakojuma likums un uz likuma pamatā izdotie MK noteikumi. Iepakotājiem, kas rada vairāk kā 300 kg izlietotā iepakojuma gadā, ir jānodrošina **izlietotā iepakojuma** reģenerācija noteiktā apjomā. Lai izpildītu valsts noteiktās reģenerācijas un pārstrādes normas, iepakotāji izlietotā iepakojuma apsaimniekošanu var nodrošināt paši vai slēgt līgumus ar iepakojuma apsaimniekotājiem.

Analizētajā periodā radītais izlietotā iepakojuma daudzums ir pakāpeniski palielinājies no 214 tūkst. tonnu 2010. gadā līdz 255 tūkst. tonnu 2018.gadā, kopumā palielinoties par 20 %.²²

Lielāko daļu (27 %) izlietotā iepakojuma veido koks ar tendenci tā īpatsvaram palielināties un papīrs ar tendenci samazināties. Par 1 % ir palielinājies stikla un plastmasas iepakojuma īpatsvars, tiem veidojot attiecīgi 25 % un 17 % kopējā radītā izlietotā iepakojuma daudzuma. Metāls aplūkotajā periodā ir saglabājis nemainīgu 5 % īpatsvaru.

¹⁷ SIA "Geo Consultants", 2020. Publiskā iepirkuma "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021. - 2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), materiāli.

¹⁸ Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija. (2012). Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2013. - 2020. gadam. Pieejams: <http://polsis.mk.gov.lv/documents/4276>

¹⁹ Mērķa izpilde balstīta uz oficiālos ziņojumos sniegto informāciju, izpildes prognoze ir šīs informācijas ekstrapolēts lielums.

²⁰ SIA "eSYS PRO", 2019. Novērtējums par pārtikas ražošanas un ēdināšanas uzņēmumu radīto pārtikas atkritumu pārvaldību Latvijā. Pieejams: <https://drive.google.com/open?id=1mSLirC4jWJK9br08cO1VouFNjHA9xVkh>

²¹ Biedrība "Zaļā brīvība", 2019. Pārtikas atkritumu mērīšana. Pieejams: http://www.varam.gov.lv/lat/publ/petijumi/petijumi_vide/?doc=28215

²² Šeit un turpmāk nodaļā provizoriski dati par 2018. gadu iegūti no VVD "Ziņojuma par ražotāju atbildības sistēmās apsaimniekoto atkritumu apjomu 2018. gadā", tie nav pārbaudīti un iesniegti EK.

Saskaņā ar statistikas datiem izlietotā iepakojuma reģenerācijas mērķis tiek sasniegts. 2018.gadā par 20 tūkst. tonnām palielinājies reģenerētais izlietotā iepakojuma daudzums.

Atkritumu apsaimniekošanas likumā²³ **ražošanas atkritumi** tiek definēti kā "atkritumi, kas radušies ražošanas procesā vai būvniecībā". Tādejādi par ražošanas atkritumiem uzskata Ministru kabineta 2011.gada 19.aprīļa noteikumu Nr.302 "Noteikumi par atkritumu klasifikatoru un īpašībām, kuras padara atkritumus bīstamus"²⁴ pielikuma 01., 02., 03., 04., 05., 06., 07., 08., 09., 10., 11., 12., 13., 14., 15. un 16.nodaļas atkritumus.

Radīto ražošanas atkritumu daudzums laika posmā no 2013.gada līdz 2018.gadam ir pakāpeniski pieaudzis. It īpaši pieaudzis radīto nebīstamo ražošanas atkritumu daudzums. Kopējais radīto rūpniecisko atkritumu daudzums ikgadēji nevienmērīgi palielinājies par 11,6 %. No kopējā ikgadēji radītā rūpniecisko atkritumu apjoma vidēji 60,79% tiek pārstrādāti, 14,66% sagatavoti tālākai pārstrādei, bet 8,4% apglabāti.

Būvniecības atkritumu plūsma veidojas no māsaimniecībās radītajiem būvniecības atkritumiem un profesionālās būvniecības un demontāžas sektora radītajiem atkritumiem. Būvniecības atkritumus veido dažādi materiāli, galvenokārt, betons, ķieģeļi, ģipsis, koks, stikls, metāli, plastmasa, šķīdinātāji, azbests un izrakta augsne²⁵. Vērtējot savākto būvniecības atkritumu sastāvu²⁶, 70% no savāktajiem 2019.gadā veidoja jaukti būvniecības atkritumi un inertie materiāli - 20% 2019.gadā. Dominējošā atkritumu apsaimniekošanas darbība ar būvniecības atkritumiem ir pārstrāde, t.sk. izrakto tilpju aizbēršana vai izmantošana inženiertehniskām vajadzībām.

Bīstamo atkritumu radītājam vai īpašniekam ir jānogādā bīstamos atkritumus speciāli aprīkotās bīstamo atkritumu savākšanas vietā vai jāslēdz līgums ar attiecīgo atkritumu apsaimniekotāju par bīstamo atkritumu apsaimniekošanu.

No bīstamajiem atkritumiem tiek pārstrādāti galvenokārt eļļains ūdens no eļļas un ūdens atdalīšanas iekārtām. Bīstamie atkritumi tiek nodoti uzglabāšanai, reģenerācijai vai apglabāšanai bīstamo atkritumu apsaimniekošanas komersantiem Latvijā vai citās ES valstīs, kā arī uzglabāti to rašanās vietās atbilstoši bīstamo atkritumu radītājam izsniegtajai atļaujai A vai B kategorijas piesārņojošās darbības veikšanai. Latvijā esošajās bīstamo atkritumu pārstrādes iekārtās ir iespējams pārstrādāt aptuveni 86 000 tonnu bīstamo atkritumu.

Par **sadzīves bīstamajiem atkritumiem** ir uzskatāmas EEIA (tai skaitā hlōrfluorūdeņražus saturošas nederīgas iekārtas (ledusskapju, citu saldēšanas iekārtu) un luminiscentās spuldzes), kā arī bateriju un akumulatoru atkritumi. Lielākās sadzīves bīstamo atkritumu plūsmas ir šķīdinātāji, skābes, sārmī, pesticīdi, nederīga pārtikas eļļa un tauki, bīstamas vielas saturošas krāsas, tintes, saistvielas un sveķi, kā arī bīstamas vielas saturoši deterģenti. EEIA (t.sk. hlōrfluorūdeņražus saturošu nederīgo iekārtu (ledusskapju, citu saldēšanas iekārtu) un luminiscento spuldžu) un bateriju un akumulatoru atkritumu apsaimniekošana, tai skaitā dalītā savākšana, tiek veikta atbilstoši ražotāja atbildības principam un ar minēto atkritumu dalītās savākšanas un pārstrādes organizēšanu nodarbojas VKP apsaimniekotāji.

Naftas produktu (eļļu) atkritumi ir jebkuras minerālas izcelsmes smēreļļas un rūpnieciskās eļļas (piemēram, lietotas iekšdedzes dzinēju un pārnesumu kārbu eļļas, minerālās smēreļļas, turbīnu eļļas un hidrauliskās eļļas, kuras ir kļuvušas nederīgas sākotnēji paredzētajam lietošanas mērķim). Smēreļļu un

²³ Atkritumu apsaimniekošanas likuma 1.panta 4.punkts: 4) ražošanas atkritumi — atkritumi, kas radušies ražošanas procesā vai būvniecībā; <https://likumi.lv/ta/id/221378>

²⁴ Ministru kabineta 2011.gada 19.aprīļa noteikumi Nr.302 "Noteikumi par atkritumu klasifikatoru un īpašībām, kuras padara atkritumus bīstamus"; <https://likumi.lv/ta/id/229148>

²⁵ EK: Construction and Demolition Waste (CDW). Pieejams: https://ec.europa.eu/environment/waste/construction_demolition.htm

²⁶ SIA "Geo Consultants", 2020. Publiskā iepirkuma "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021. - 2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), materiāli.

eļļas filtru apsaimniekošanā tiek piemērots ražotāja atbildības princips, t.i., smēreļļu un eļļas filtru atkritumu savākšanu, reģenerāciju un apglabāšanu nodrošina un minēto darbību izmaksas sedz šo VKP ražotājs. Naftas produktu atkritumi (smēreļļas) un eļļas filtri 2018.gadā Latvijā tika savākti 40% apmērā. Naftas produktu atkritumu savākšana notiek galvenokārt autotransporta līdzekļu tehniskās apkopes vietās. Savāktie naftas produktu atkritumi tiek pārstrādāti gan Latvijā (galvenokārt kā degviela cementa ražošanas procesos), gan ārzemēs.

Nolietoto riepu apsaimniekošanā tiek piemērots ražotāja atbildības princips, t.i., nolietoto riepu savākšanu, reģenerāciju un apglabāšanu nodrošina šo VKP apsaimniekotājs. 2020.gadā ar nolietoto riepu apsaimniekošanu nodarbojās pieci VKP atkritumu apsaimniekotāji²⁷. Nolietoto riepu savākšana pamatā notiek autotransporta līdzekļu tehniskās apkopes vietās, kā arī 209 VKP atkritumu savākšanas vietās. 2018.gadā Latvija tika realizētas apmēram 16 358 tonnas riepu, bet savākti apmēram 10 871 tonna nolietoto riepu (aptuveni 66% no tirgū laistā apjoma).²⁸ Nolietotās riepas daļa tiek izmantotas cementa ražošanas procesā, bet lielākā daļa tiek izvestas pārstrādei ārpus Latvijas.

Atbilstoši Dabas resursu nodokļa likumam **elektriskās un elektroniskās iekārtas** ir VKP. EEIA apsaimniekošanā tiek piemērots ražotāja atbildības princips, t.i., EEIA savākšanu, reģenerāciju un apglabāšanu nodrošina šo VKP ražotājs.

EEIA savākšanu, pārstrādi un reģenerāciju organizē VKP apsaimniekotāji, ar kuriem EEI ražotāji ir noslēguši līgumus par EEIA apsaimniekošanu. 2020.gadā trīs VKP apsaimniekotāji veic nolietotu riepu apsaimniekošanu.²⁹ EEIA atkritumu tiek savākti VKP atkritumu savākšanas punktos, atkritumu dalītās savākšanas laukumos. Atbilstoši Dabas resursu nodokļa likumam **baterijas un akumulatori** ir VKP. Bateriju un akumulatoru atkritumu savākšanu, pārstrādi un reģenerāciju organizē VKP apsaimniekotāji.

2020.gadā pieci VKP apsaimniekotāji veic bateriju un akumulatoru atkritumu apsaimniekošanu.³⁰ Elektrotehnikas un elektronikas rūpniecības asociācija. 2020.gadā Latvijā ir izveidotas 299 vietas bateriju un akumulatoru atkritumu savākšanai. Baterijas pārsvarā tiek pārstrādātas citās valstīs. Akumulatori tiek pārstrādāti Igaunijā, Spānijā, Polijā un Lietuvā, bet pārnēsājamās baterijas – Beļģijā un Francijā.

Savāktais **nolietotu transportlīdzekļu** (turpmāk – NTL) apjoms pēdējos gadus svārstās ap 10 000 tonnu. 82% savāktu NTL tiek pārstrādāti, bet 7% izmantoti atkārtoti. Attiecībā uz NTL apsaimniekošanu tiek piemērots ražotāja atbildības princips. 2020.gadā Latvijā darbojas tikai viena ražotāju atbildības sistēma – SIA "Auto pārstrāde", kas veic nolietotu transportlīdzekļu apsaimniekošanu.

Pēc biedrības "Vieglās rūpniecības uzņēmumu asociācija" (VRUA) sniegtās informācijas, Latvijas **tekstilizstrādājumu** ražotāji eksportē 90% savu saražoto produkciju, vietējā tirgū realizējot tikai 10% no kopējā īpatsvara. 2019.gadā, ņemot vērā neto eksporta datus, Latvijas tirgū no jauna laistas 24 tūkst. tonnas tekstilizstrādājumu, kas ir 12,52 kg uz iedzīvotāju gadā. 2019. gadā lietotais apgērbs sastādīja ap 57 % no visa apgērbi importa, jauno apgērbi importam sasniedzot 11 661 tonnu.

Mēbeļu atkritumi atkritumu plūsmu uzskaites sistēmā netiek izdalīti kā atsevišķa atkritumu plūsma, tāpēc mēbeļu atkritumus ieskaita gan liela izmēra atkritumu plūsmā, gan būvniecības atkritumu plūsmā, ja šie atkritumi nodoti kopā ar būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumiem. Laikā no 2010. gada līdz

²⁷ Apsaimniekošanas sistēmas, kuras ieguvušas atbrīvojumu no dabas resursu nodokļa samaksas par videi kaitīgām precēm. Pieejams: http://www.vvd.gov.lv/public/fs/CKFinderJava/files/VKP_apsaimn_sistema_2020_04_01.pdf

²⁸ VVD: atbrīvojums no dabas resursu nodokļa samaksas. Pieejams: <http://www.vvd.gov.lv/biezak-uzdotie-jautajumi/atbrivojums-no-dabas-resursu-nodoklu-maksas/>

²⁹ Apsaimniekošanas sistēmas, kuras ieguvušas tiesības piešķirt atbrīvojumu no dabas resursu nodokļa samaksas par videi kaitīgām precēm (elektriskām un elektroniskām iekārtām). Pieejams: http://www.vvd.gov.lv/public/fs/CKFinderJava/files/EEI_apsaimn_sistema_2020_04_01.pdf

³⁰ Apsaimniekošanas sistēmas, kuras ieguvušas atbrīvojumu no dabas resursu nodokļa samaksas par videi kaitīgām precēm. Pieejams: http://www.vvd.gov.lv/public/fs/CKFinderJava/files/VKP_apsaimn_sistema_2020_04_01.pdf

2018. gadam poligonos nodotais lielgabarīta atkritumu daudzums katru gadu vidēji sasniedza 10,4 tūkstošus tonnas.

Atbilstoši EK 2017.gada 13.septembra paziņojumam³¹ ES par kritiski svarīgām ir atzītas 27 izejvielas, kuru Eiropā ir ļoti maz – antimonu, barītu, beriliju, bismutu, borātu, kobaltu, koksa ogles, fluoršpatu, galliju, germāniju, hafniju, hēliju, indiju, magniju, dabisko grafitu, dabisko kaučuku, niobiju, fosfāta iežus, fosforu, skandiju, silīciju, platīna grupas metālus, smagos un vieglos retzemju metālus, tantalu un volframu. Kritisko izejvielu loma īpaši uzsvēta Eiropas Industriālajā stratēģijā, kuru Eiropas Komisija publiskoja 2020.gada 10.martā³². Atbilstoši spēkā esošajam regulējumam, veicot NTL un EEIA uzglabāšanu un izjaukšanu, ir jānodrošina tādu sastāvdaļu atdalīšana, kuras satur kritiskās izejvielas. Latvijā kritiskās izejvielas galvenokārt pieejamas EEIA, transportlīdzekļos, baterijās un akumulatoros.

Plastmasas atkritumi aiz bioloģiski noārdāmajiem un bioloģiskajiem atkritumiem veido nākošo lielāko daļu no nešķiroti savāktajiem atkritumiem. Plastmasas atkritumu apsaimniekošanas statistiskie dati par 2017.gadu norāda, ka tikai neliela daļa no radītajiem plastmasas atkritumiem tiek dalīti savākti un nodoti pārstrādei. Idējojot atkritumu daudzumu, kas tiek nešķiroti savākts valstī gada laikā³³, tas ir ~556 000 t. Tie satur ~19% jeb 104973 t dažādu plastmasu. Salīdzinot 2017.g. datus un 2019. g. mērījumus, redzams, ka plastmasu daudzums nešķirotajos sadzīves atkritumos ir pieaudzis no 14 % līdz 19%.

1.3.1.4. Prognozes par atkritumu apsaimniekošanas plānā ietverto atkritumu plūsmu attīstību Plāna darbības laikā

Plāna ir sniegts novērtējums par atkritumu plūsmu attīstības tendencēm laika posmā līdz 2035.gadam un tiek izskatīti 3 scenāriji: 1) bāzes scenārijs; 2) scenārijs ar pasākumiem atkritumu rašanās novēršanai un 3) scenārijs ar aprites ekonomikas pasākumu ieviešanu. Novērtējuma sagatavošanā izmantots VARAM pasūtīts pētījums „Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021. - 2028. gadam izstrādei” (SIA “Geo Consultants”, 2020).

Bāzes scenārijs – Radītā sadzīves atkritumu daudzuma prognoze līdz 2035.gadam veidota, ņemot vērā iedzīvotāju skaita un iekšzemes kopprodukta (IKP) izmaiņu prognozi līdz 2035.gadam. Tiek ņemts vērā arī IKP kritums par 6,7% 2020.gadā COVID-19 radītās pandēmijas dēļ. Tiek pieņemts, ka radītais SA daudzums uz iedzīvotāju gadā tuvosies Eiropas ekonomiski attīstītāko valstu vidējam līmenim, kas 2018.gadā bija 534 kg/iedzīvotāju³⁴/gadā, ar tendenci pieaugt. Sadzīves atkritumu radītā un apsaimniekotā (savāktā, pārstrādātā, reģenerētā un apglabātā) daudzuma prognoze balstīta uz pieņēmumu, ka esošā SA apsaimniekošanas sistēma turpinās attīstīties kā līdz šim bez būtiskām politikas instrumentu piemērošanas izmaiņām.

Tiek prognozēts, ka radītā SA daudzumā 2020.gadā būs vērojams kritums, pēc kura sekos ekonomiskās situācijas uzlabošanās un attiecīgi radītā SA daudzuma palielināšanās, 2035.gadā sasniedzot 921 185 tonnas. Savāktā SA daudzums būs vienāds ar radīto SA daudzumu, t.i. radītie SA tiks savākti 100% apmērā. Šajā laika periodā pārstrādāti un reģenerēti tiks līdz 60% radītā sadzīves daudzuma. Pārstrādāto sadzīves atkritumu daudzuma palielināšanos kavēs nešķirotā sadzīves atkritumu daudzums un joprojām lielais īpatsvars kopējā sadzīves atkritumu masā (ne mazāk kā 46 %). Līdz ar to reģenerācijai un pārstrādei sagatavoto sadzīves atkritumu daudzums atkritumu poligonu priekšapstrādes iekārtās pakāpeniski

³¹ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un reģionu komitejai par ES kritisko izejvielu 2017.gada sarakstu COM (2017) 490 final. Pieejams: <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2017/LV/COM-2017-490-F1-LV-MAIN-PART-1.PDF>

³² Eiropas Komisija. Rūpniecības stratēģija. Pieejams: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-industrial-strategy_lv

³³ Pieejams: https://infogram.com/darbibas-raditaji-16_17_18-1hd12y1z1q1w2km?live

³⁴ Eurostat dati, Municipal waste by waste management operations. Pieejams: <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

samazināsies, tādējādi pakāpeniski atbrīvojot pieejamo uzstādīto jaudu ³⁵ avotā šķirotu atkritumu pāršķirošanai un apstrādei. Aplabāto sadzīves atkritumu daudzuma īpatsvars prognozētajā periodā saglabāsies aptuveni 135 000 tonnu apjomā, kas veidos aptuveni 13 – 15% no radītā sadzīves atkritumu daudzuma. 2035. gadā maksimālais prognozētais radīto atkritumu daudzums būs 1 155 905 t.

Nebīstamo būvniecības savākto atkritumu daudzums palielināsies no 287 821 tonnām 2020.gadā līdz 356 308 tonnām 2035.gadā, bet šī veida pārstrādāto atkritumu daudzums pieaugs no 164 233 tonnām 2020.gadā līdz 203 313 tonnām 2035.gadā.

Radītais **BNA** daudzums turpinās pieaugt un 2035.gadā sasniegs 624 133 tonnas (pieaugums par 18% pret 2019.gadu). Radītā BNA daudzuma prognozē tiek pieņemts, ka tiks radīti 113kg/iedzīvotāju³⁶ pārtikas atkritumu. Nešķirotie sadzīves atkritumi un līdz ar to arī to sastāvā esošā BNA daļa tiks savākti 100% apmērā no radītā daudzuma, pārējie BNA tiks savākti aptuveni 90% apmērā. Tādējādi kopumā palielināsies arī savākto BNA daudzums, kuram būs nepieciešama pārstrādes jauda.

No 2004. līdz 2018.gadā radīto **bīstamo atkritumu** daudzumu un īpatsvaru kopējā radīto atkritumu apjomā, Latvijai vidēji ir tāds pats īpatsvars 4,1% kā ES valstīs - ES -27 (4,1%) un ES-28 (3,9%). Saskaņā ar prognozi savākto bīstamo atkritumu daudzums palielināsies no 124 163 tonnām 2019.gadā līdz 132 353 tonnām 2035.gadā, bet reģenerēto un pārstrādāto bīstamo atkritumu daudzums – no 29 472 tonnām 2019.gadā līdz 40 772 tonnām 2035.gadā.

Liela daļa **neizlietotu medikamentu un zāļu**, ambulatorās aprūpes un ārstu privātpraksi medicīnas, veterinārmedicīnas atkritumi nonāk nešķirotu sadzīves atkritumu plūsmā – modelēšanā netiek plānoti atsevišķi atkritumu daudzuma samazināšanas pasākumi. Prognozēts, ka radīto atkritumu daudzums stacionāros samazināsies – no 1 258 tonnām 2019.gadā līdz 1 100 tonnām 2035.gadā.

Normatīvajos aktos noteiktie mērķi ir **NTL** atkārtoti izmantot un reģenerēt vismaz 95% apmērā no savāktā nolietotā transportlīdzekļa vidējās masas. Visus NTL atkārtoti izmantot un pārstrādāt vismaz 85% apmērā no savāktā nolietotā transportlīdzekļa vidējās masas. Prognozes par nolietoto transportlīdzekļu pārstrādi parāda, ka pārstrāde pie 85% 2035.gadā sasniegs 35 485 tonnas, bet pie 95% - 39 660 tonnas 2035.gadā.

Visstraujāk augošā akumulatoru loma tuvākajās desmitgadēs ir paredzama transporta jomā, kur ir aizsācies auto industrijas elektrifikācijas process un arvien plašāku popularitāti iemanto elektriskie skrejriteņi. Akumulatori tiek izmantoti arī saules elektroenerģijas uzkrāšanai dienā, lai šo enerģiju izmantotu naktī. Šobrīd Latvijā šī joma nav izteikti populāra, taču, pieaugot šādu risinājumu izplatībai un samazinoties paneļu izmaksām, tie nākotnē, īpaši lauku reģionos, arī Latvijā varētu kļūt izplatītāki. Paredzams, ka **Bateriju un akumulatoru atkritumu** rašanās 5 gadu laikā pieaugs par 1 t uz 10000 iedzīvotājiem.

EEIA ir nozīmīga atkritumu kategorija, kuras apjomi strauji pieaug gan pasaules, gan Latvijas mērogā. Ir sagaidāms, ka šīs kategorijas atkritumu daudzuma palielināšanās tendences turpināsies arī nākotnē. Latvijas EEIA ražošanas prognoze 2019. - 2035. gadam ir sagatavota atbilstoši EEIA radītā apjoma Latvijā datu kopai laika posmam no 2004. līdz 2018. gadam. Paredzams, ka šādu atkritumu rašanās 5 gadu laikā pieaugs par 10 t uz 10000 iedzīvotājiem

Scenārijs ar pasākumiem atkritumu rašanās novēršanai balstīts uz pieņēmumu, ka papildus bāzes scenārijam tiek veikti jauni atkritumu rašanās novēršanas pasākumi, un atkritumu apsaimniekošanas jaudas paliek bāzes līmenī, ko nodrošina ES fondu 2014.-2020.gada plānošanas perioda laikā izveidotā un

³⁵ Kopējā uzstādītā jauda ir 684 340 t/gadā. SIA "Geo Consultants", 2020. Publiskā iepirkuma "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021. - 2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), materiāli.

³⁶ EU FUSIONS, Estimates of European Food Waste Levels, 2016. ISBN 978-91-88319-01-2. Pieejams: <https://www.eu-fusions.org/>

izveidojamā atkritumu pārstrādes un reģenerācijas iekārtu jauda. Tiek papildus nošķirotas jaunas atkritumu plūsmas (bioloģiskie atkritumi)

Scenārijs parāda, ka, veicinot dažādu atkritumu veidu dalītās atkritumu vākšanas sistēmas attīstību, radīto nešķirotu SA daudzums mazināsies un 2035.gadā sasniegs 282 241 tonnas (-46,7% pret 2019.gada daudzumu). Nešķirotu SA daudzuma izmaiņu rezultātā palielināsies pārstrādāto un reģenerēto SA daudzums.

2035.gadā pārstrādāto SA īpatsvars no radītā atkritumu apjoma sasniegs 51.4%, reģenerēto – 1.7%, bet apglabāto – 0.5%. Atlikusī SA daļa nonāks atkritumu priekšapstrādes iekārtās, kur tiks sagatavota pārstrādei un reģenerācijai. Augstāka pārstrādāto un reģenerēto SA īpatsvara iegūšanu kavēs jaudu iztrūkums bioloģisko atkritumu pārstrādei un SA reģenerācijai.

Scenārijā simulēta bioloģisko atkritumu dalītā vākšana, pieņemot, ka 2021.gadā dalīti tiks savākti 10% no šobrīd nešķirotu SA masā esošā bioloģisko atkritumu daudzuma. Tiek pieņemts, ka 2024.gadā šis lielums sasniegs 30%, pēc tam ik gadu palielinoties par 3%. Ņemot vērā atkritumu rašanās avotā dalīti savāktā bioloģisko atkritumu daudzuma palielināšanos, ievērojami palielināsies arī pārstrādājamo BNA daudzums, pārsniedzot pieejamās pārstrādes jaudas – veidosies pārstrādes jaudu iztrūkums 50 – 80 tūkst. tonnu apmērā. Nodrošinot nepieciešamo jaudu pieaugumu, tiktu sasniegta 60% BNA pārstrāde 2035.gadā. Jaudām saglabājoties esošajā līmenī, pārstrādāto BNA īpatsvars svārstīsies ap 48%. Nešķirotu SA masā palikusī BNA daļa būs jā sagatavo pārstrādei un reģenerācijai, izmantojot poligonos esošās mehāniskās priekšapstrādes jaudas. Jāņem vērā, ka no 2027.gada ar mehānisko priekšapstrādi no nešķirotiem SA atdalītais un kompostētais BNA daudzums nevarēs tikt ieskaitīts pārstrādāto BNA daudzumā. Tas nozīmē, ka dalīti savāktu bioloģisko atkritumu daudzums būtu jā kāpina straujāk, vienlaikus nodrošinot iespējas savāktu BNA daudzumu pārstrādāt kvalitatīvi, tirgū realizējamā kompostā.

Scenārijs ar aprites ekonomikas pasākumu ieviešanu balstās uz pieņēmumu, ka atbilstoši Aprites ekonomikas rīcības plānam Latvijai 2020.-2028. gadam un ES Jaunajam aprites ekonomikas rīcības plānam, kuros paredzētās rīcības papildina scenārijā ar pasākumiem atkritumu rašanās novēršanai modelētos pasākumus, pie kam jaudas tiek saglabātas līmenī, ko nodrošina ES fondu 2014.-2020. gada plānošanas perioda laikā izveidotā un izveidojamā atkritumu pārstrādes un reģenerācijas iekārtu jauda. Scenārijā simulēta paplašinātās ražotāju atbildības sistēmas piemērošana atsevišķām atkritumu grupām (tekstils, mēbeles, būvmateriāli, plastmasa un pārtikas atkritumi), kā rezultātā no 2024.gada ik gadu samazinās attiecīgo atkritumu radītais apjoms par 1%. Rezultāti parāda, ka šādā veidā līdz 2035.gadam izdosies samazināt nešķirotu SA daudzumu kopumā par 150 tūkst. tonnu, salīdzinot ar bāzes scenāriju, un par 9 300 tonnām salīdzinot ar B scenāriju (scenārijs ar pasākumiem atkritumu rašanās novēršanai). Scenārijā tiek arī izdarīts pieņēmums, ka nepieciešamajā apjomā tiks palielinātas arī SA reģenerācijas jaudas un bioloģisko atkritumu pārstrādes jaudas.

Nešķirotu SA daudzuma izmaiņu rezultātā samazināsies kopējais radīto SA daudzums. Pārstrādes un reģenerācijas jaudu palielināšanas rezultātā palielināsies arī pārstrādāto un reģenerēto SA daudzums. 2035.gadā pārstrādāto SA īpatsvars no radītā sasniegs 60,4% (+9%, salīdzinot ar B scenāriju), reģenerēto – 2,5%, bet apglabāto 0%. Atlikusī SA daļa nonāks atkritumu priekšapstrādes iekārtās, kur tiks sagatavota pārstrādei un reģenerācijai. Scenārijā simulēta pārtikas atkritumu rašanās novēršana, kas attiecīgi ietekmē bioloģisko atkritumu daudzumu. Tiek pieņemts, ka 2024.gadā novērsto pārtikas atkritumu daudzums būs 1% no B scenārijā radītā, pēc tam ik gadu novērstajam daudzumam palielinoties par 1%. Ņemot vērā bioloģisko atkritumu pārstrādes jaudu palielināšanos, palielināsies arī pārstrādājamo BNA daudzums, tādējādi ļaujot sasniegt 60,7% BNA pārstrādi 2035.gadā. Atlikusī nešķirotu SA masā palikusī BNA daļa būs jā sagatavo pārstrādei un reģenerācijai, izmantojot poligonos esošās mehāniskās priekšapstrādes jaudas.

1.3.2. Stratēģija apglabājamo bioloģiski noārdāmo atkritumu apjomu samazināšanai

Saskaņā ar Direktīvu 1991/31/EK, dalībvalstīm ir jāizveido nacionāla līmeņa stratēģija, lai samazinātu tos bioloģisko atkritumu daudzumus, kuri tiek apglabāti poligonos. Stratēģijai ir jāsaturs pasākumi, lai sasniegtu direktīvā noteiktos mērķus, it īpaši, izmantojot atkritumu pārstrādi, kompostēšanu, biogāzes ieguvu vai materiālu/enerģijas reģenerāciju. Latvijā atbilstoši Direktīvai 1999/31/EK no 2020.gada 16.jūlija poligonos drīkst apglabāt tikai 35 % no tādu bioloģiski noārdāmu sadzīves atkritumu masas, kas radīti 1995.gadā un par ko ir pieejami standartizēti *Eurostat* dati.

Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30.maija Direktīvai 2018/850/ES, ar ko groza Direktīvu 1999/31/EK par atkritumu poligoniem³⁷ paredz, ka dalībvalstīm jānodrošina, lai 2035.gadā atkritumu poligonos tiktu apglabāti 10% no radītajiem sadzīves atkritumiem. Direktīva 2018/850/ES paredz, ka dalībvalstīm līdz 2023. gada 31. decembrim jānodrošina BNA atdalīšana un pārstrāde rašanās vietā, vai dalīta savākšana, nodrošinot, ka BNA nav sajaukti ar citiem atkritumu veidiem, kam nav BNA līdzīgas bioloģiskās noārdīšanās un kompostēšanās īpašības. Tādējādi, piemēram, iepakojums, kas ir reģenerējams kompostējot un bioloģiskās noārdīšanās procesā, varētu tikt savākts kopā ar BA.

No 2027.gada 1.janvāra EK direktīva ir norādījusi, ka bioloģiskus sadzīves atkritumus, kas nonāk aerobā vai anaerobā apstrādē, var ieskaitīt kā pārstrādātus vienīgi tad, ja tie ir dalīti savākti vai nodalīti to rašanās vietā³⁸. Tādējādi mehāniski atdalītos BNA ir iespēja uzskatīt kā pārstrādātus līdz dotajam laika posmam, līdz ar to nav nepieciešamas investīcijas šķirošanas iekārtās. Tajā pašā laikā līdz ar dalītās atkritumu vākšanas nodrošināšanu, ir nepieciešamas jaudīgākas iekārtas, kas spētu starp atkritumiem, kuros vairs nav iepakojums un bioloģiskie atkritumi, atlasīt vēl vērtīgos un pārstrādājamus materiālus.

BNA radītā un apsaimniekotā (savāktā, pārstrādātā, reģenerētā un apglabātā) daudzuma prognoze balstīta uz pieņēmumu, ka esošā BNA apsaimniekošanas sistēma turpinās attīstīties kā līdz šim bez būtiskas politikas instrumentu ietekmes, ievērojot prognozes par demogrāfisko un ekonomisko rādītāju izmaiņām un to ietekmi uz radīto atkritumu daudzumu. Prognozes veidotas ņemot vērā līdzšinējās tendences un potenciāli sasniedzamos rezultātus. Tiek pieņemts, ka turpinās atkritumu apsaimniekošanas politikas ieviešana, netiek veidotas jaunas atkritumu apsaimniekošanas jaudas, bet tās tiek saglabātas līmenī, ko nodrošina Eiropas Savienības Kohēzijas fonda 2014.-2020.gada plānošanas perioda laikā izveidotā un izveidojamā atkritumu pārstrādes un reģenerācijas (ar enerģijas atguvi) iekārtu jauda, BNA gadījumā sausās fermentācijas bioreaktors Getliņi Eko poligonā ar uzstādīto jaudu 100 000 t/gadā (maksimālo jaudu plānots sasniegt 2025.gadā³⁹).

Iegūtie rezultāti parāda, ka radītais BNA daudzums turpinās pieaugt un 2035.gadā sasniegs 624 133 tonnas (pieaugums par 18% pret 2019.gadu). Nešķīrotie sadzīves atkritumi un līdz ar to arī to sastāvā esošā BNA daļa tiks savākti 100% apmērā no radītā daudzuma, pārējie BNA tiks savākti aptuveni 90% apmērā. Tādējādi kopumā palielināsies arī savākto BNA daudzums, kuram būs nepieciešama pārstrādes jauda. Tiek prognozēts, ka līdz ar 100 000 t/gadā pārstrādes jaudas uzstādīšanu Getliņu poligonā, ievērojami palielināsies arī pārstrādāto un reģenerēto BNA daudzums, tomēr šī jauda nespēs nodrošināt

³⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/850 (2018. gada 30. maijs), ar ko groza Direktīvu 1999/31/EK par atkritumu poligoniem. Pieejams: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2018.150.01.0100.01.LAV&toc=OJ.L:2018:150:TOC

³⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/98/EK (2008. gada 19. novembris) par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:02008L0098-20180705>

³⁹ Maksimālā neto (100 000t/gadā) pārstrādes jauda tiks sasniegta ne vēlāk kā 2025. gadā. Plānotā iekārtas minimālā noslodze pa gadiem: 2022. gads 50%, 2023. gads 60%, 2024. gads 80%, 2025. gads 100%.

visu savāktu BNA pārstrādi. Īpaši izteikti pietrūks pasterizācijas un higienizācijas jaudas pārtikas atkritumu apstrādei pirms anaerobās pārstrādes biogāzes stacijās. Līdz ar to nebūs iespējams pilnībā izmantot jau esošo biogāzes ražošanas staciju infrastruktūru un jaudu (potenciāli līdz 400 000 t/gadā pārtikas atkritumu pārstrādei).

Apglabāto BNA daudzuma īpatsvars prognozētajā periodā veidos aptuveni 12-14% no radītā daudzuma jeb līdz 80 000 tonnām gadā ar tendenci samazināties.

2013.gadā tika apglabāti 67% no 1995.gadā apglabātā bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzuma. Var prognozēt, ka 2020.gadā tiks apglabāti 55% no 1995.gadā apglabātā bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzuma.^{40,41}

Šobrīd nav ieviesta BNA dalītā vākšana, tāpēc BNA galvenokārt tiek savākti kopā ar pārējiem nešķīrotiem sadzīves atkritumiem. Rezultātā tiek pasliktināta gan pārstrādei pieejamo sadzīves atkritumu kvalitāte, gan pārstrādei pieejamo BNA atkritumu kvalitāte. BNA dalītā vākšana tiek veikta 2020.gadā tikai atsevišķās pašvaldībās.

Daļa BNA tiek izmantots biogāzes ražošanā atkritumu poligonos atbilstoši ES un Latvijas normatīvajam regulējumam, jo poligonā radītās biogāzes ieguve ir obligāta prasība poligona darbībai, bet nav uzskatāma par atkritumu reģenerāciju. Lielākajos Latvijas poligonos ir izveidotas energošķūnas biogāzes ieguvei, paredzot, ka atkritumi tiek apglabāti, no tiem tiek iegūta biogāze, kas tiek izmantota elektroenerģijas vai siltuma enerģijas ražošanai, bet atkritumi pēc biogāzes ieguves tiek no šūnas izrakti, apstrādāti un apglabāti.

Lai nodrošinātu direktīvā 1999/31/EK mērķu izpildi Plāna darbības laikā, tiek iezīmēti vairāki rīcības virzieni:

- 1) BNA dalītās vākšanas veicināšana;
- 2) BNA pārstrādes veicināšana, saražotā komposta un BNA pārstrādes pārpalikumu izmantošanas veicināšana.

1.3.3. Atkritumu rašanās novēršanas valsts programma

Atkritumu rašanās novēršanas pasākumi ir ieviešami katrā no materiālu aprites cikla posmiem, kas tieši saista šo programmu ar Ministru kabineta 2020. gada 4. septembrī apstiprināto Rīcības plānu pārejai un aprites ekonomiku 2020.-2027. gadam⁴² un konkrētiem rīcībpolitikas virzieniem un pasākumiem, kas tajā noteikti.

Atkritumu rašanās novēršanas programmas mērķi ir:

- saraut saikni starp ekonomikas izaugsmi un atkritumu radīšanu saistīto ietekmi uz vidi;
- samazināt radīto atkritumu apjomu, veicinot produktu atkārtotu izmantošanu vai ilgāku izmantošanu;
- samazināt materiālu un produktu ražošanā izmantoto kaitīgo vielu daudzumus.

⁴⁰ Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija. (2012). Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2013. - 2020. gadam. Pieejams: <http://polsis.mk.gov.lv/documents/4276>

⁴¹ SIA "GatewayBaltic", 2019. Publiskā iepirkuma "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028.gadam" (IL/118/2019), materiāli.

⁴² Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/317168-par-ricibas-planu-parejai-uz-aprites-ekonomiku-20202027-gadam>

Lai veiktu programmas ieviešanas uzraudzību un novērtētu atkritumu rašanās novēršanas pasākumu īstenošanas efektivitāti, ir noteikti atkritumu rašanās novēršanas kvantitatīvie indikatori (kvalitatīvie vai kvantitatīvie rādītāji un mērķrādītāji) (sk. 1.2.tabulu).

1.2.tabula

Atkritumu rašanās novēršanas pasākumu efektivitātes novērtēšanas kvantitatīvie indikatori

Nr.	Kvantitatīvais indikators	Mērvienība	Bāzes gads (2018. gads)	2028. gads
1.	Sadzīvē radītais atkritumu daudzums	kg uz iedzīvot. gadā	409	Ne vairāk kā 400
2.	Kopējais radītais sadzīves atkritumu daudzums	t/ gadā	785 074	Ne vairāk kā 650 000
3.	Kopējais radītais bīstamo atkritumu daudzums	t/ gadā	118 142	Ne vairāk kā 50 000
4.	Kopējais pārstrādātais sadzīves atkritumu apjoms	% no gadā radītā apjoma	4343	60 ⁴⁴
5.	Kopējais pārstrādātais bīstamo atkritumu apjoms	% no gadā radītā apjoma	31	75
6.	Kopējais pārstrādātais ražošanas atkritumu apjoms	% no gadā radītā apjoma	83.3	75
7.	Kopējais apglabāto sadzīves atkritumu daudzums	% no gadā radītā apjoma	58,9	Ne vairāk kā 50%
9.	Kopējais apglabāto ražošanas atkritumu apjoms	% no gadā radītā apjoma	5	Ne vairāk kā 25%
10.	Kopējais apglabāto bīstamo atkritumu apjoms	% no gadā radītā apjoma	4,5	Ne vairāk kā 25%

1.3.4. Pārtikas atkritumu rašanās novēršanas programma

Pārtikas atkritumu (turpmāk – PA) rašanās novēršanas programma 2021. - 2028. (turpmāk – Programma) ir daļa no Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021. - 2028., tā ietvaros izstrādātās Atkritumu rašanās novēršanas programmas. Programma ir izstrādāta, lai veicinātu PA rašanās novēršanu un to samazināšanu.

Programmas mērķis ir samazināt PA par 30 % no kopējā radītā PA daudzuma⁴³ līdz 2025. gadam un turpināt samazināšanu, lai līdz 2030. gadam sasniegtu 50 % mērķrādītāju.

Darbību veikšanā ar PA uzņēmumiem ir saistoši šādi likumi: Pārtikas aprites uzraudzības likums, Dzīvnieku barības aprites likums, Veterinārmedicīnas likums, Farmācijas likums, Atkritumu apsaimniekošanas likums. Attiecīgie uzņēmumi ir pakļauti Pārtikas un veterinārā dienesta (turpmāk – PVD) uzraudzībai un Zemkopības ministrijas kompetences jomas regulējošajiem normatīvajiem aktiem. PVD reģistrē, atzīst vai licencē šo uzņēmumu saimniecisko darbību.

Daļu no pārtikas, kas ir droša lietošanai, bet uzturā izmantota netiks, uzņēmums var paglābt no izmešanas atkritumos, ja to atdod cilvēku patēriņam, tieši vai pēc apstrādes novirza dzīvnieku barošanai vai izmanto

⁴³ Datu avots: LVĢMC

⁴⁴ 55 % mērķis jāsasniedz jau 2025.gadā

⁴⁵ Indikatīvais PA daudzums, attiecībā pret kuru ir noteikts Programmas mērķis, tiks noteikts 2023.gadā, kad tiks veikti reāli PA mērījumi.

pārstrādei kā otrreizējās ražošanas izejvielas savā vai citā uzņēmumā. Šādi mainot apsaimniekošanas galamērķi, uzturā neizmantojie un atkritumos neizmestie pārtikas produkti un pārtikas neēdamās daļas tiek dēvētas par pārtikas pārpalikumiem.

PA rašanās novēršanas veicināšanai būtiski ir vairāki priekšnosacījumi:

- 1) Atbilstošs tiesiskais regulējums;
- 2) Sabiedrības informēšana un izglītošana par pārtikas ziedošanas procesu un par
- 3) atbildīgu pārtikas patēriņu;
- 4) Pārtikas banku attīstība, lai veicinātu ziedošanu un informācijas apmaiņu starp ieinteresētajām pusēm;
- 5) Finansējuma un citu līdzekļu mērķtiecīgāka izmantošana pārtikas ziedošanas un PA rašanās novēršanas jomā;
- 6) Koordinēta rīcība, kas vērsta uz visiem pārtikas piegādes ķēdes posmiem, veidojot dialogus par PA samazināšanu, pārtikas ziedošanu un veicinot motivāciju, piešķirot īpašus apliecinājumus ievērojamākajiem labas prakses piemēriem pārtikas izšķērdēšanas novēršanā;
- 7) Programmā paredzēto pasākumu ieviešanas monitorings (ietekmes rādītāju uzraudzība).

Atkritumu apsaimniekošanas hierarhija ir iekļauta Direktīvā 2008/98/EK un ir attiecināma arī uz PA apsaimniekošanu. Saskaņā ar to bioloģisko atkritumu atdalīšana no sadzīves atkritumiem, pārstrādāšana to rašanās vietā vai savākšana dalīti, nesajaucot ar citiem atkritumu veidiem, Latvijā ir jāievieš, sākot no 2021.gada.

Kā rīcības virzieni un pasākumi Programmas īstenošanai ir izskatīti: pārtikas ziedošanas sistēmas pilnveidošana; pārtikas atkritumu rašanās novēršana; informētības palielināšana un patērētāju informēšana par pārtikas atkritumu rašanās novēršanu un samazināšanu; pārtikas atkritumu daudzuma mērījumi un monitorings; atbalsts pētniecībai un inovācijām, kas vērstas uz pārtikas atkritumu rašanās samazināšanu.

1.3.5. Izlietotā iepakojuma rašanās novēršanas valsts programma

Atbilstoši Atkritumu rašanās novēršanas programmas vispārīgiem mērķiem Izlietotā iepakojuma rašanās novēršanas programmas mērķi ir:

- 1) saraut saikni starp ekonomikas izaugsmi un atkritumu radīšanu un ar to saistīto ietekmi uz vidi;
- 2) samazināt radīto atkritumu apjomu, veicinot produktu pārstrādi, atkārtotu izmantošanu vai ilgāku izmantošanu;
- 3) samazināt materiālu un produktu ražošanā izmantoto kaitīgo vielu daudzumus.

Esošā izlietotā iepakojuma apsaimniekošanas sistēma turpinās attīstīties kā līdz šim bez būtiskas politikas instrumentu ietekmes, ņemot vērā prognozes par demogrāfisko un ekonomisko rādītāju izmaiņām un to ietekmi uz radīto atkritumu daudzumu, pieejamās atkritumu apsaimniekošanas jaudas, kā arī plānotais pārstrādes jaudu pieaugums, par kuru ir informācija.

Tiek ņemts vērā, ka tiks turpināta sekojošu atkritumu apsaimniekošanas pasākumu īstenošana:

- pārstrādei derīgo materiālu dalītā vākšana;
- nešķirotu sadzīves atkritumu savākšana ar tai sekojošu atkritumu plūsmas mehānisko šķirošanu 2 vai 3 frakcijās (ievērojot atšķirotā materiāla atbilstību reģenerācijas un pārstrādes prasībām);
- izlietotā iepakojuma dalītās savākšanas sistēmas attīstība līdzšinējā tempā.

Pārstrādes rezultātu novērtēšanas vajadzībām tiek pieņemts, ka izlietotā iepakojuma pārstrādes mērķi 2035. gadā saglabāsies 2030. gada līmenī. Tiek ņemta vērā arī Direktīvas 2019/904 prasība iekļaut noteiktu daudzumu pārstrādāta materiāla jaunu produktu ražošanā.

Tā kā nav precīzu datu par pārstrādātās plastmasas īpatsvaru dzērienu iepakojumā, tad tiek pieņemts, ka 2020. gadā pārstrādāta PET īpatsvars dzērienu iepakojumā veido 8%, savukārt citu pārstrādātu plastmasas materiālu veidu (HDPE, LDPE, PP u.c.) īpatsvars dzērienu iepakojumā veido 1%. Pieņēmums tiek pamatots ar 2016. gada novērtējumu⁴⁶ par pārstrādātās plastmasas īpatsvaru plastmasas iepakojumā ES tirgū, kā arī to, ka pārstrādāta PET izmantošana pārtikas produktu iepakojumā atšķirībā no citu pārstrādātu plastmasas materiālu izmantošanas tiek uzskatīta par drošu.

Radītais izlietotā iepakojuma daudzums turpinās palielināties, 2035. gadā sasniedzot 276 tūkst.t, kas nozīmē pieaugumu par 14%.

Radītajā daudzumā turpinās dominēt stikls, koks, papīrs un kartons, taču to procentuālais sadalījums mainīsies, 2020. gadā dominēs papīrs un kartons, 2035. gadā – stikls. Pēc pašreizējām prognozēm, visstraujāk palielināsies stikla daudzums (par 32%) un plastmasas daudzums (par 23%). 2035. gadā stikla daudzums sasniegs 75 tūkst.t, plastmasa – 53 tūkst.t, metāla – 12 tūkst.t, savukārt koka – 68 tūkst.t.

Turpinās attīstīties dalītās atkritumu vākšanas sistēma, palielinot ar šķirošanas iespējām nodrošināto mājāsaimniecību īpatsvaru no 67% 2020. gadā līdz 90% 2035. gadā. Neskatoties uz to, paredzēts, ka patērētāju iesaiste izlietotā iepakojuma dalītā vākšanā būs viduvēja, t.i. 2035. gadā izlietoto iepakojumu šķiros vien aptuveni 60% patērētāju.

Līdz ar radītā izlietotā iepakojuma daudzuma palielināšanos pieaugs arī kopējais savākto izlietotā iepakojuma daudzums, taču dalīti savākti tiks vien no 62% radītā iepakojuma 2020. gadā līdz 74% 2035. gadā. Visu radīto izlietotā iepakojuma materiālu veidu daudzums 2020.-2035. gada periodā palielināsies līdzīgi kopējām izlietotā iepakojuma pieauguma tendencēm.

Līdz ar pārstrādātā izlietotā iepakojuma daudzuma palielināšanos, ievērojami samazināsies apglabāto izlietotā iepakojuma daudzums, 2035. gadā sastādot 57 tūkst.t. Nepieciešams īstenot papildu pasākumus gan iepakotājiem ilgtspējīga iepakojuma dizaina izveidošanā, gan patērētājiem dalītās atkritumu vākšanas iespēju aktīvākā izmantošanā, lai sasniegtu pārstrādes mērķus.

Iepakojumam ir būtiska nozīme iepakotā produkta pasargāšanā no bojājumiem, tādēļ tam jāatbilst noteiktām tehniskām kvalitātes prasībām. Ne visi pārstrādātie materiāli spēj to nodrošināt līdzvērtīgi izejmateriāliem. Nosakot pārstrādātā materiāla īpatsvaru iepakojumā, tika novērots t.s. atsietena efekts. Lai gan kopējais radītais izlietotā iepakojuma daudzums palielinās, kopējā ietekme uz vidi salīdzinājumā ar izejmateriālu izmantošanu vēl būtu vērtējama, ņemot vērā visus iepakojuma aprites cikla posmus.

1) Lai gan tiek īstenoti pasākumi gan ilgtspējīga iepakojuma dizaina veicināšanai, gan mājāsaimniecību dalītās atkritumu vākšanas sistēmas straujākai attīstīšanai, gan arī aizliedzot atsevišķu nepārstrādājamu plastmasas izstrādājumu izmantošanu, atsevišķi izlietotā iepakojuma apsaimniekošanas mērķi netiek sasniegti, t.sk. pārstādītā dzērienu PET iepakojuma un plastmasas dzērienu iepakojuma īpatsvars dzērienu iepakojumā, plastmasas dzērienu iepakojuma dalītās savākšanas mērķis, kā arī plastmasas un melnā metāla iepakojuma pārstrādes mērķi.

2) Rezultāti rāda, ka nepieciešams īstenot papildu pasākumus, kas veicinātu patērētāju aktīvāku iesaisti atkritumu dalītā vākšanā un atkritumu rašanās novēršanā.

1.3.6. Preču otrreizējas izmantošanas un labošanas pakalpojumu attīstības programma

⁴⁶ Circular Plastics Alliance: 100+ signatories commit to use 10 million tons of recycled plastic in new products by 2025. Pieejams: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_5583 (SIA "GatewayBaltic", 2020).

Atbilstoši Atkritumu rašanās novēršanas programmas vispārīgiem mērķiem Preču otrreizējas izmantošanas un labošanas pakalpojumu attīstības programmas mērķi ir:

- 1) samazināt radīto atkritumu apjomu, veicinot preču atkārtotu izmantošanu vai ilgāku izmantošanu;
- 2) atbalstīt labošanas pakalpojumu pieejamību un attīstību.

Līdz šim atkritumu apsaimniekošanas statistika valstī neaptvēra preču otrreizēju izmantošanu un labošanu. Praktiski ar ikdienas preču labošanu un otrreizējo izmantošanu nodarbojās mazie uzņēmumi, kuru darbībai tika piešķirti atsevišķi NACE 2.red. kodi, un mikro uzņēmumi. Tie pamatā ir dažādu mājāsaimniecības preču remonta pakalpojumi, kā arī labdarības organizācijas un mazumtirdzniecības veikali, kas pārdod otrreizēji izmantojamās preces.

Paredzēts izstrādāt MK noteikumu projektus par atkritumu statusa piemērošanas izbeigšanu tekstila atkritumiem (ja tas ir tehniski un ekonomiski pamatots) u.c.atkritumu plūsmām un noteikt prasības otrreizēji izmantojamo lietu nodošanas un labošanas vietām sniegt informāciju par pieņemtajām un salabotajām mēbelēm un citām sadzīves precēm valsts un pašvaldības iestādēm.

2. Vides pārskata sagatavošanas procedūra un iesaistītās institūcijas, sabiedrības līdzdalība un rezultāti

Vides pārskata gatavošana norisinās paralēli ar plānošanas dokumenta projekta sagatavošanu.

Vides pārskata saturs atbilst MK 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” prasībām. Vides pārskatā ir ietverta šāda informācija:

1. Plānošanas dokumenta galvenie mērķi un īss satura izklāsts, saistība ar citiem plānošanas dokumentiem;
2. Vides pārskata sagatavošanas procedūra un iesaistītās institūcijas, sabiedrības līdzdalība un rezultāti;
3. Esošā vides stāvokļa apraksts un iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots;
4. Vides stāvoklis teritorijās, kuras plānošanas dokumenta īstenošana var būtiski ietekmēt;
5. Ar plānošanas dokumentu saistītās vides problēmas;
6. Starptautiskie un nacionālie vides aizsardzības mērķi;
7. Plānošanas dokumenta un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums;
8. Risinājumi, lai novērstu vai samazinātu plānošanas dokumenta un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtisko ietekmi uz vidi;
9. Īss iespējamo alternatīvu izvēles pamatojums, stratēģiskā novērtējuma veikšanas apraksts, norādot arī problēmas nepieciešamās informācijas ieguvē;
10. Iespējamie kompensēšanas pasākumi;
11. Plānošanas dokumenta īstenošanas iespējamās būtiskās pārrobežu ietekmes novērtējums;
12. Paredzētie pasākumi plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringa nodrošināšanai;
13. Vides pārskatā minētās informācijas kopsavilkums (viegli saprotams sabiedrībai).

Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028.gadam (turpmāk – Plāns) projekta sagatavošanas un vides pārskata sagatavošanas process raksturots 2.1.tabulā.

2.1.tabula

Plāna projekta sagatavošanas un vides pārskata sagatavošanas process

Posmi	Plāna projekta sagatavošana	Vides pārskata sagatavošana
-------	-----------------------------	-----------------------------

		stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma ietvaros
Politikas plānošanas dokumenta projekta un	Plāna projekta izstrāde	Izstrādātājs konsultējas ar institūcijām par vides pārskata detalizācijas pakāpi un VPVB par sabiedrības informēšanu
		Izstrādā plānošanas dokumentu un vides pārskata projektu
Sabiedriskā apspriešana	Vides pārskata un plāna projekta sabiedriskā apspriešana vismaz 30 dienas (plāna projekta gadījumā – vismaz 40 dienas)	Plānošanas dokumenta un vides pārskata projekta sabiedriskā apspriešana vismaz 30 dienas
Plāna projekta un vides pārskata projekta precizēšana	Plāna projekta precizēšana, izvērtējot sabiedriskajā apspriešanā izteiktos priekšlikumus	Pilnveido vides pārskatu, ņemot vērā priekšlikumus un atsauksmes
		Iesniedz vides pārskata projektu un plānošanas dokumenta projektu VPVB
		VPVB biroja atzinums par vides pārskatu, kurā noteikti arī monitoringa ziņojuma iesniegšanas termiņi
Plāna projekta pieņemšana un ieviešana	Plāna projekta pieņemšana	Sabiedrības informēšana par plāna projekta pieņemšanu
	Informatīvo ziņojumu sagatavošana par plāna ieviešanu	Monitoringa ziņojumu sagatavošana un iesniegšana VPVB

Ņemot vērā paredzamo Plāna apjomu un tā komplekso raksturu bija skaidrs, ka tā sagatavošanai un sabiedrības iesaistei šajā procesā būs nepieciešams ilgs laiks, tāpēc tika pieņemts lēmums, ka visoptimālāk un savlaicīgāk šādu iesaisti ir organizēt, publicējot Plāna projektu pa nodaļām.

Plāna projekta 1. un 2. nodaļa ar attiecīgajiem pielikumiem tika ievietotas VARAM tīmekļvietnē 2020. gada 6.jūnijā sadaļās. Termins komentāru sniegšanai noteikts 2020.gada 30.jūnijam. Plāna projekta 8., 9.un 10.nodaļa tika ievietotas VARAM tīmekļvietnē 06.07.2020. sabiedrības ar termiņu komentāru sniegšanai 2020.gada 3.augusta). Pēc saņemtajiem komentāriem, Plāna projekta precizētās 1., 2., 8.,9., 10 nodaļas tika ievietotas VARAM tīmekļvietnē komentāriem 2020.gada 31.augustā.

Plāna pasākumi aptvers plašu sabiedrību, it īpaši nozares komersantus (vairāk nekā 1000 operatoru, 3000 atkritumu datu sniegšanā iesaistītos komersantus, 60 komersantus, kas sniedz atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus, ap 100 tirgotāju un starpnieku). Šo nozares pārstāvju iesaiste Plāna izstrādē un apspriešanā tika nodrošināta gan vispārīgā kārtībā, nodrošinot piekļuvi Plāna sagatavošanā esošajām nodaļām VARAM tīmekļa vietnē to izstrādes agrīnajā stadijā, kā arī rīkojot klātienē un tiešsaistē sanāksmes VARAM ietvaros darbojošās Atkritumu apsaimniekošanas darba grupas, kur piedalās arī pašvaldību un izglītības un pētniecības institūciju pārstāvji, ietvaros.

Plāna izstrādes laikā plāns tika apspriests sešās Atkritumu apsaimniekošanas darba grupas sanāksmēs, kurās dalībnieki tika iepazīstināti ar Plāna izstrādes procesu, izstrādātajiem Plāna nodaļu projektiem un arī ar pamatojošajiem datiem un pētījumu, kuru rezultātā tie ir iegūti (t.sk. ar rezultātiem no publiskā iepirkuma pētījumam „Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021. - 2028. gadam izstrādei” .

Atsevišķi aicinātas sniegt savus ieteikumus Plāna izstrādei tika vairākas organizācijas, to skaitā Latvijas Pašvaldību savienība; Latvijas Brīvo arodbiedrību savienībai; Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera; biedrība “Latvijas Pilsoniskā alianse”; Latvijas Lielo pilsētu asociācija; Latvijas Atkritumu saimniecības uzņēmumu asociācija; Latvijas Atkritumu apsaimniekošanas asociācija; Latvijas Elektrotehnikas un elektronikas rūpniecības asociācija; Latvijas kokrūpniecības federācija; Viegslas rūpniecības uzņēmumu asociācija; Mašīnbūves un metālapstrādes rūpniecības asociācija; Latvijas pārtikas uzņēmumu federācija un Latvijas Būvnieku asociācija. Plāna izstrādē iesaistījās arī vairākas vides nevalstiskās organizācijas, gan sniedzot mutiskus, gan rakstiskus komentārus. Atsevišķos Plāna jautājumos notika konsultācijas ar nevalstiskajām organizācijām un pētniekiem, skaidrojot arī Plāna pasākumus un sabiedrības iespējas iesaistīties to īstenošanā (Sociālās uzņēmējdarbības asociācija, centrs RUCKA, Zaļais punkts u.c.).

Plāna projekta un vides pārskata izstrāde tiek nodrošināta saskaņā ar MK 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” prasībām, ievietojot Izstrādātāja mājas lapā paziņojumu par sabiedrības iespējām iepazīties ar vides pārskata un plānošanas dokumenta projektu, kā arī nododot minēto paziņojumu VPVB elektroniskā veidā ievietošanai tīmekļvietnē.

Saskaņā ar MK 2011.gada 12.jūlija noteikumiem Nr.564 "Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas valsts un reģionālajiem plāniem un atkritumu rašanās novēršanas valsts programmu", izstrādājot atkritumu apsaimniekošanas plānu un programmu, izstrādātājs nodrošina sabiedrības, organizāciju un institūciju informēšanu un viedokļu uzklauššanu atbilstoši normatīvajiem aktiem par sabiedrības līdzdalības kārtību attīstības plānošanā un par stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu, nodrošinot iespēju vismaz 40 dienas iesniegt priekšlikumus par attiecīgo plāna (tai skaitā programmas) projektu. Sabiedrības viedokļus izvērtē pirms lēmuma pieņemšanas par attiecīgā plāna (tai skaitā programmas) apstiprināšanu.

Sabiedrības līdzdalība Plāna projekta un vides pārskata izstrādē tiek nodrošināta saskaņā ar MK 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” prasībām, ievietojot VARAM tīmekļvietnē paziņojumu par sabiedrības iespējām iepazīties ar plānošanas dokumenta un vides pārskata projektu, kā arī nododot minēto paziņojumu VPVB elektroniskā veidā ievietošanai VPVB tīmekļvietnē. Kā arī publicējot paziņojumu par valsts plānošanas dokumentu oficiālajā izdevumā “Latvijas Vēstnesis”.

Plāna projekta un vides pārskata sabiedriskā apspriešana tika izsludināta oficiālajā izdevumā “Latvijas Vēstnesis” 2020.gada 15.oktobrī (plāna projektam – 40 dienas, vides pārskatam – 30 dienas). Saskaņā ar Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 20. pantu Plāna un vides pārskata projektu sabiedriskās apspriešanas sanāksme notika neklātienēs formā (attālināti) no 28.10.2020. līdz 03.11.2020. Videokonference tika organizēta 2020.gada 28.oktobrī. Vides pārskata projektam tika saņemti vairāki priekšlikumi, kuri tika ņemti vērā.

3. Esošā vides stāvokļa apraksts un iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots

3.1. Esošā vides stāvokļa apraksts

Saskaņā ar Atkritumu apsaimniekošanas likuma 4.panta (2) punktu atkritumu apsaimniekošana nedrīkst negatīvi ietekmēt vidi, tai skaitā:

- 1) radīt apdraudējumu ūdeņiem, gaisam, augsnei, kā arī augiem un dzīvniekiem;
- 2) radīt traucējošus trokšņus vai smakas;
- 3) nelabvēlīgi ietekmēt ainavas un īpaši aizsargājamās dabas teritorijas;
- 4) piesārņot un piegružot vidi.

Tādējādi Atkritumu apsaimniekošanas likumā ir norādīti tie vides stāvokļa elementi, kurus atkritumu apsaimniekošana nedrīkst negatīvi ietekmēt.

Latvija ir bagāta ar *ūdens resursiem*, kas pilnībā nodrošina valsts vajadzības. Apmēram 12 500 upju, strautu un lielo grāvju, ap 4000 ezeru un ūdenskrātuvju kopā aizņem 3,7% valsts teritorijas. Pat pie bagātajiem virszemes ūdens krājumiem un iespējas nodrošināt praktiski visu Latvijas teritorijas ūdensapgādi no pazemes ūdens avotiem (dzeramā pazemes ūdens potenciālie ekspluatācijas resursi - ap 4690,7 tūkst.m³/diennaktī), ūdens krājumu taupīšana un to saprātīga izmantošana ir aktuāla vides problēma.

Tā kā Latvijas teritorija atrodas Baltijas jūras sateces baseinā Latvijas vides stāvokli lielā mērā ietekmē kaimiņvalstu radītais pārrobežu piesārņojums. No Latvijas upju kopējās gada noteces (apmēram 33 - 35 km³) tikai ap 45% veidojas Latvijas teritorijā, bet ap 55% tek no Lietuvas, Igaunijas, Baltkrievijas un Krievijas kopā ar šo valstu tautsaimniecības radīto piesārņojumu. Upju ūdens režīmam ir raksturīgi pavasara pali un periodiski uzplūdi, kā arī mazūdens periodi vasarā un ziemā. Salīdzinoši lēzenie lielo upju sateces baseini, kā arī ievērojamās ezeru, purvu un mitrāju platības, kas darbojas kā uzkrāšanas rezervuāri un palēnina ūdens pieplūdi upēm, Latviju ir pasargājuši no katastrofāliem plūdiem. Valdošo straumju un vēju ietekmē Latvijas teritoriālajos Baltijas jūras ūdeņos un piekrastē nonāk arī piesārņojums no Lietuvas. Tādējādi Latvijas upju, Rīgas līča un Baltijas jūras ūdeņu kvalitāti, ietekmē ne tikai Latvijā, bet arī kaimiņvalstīs radītais pārrobežu piesārņojums.

Latvijas jūras krasta līnijas kopējais garums ir gandrīz 500 km (308 km no tā ir Rīgas jūras līča daļa) un tās jurisdikcijā atrodas teritoriālā jūra līdz 12 jūras jūdžu platumam un ekskluzīvā ekonomiskā zona un kontinentālais šelfs.

Kā viena no problēmām, kas saistīta ar ūdeņiem, ir plastmasas atkritumu ieplūde Baltijas jūrā. Jūru piesārņojošos atkritumus Baltijas jūrā galvenokārt veido plastmasas un iepakojumu materiālu atliekas. Saskaņā ar Vides izglītības fonda (turpmāk - VIF) kampaņas "Mana Jūra" izpētes rezultātiem, plastmasas frakcijas sastāda 57 procentus, arī starp desmit visbiežāk sastaptajiem atkritumiem 5 ir tieši plastmasas atkritumi. Lielākā daļa jūru piesārņojošo atkritumu rodas iekšzemē. 2020.gada rezultāti parādīja, ka 27% no savāktām atkritumu frakcijām ir plastmasas maisiņi un citas plastmasas vienības. Kā arī Covid-19 infekcijas rezultātā ir radusies problēma ar jūras piegružošanu ar vienreizlietojamām sejas aizsargmaskām un gumijas cimdium.

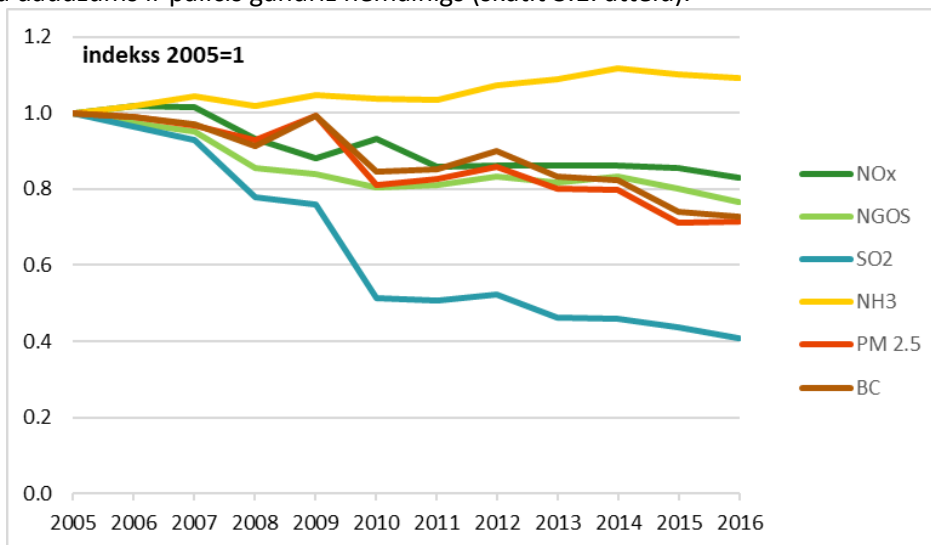
Tādi plānotie izlietotā iepakojuma rašanās novēršanas pasākumi kā aizliegums tirgū laist atsevišķus vienreiz lietojamus plastmasas izstrādājumus (kas attiecas uz iepakojumu, tostarp no putu polistirola

izgatavotu pārtikas taru un no oksonoārdāmas plastmasas izgatavotus izstrādājumus), izlietotā iepakojuma dalītas atkritumu vākšanas turpmāka straujāka attīstīšana, platformas labai piekrastes sakopšanas praksei izveide pozitīvi ietekmēs plastmasas atkritumu ieplūdi jūrā un samazinās plastmasas iepakojuma apjomus Baltijas jūrā.

Lai atkritumu poligoni nepiesārņotu virszemes un pazemes ūdeņus, MK 2011.gada 27.decembra noteikumos Nr.1032 "Atkritumu poligonu ierīkošanas, atkritumu poligonu un izgāztuvju apsaimniekošanas, slēgšanas un rekultivācijas noteikumi" ir noteiktas prasības atkritumu poligonu ierīkošanai, apsaimniekošanai, kā arī šo poligonu slēgšanai un rekultivācijai, kā arī ir paredzēta virszemes un pazemes ūdeņu piesārņojuma monitoringa sistēma. Plāna projekta darbības laikā ir paredzēta atkritumu apsaimniekošanas reģionu optimizācija, un atkritumi tiks apglabāti piecos atkritumu poligonos, pārējos poligonos diferencējot veicamo atkritumu apsaimniekošanas darbību klāstu. Rezultātā palielināsies slodze uz poligoniem, kur tiks veikta atkritumu apglabāšana. Plāna īstenošanas rezultātā plānots, ka palielināsies pārstrādājamo un regēnerējamo atkritumu daudzums, kas samazinās apglabājamo atkritumu daudzumu poligonos, tādā veidā samazinot risku virszemes un pazemes ūdeņu piesārņojumam.

Gaisa kvalitāti Latvijā kopumā var uzskatīt par labu. Gaisa kvalitāti Latvijā raksturo galvenie piesārņojošo vielu rādītāji – sēra dioksīds (SO₂), slāpekļa dioksīds (NO₂), ozons, oglekļa oksīds (CO), benzols un cietās daļiņas (PM_{2,5} un PM₁₀).

Latvijā visu gaisu piesārņojošo vielu emisijas (sēra dioksīda, nemetāna gaistošo organisko savienojumu, daļiņu PM_{2,5} un kvēpu jeb melnās ogles) pēdējo desmit gadu laikā ir samazinājušās, izņemot amonjaka emisijas, kuru daudzums ir palicis gandrīz nemainīgs (skatīt 3.1. attēlu).

3.1. attēls. Gaisa kvalitāti ietekmējošo piesārņojošo vielu emisiju izmaiņu tendences 2005.-2016. gadā
Datu avots: VARAM, Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plāna 2020. - 2030. gadam

Laika periodā no 2005. līdz 2016. gadam *NO_x emisiju* daudzums ir samazinājies par apmēram 17 %. Transports 2016. gadā veido 42% no *NO_x emisijām*, it īpaši autotransports, kas radīja 32 % no kopējām emisijām; kurināmā sadedzināšana pakalpojumu sektorā un māsaimniecībās 21 %, lauksaimniecības sektors rada 13 % no kopējām emisijām (šajā sektorā emisijas ir pieaugušas 2016. gadā par 57 % salīdzinot ar 2005. gadu), enerģijas pārveidošanas sektora⁴⁷ emisijas sastāda 13 % no kopējām emisijām un to apjoms ir pieaudzis par 20 %. Iemesls tam ir saražotās enerģijas un līdz ar to sadedzinātā kurināmā

⁴⁷ Pārveidošanas sektors ietver patērēto energoresursu apjomu elektroenerģijas un siltumenerģijas ražošanai un pārdošanai.

pieaugums. Kurināmā sadedzināšanas rūpniecībā un rūpniecisko procesu radītās emisijas apskatāmajā laika posmā ir samazinājušās, un tās 2016. gadā sastāda attiecīgi 7 % un 4 % no kopējām NO_x emisijām.

Laika periodā no 2005. līdz 2016. gadam kopējās SO_2 emisijas ir samazinājušās par 59 %. Latvijā nav nozīmīgu SO_2 emisijas izraisītu tautsaimniecības nozaru. 2016. gadā kurināmā sadedzināšana pakalpojumu sektorā un mājsaimniecībās bija lielākais šo emisiju avots - lielāko daļu no emisijām rada biomasas izmantošana - 49 %, enerģijas pārveidošanas sektors - 23 % un kurināmā sadedzināšana rūpniecības sektorā 23 %.

NMGOS emisijas laika periodā no 2005. līdz 2016. gadam ir samazinājušās par apmēram 23,5 %. Šķīdinātāju un specifisku ķīmisko produktu izmantošana 2016. gadā bija galvenais šo emisiju avots - 31 %, mājsaimniecības un pakalpojumu sektors - 24 %, lauksaimniecība - 19 %, kurināmā sadedzināšana rūpniecības sektorā - 11 % un transports - 7 %.

NH_3 emisijas laika periodā no 2005. līdz 2016. gadam ir palielinājušās par 9 %. NH_3 emisijas galvenokārt veidojas ar lauksaimniecisko ražošanu saistīto procesu rezultātā - 86 % no kopējām NH_3 emisijām Latvijā 2016. gadā. Nākamie lielākie emisiju avoti bija kurināmā sadedzināšana pakalpojumu sektorā un mājsaimniecībās - 8 % un kurināmā izmantošana enerģijas ražošanai rūpniecības sektorā - 3 %. Lauksaimnieciskās ražošanas sektora amonjaka emisijas 2016. gadā ir par 17 % lielākas, salīdzinot ar 2005. gadu. Emisiju pieauguma iemesls ir lauksaimnieciskās ražošanas pieaugums, kas ietver gan dzīvnieku skaita pieaugumu, gan to produktivitātes pieaugumu, gan arī to, ka lielāks minerālmēsļu daudzums tiek izmantots augkopībā, palielinoties platībai un ražībai.

Kopējās daļiņu $\text{PM}_{2,5}$ emisijas laika periodā 2005. – 2016. gads ir samazinājušās par apmēram 28 %. Daļiņu $\text{PM}_{2,5}$ avoti Latvijā 2016. gadā bija sekojošie: pakalpojumu un mājsaimniecību sektors - 59 %, biomasas sadedzināšana rūpniecības sektorā - 13 %. Emisijas samazinājās transporta sektorā (37 %), pakalpojumu sektorā un mājsaimniecībās (46 %), bet emisijas palielinājās enerģijas pārveidošanas sektorā (vairāk kā divas reizes) un no kurināmā izmantošanas enerģijas ražošanai rūpniecībā (apmēram divas reizes). Emisiju palielināšanās minētajos sektoros ir saistīta, galvenokārt, ar biomasas plašāku izmantošanu šajos abos sektoros.

Ņemot vērā MK 2018. gada 2. oktobra not. Nr. 614 „Kopējo gaisu piesārņojošo vielu emisiju samazināšanas un uzskaites noteikumi” 1.pielikuma 2.tabulā minētos emisiju samazināšanas mērķus un esošās tendences, nav plānots, ka atkritumu reģenerācijas ar enerģijas atguvi iekārtu izmantošanas rezultātā radušās emisijas neļaus sasniegt emisiju samazināšanas mērķos minētos procentuālos samazinājumus.

Attiecībā uz Plāna projekta darbības laikā uzsāktām jaunām atkritumu apsaimniekošanas darbībām, kurām tiks izdotas piesārņojošās atļaujas – tās radīs papildus piesārņojumu, bet to darbības laikā tiks ievērotas normatīvajos aktos minētās robežvērtības un mērķlielumi.

Plānots, ka Plāna projekta darbības laikā ievērojami palielināsies pārstrādāto un reģenerēto BNA daudzums, attiecīgi samazinot poligonos apglabājamo daudzumu. Tas samazinās arī *smakas* emisijas.

Vides *trokšņa* jomā ir izstrādāti normatīvie akti atbilstoši ES prasībām, nosakot konkrētus uzdevumus trokšņa karšu un rīcības plānu trokšņa samazināšanai izstrādei. Ne retāk kā reizi piecos gados trokšņa stratēģiskās kartes un rīcības plānus pārskata, kā arī šīs kartes un rīcības plānus pārskata un pārstrādā, ja notiek izmaiņas, kas ietekmē esošo stāvokli attiecībā uz troksni.

Izveidojot jaunu atkritumu dalītas vākšanas punktus, kā arī ņemot vērā atkritumu apsaimniekošanas reģionu optimizāciju, iespējams trokšņa līmeņa paaugstinājums intensīvākās transporta kustības dēļ.

Zemes lietošana ilgākā laika posmā atspoguļo galvenās izmaiņas ainavā un dabas resursu izmantošanā. Lielākās platības Latvijas teritorijā aizņem meži un lauksaimniecības zemes, to kopējais īpatsvars pēdējo gadu laikā būtiski nav mainījies. Latvijā lielās platībās saglabājušās sugas un biotopi, kuri citās Eiropas zemēs ir reti vai pat gandrīz izzuduši.

Nemot vērā tādas plānotas rīcības kā nepiegrūžošanas politikas nacionālajos parkos un īpaši aizsargājamās dabas teritorijās veicināšana, dzērienu depozīta sistēma ieviešana, Plāna projektā paredzēto atkritumu novēršanas un atkritumu apsaimniekošanas sistēmas pilnveidošanas pasākumu īstenošanas rezultātā līdz minimumam tiks samazināti apdraudējumi zemes resursiem, zemes dziļēm un augsnei.

Latvijā izveidotas 658 *īpaši aizsargājamās dabas teritorijas* (ĪADT) (neskaitot aizsargājamus kokus (dižkokus) un aizsargājamus akmeņus (dižakmeņus)), kur katra no tām atbilstoši to izveides un aizsardzības mērķiem atbilst kādai no astoņām aizsargājamo teritoriju kategorijām (nacionālais parks, biosfēras rezervāts, dabas parks, aizsargājamo ainavu apvidus, dabas liegums, dabas rezervāts, dabas piemineklis, aizsargājama jūras teritorija).

Lai saglabātu un aizsargātu retas, apdraudētas sugas un biotopus, ES ir izveidots Natura 2000 (Eiropas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju) tīkls. Kopš 2004. gada arī Latvija ir izveidojusi savu aizsargājamo teritoriju daļu, kas ietilpst Natura 2000 tīklā. Tā tika veidota no jau esošajām ĪADT, pievienojot klāt vēl 122 jaunas teritorijas. Latvijā Natura 2000 tīklā ir iekļautas 333 teritorijas un kopā tās aizņem 1 182 880 ha ". Natura 2000 sauszemes teritorijas aizņem 746 480 ha.

Tām nepiemēroto teritoriju (ĪADT, Natura 2000 teritorija) piegrūšana ar plastmasas un stikla atkritumiem veido negatīvo ietekmi uz dabu. Bet plānotie izlietotā iepakojuma rašanās novēršanas pasākumi, tādi, kā aizliegums tirgū laist atsevišķus vienreiz lietojamus plastmasas izstrādājumus (kas attiecas uz iepakojumu) un izlietotā iepakojuma dalītas atkritumu vākšanas turpmāka straujāka attīstīšana, samazinās dabā izmestos plastmasas un stikla iepakojuma daudzumus.

Ainavu ekoloģiskā plānošana ir vērsta uz dzīvotspējīgu sugu populāciju saglabāšanu ilgtermiņā. Tas ir daudz sarežģītāks uzdevums nekā sugu un biotopu aizsardzība īstermiņā. Tai jānodrošina bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, kultūrvēsturiskās ainavas un tās elementu aizsardzība, ainavu estētiskās kvalitātes aizsardzība, vienlaikus sekmējot vietu un reģionu ilgtspējīgu attīstību. Tradicionālās ainavas saglabāšanas jautājums pašlaik tiek regulēts ar ietekmes uz vidi novērtējuma mehānisma palīdzību. Tomēr pašlaik spēkā esošie normatīvie akti neizslēdz iespēju vietējā mērogā „upurēt” ainavu saimnieciskās attīstības dēļ.

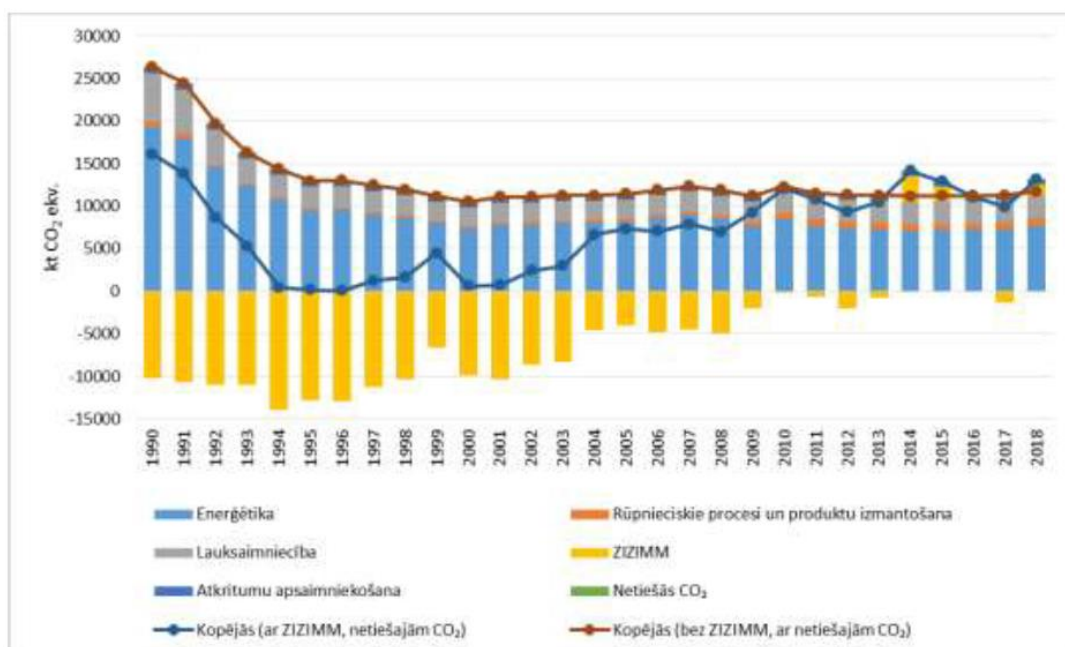
Visām normatīvo aktu prasībām atbilstoša atkritumu apsaimniekošana, depozīta sistēmas ieviešana dzērienu iepakojumam un personu atbildības palielināšana par savu darbību vai bezdarbību, ļaus efektīvāk risināt atkritumu apsaimniekošanas jautājumus un pēc iespējas samazināt negatīvo atkritumu un darbību ar tiem ietekmi uz ainavu.

Klimata pārmaiņu politika sevī ietver divas būtiskas komponentes: klimata pārmaiņu samazināšanu un piemērošanos (adaptāciju) nenovēršamajām klimata pārmaiņām.

Latvijai būtiskākie klimata pārmaiņu izraisītie riski ar lielāko iestāšanās varbūtību ir šādi⁴⁸: sezonu, t.sk. veģetācijas perioda, izmaiņas; ugunsgrēki; kaitēkļu un patogēnu savairošanās, koku slimības, vietējo sugu izstumšana, jaunu sugu ienākšana; elpošanas sistēmu slimību izplatība; infekcijas slimības, karstuma dūrieni; nokrišņu izraisīti plūdi, vējuzplūdi; elektropadeves traucējumi; noteces palielināšanās, hidroenerģijas svārstības; sasaluma mazināšanās, kailsals, izkalšana; eutrofikācija; infrastruktūru bojājumi, aprīkojuma pārkaršana; ūdens noteces samazināšanās vasaras sezonā.

SEG ir dabiskas un antropogēnas izcelsmes atmosfēras gāzveida sastāvdaļas, kas absorbē un reemitē infrasarkanā starojumu. Tiešās SEG ir oglekļa dioksīds (CO₂), metāns (CH₄), vienvērtīgā slāpekļa oksīds (N₂O), fluorogļūdeņraži (HFC), perfluorogļūdeņraži (PFC) un sēra heksafluorīds (SF₆), savukārt netiešās SEG – oglekļa monoksīds (CO), slāpekļa oksīdi (NO_x) un nemetāna gaistošie organiskie savienojumi (NMGOS).

Kā viens no SEG emisijas avotiem ir atkritumu apsaimniekošana (skatīt 3.2.attēlu).

3.2. attēls. Latvijas SEG emisijas un CO₂ piesaiste pa sektoriem 1990.-2018.gadā (kt CO₂ ekv.)

Datu avots: LVĢMC

Saskaņā ar Pasaules Meteoroloģijas organizācijas Siltumnīcefekta gāzu ziņojumu⁴⁹ 2016. gadā oglekļa dioksīda koncentrācija *atmosfērā* pieauga un sasniedza visaugstāko līmeni pēdējo ~800 000 gadu laikā. Oglekļa dioksīda izmaiņas nekad nav bijušas tik straujas kā pēdējos 150 gados. Cilvēku saimnieciskā darbība un dabas parādība "El Niño" ietekmēja lielu pieaugumu 3,3 ppm (no 400,0 ppm līdz 403,3 ppm) oglekļa dioksīda koncentrācijā viena gada periodā - no 2015. līdz 2016.gadam. Straujais CO₂ un citu SEG koncentrāciju līmeņu pieaugums jau izraisa ievērojamas klimata pārmaiņas, radot nopietnus ekoloģiskos un ekonomiskos zaudējumus.

⁴⁸ "Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030.gadam", pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40467308>

⁴⁹ Pasaules Meteoroloģijas organizācijas Siltumnīcefekta gāzu ziņojums, 2016.gads, pieejams: <https://public.wmo.int/en/media/press-release/greenhouse-gas-concentrations-surge-new-record>

Saskaņā ar 2020.gadā iesniegtās siltumnīcefekta gāzu inventarizācijas kopsavilkumu⁵⁰ SEG emisijas no atkritumu apsaimniekošanas veidoja 4,7% no kopējām SEG emisijām, neskaitot Zemes izmantošanu, zemes izmantošanas maiņu un mežsaimniecību (turpmāk –ZIZIMM) 2018.gadā. Tās ietver CH₄ emisijas no atkritumu apglabāšanas, kas veido vairāk kā pusi (69,6%) no kopējām SEG emisijām atkritumu apsaimniekošanas sektorā, CH₄ un N₂O emisijas no atkritumu bioloģiskās pārstrādes (8,7% no kopējām atkritumu apsaimniekošanas emisijām 2018.gadā), CH₄ un N₂O emisijas notekūdeņu attīrīšanas un novadīšanas (21,6%), kā arī pavisam nelielu daļu (0,1%) veido CO₂ un N₂O emisijas no atkritumu sadedzināšanas.

SEG emisijas no atkritumu apsaimniekošanas sektora praktiski nemainās laika posmā no 1990. līdz 2018.gadam. Svārstības emisijās novērojamas tādēļ, ka laika gaitā mainās darbību dati (apglabātais atkritumu daudzums, apstrādātais notekūdeņu daudzums). 2018.gadā emisijas ir par 22,0% mazākas nekā 1990.gadā notekūdeņu apsaimniekošanas sektora dēļ, jo ievērojami samazinājies ūdens izmantošanas apjoms rūpniecībā, palielinājies pieslēgumu skaits centralizētajām kanalizācijas sistēmām, pilnveidota notekūdeņu attīrīšanas infrastruktūra, kā arī samazinājies valsts iedzīvotāju skaits. Salīdzinot ar 2017.gadu, emisijas no atkritumu sektora ir palielinājušās par 2,2%. Salīdzinot ar 2005.gadu, 2018.gadā SEG emisijas no atkritumu apsaimniekošanas ir samazinājušās par 12,0%.

Svārstības SEG emisijās no atkritumu apsaimniekošanas sektora ir veicinājušas izmaiņas valsts ekonomikā pēdējos 20 gados. Dažu rūpniecības nozaru slēgšana deviņdesmito gadu vidū ietekmēja SEG emisijas atkritumu apsaimniekošanas sektorā. Lielākais īpatsvars no kopējām SEG emisijām atkritumu apsaimniekošanas sektorā deviņdesmito gadu sākumā bija SEG emisijas no notekūdeņu attīrīšanas un novadīšanas (56%), bet pēdējos gados būtiskāko ieguldījumu SEG emisijās rada atkritumu apglabāšana. Emisijas no atkritumu apglabāšanas pieaug, jo CH₄ veidojas ilgā laikā posmā, kamēr notiek atkritumu biodegradācija izgāztuvēs. Kopējo emisiju samazinājums 2002. –2004.gadā ir saistīts ar metāna atgūšanas uzsākšanu no Latvijas atkritumu poligoniem. Emisijas no atkritumu sadedzināšanas, kā arī atkritumu bioloģiskās apstrādes ir salīdzinoši zemas un stabilas visā ziņošanas periodā. Emisiju no kompostēšanas palielinājums par 5,1% 2018.gadā, salīdzinot ar 2017.gadu, ir vērojams rūpniecisko komposta atkritumu daudzuma palielinājuma dēļ.

Oglekļa dioksīds ir nozīmīgākā antropogēnā siltumnīcefekta gāze. Saskaņā ar Pasaules Meteoroloģijas organizācijas (PMO) „Siltumnīcefekta gāzu ziņojumu” 2016. gadā oglekļa dioksīda koncentrācija atmosfērā strauji pieauga un sasniedza visaugstāko līmeni 800 000 gadu laikā. Īpaši straujas izmaiņas atmosfērā notikušas pēdējo 70 gadu laikā. Globāli vidējā CO₂ koncentrācija 2016. gadā sasniedza 403,3 ppm. 2015. gadā tā bija 400,00 ppm. To ietekmēja gan cilvēku saimnieciskā darbība, gan spēcīgais El Niño. Saskaņā ar „Siltumnīcefekta gāzu ziņojumu”, CO₂ koncentrācija pašlaik ir 145% no pirmsindustriālās ēras (pirms 1750. gada) līmeņa.

Plāna projekta darbības laikā paredzētie pasākumi, kas vērsti uz atkritumu rašanos novēršanu, kā arī uz BNA poligonā apglabāšanas apjoma samazinājumu. Šo pasākumu rezultātā tiks samazināts SEG apjoms atkritumu apglabāšanā. Savukārt atkritumu sadedzināšanas procesos SEG apjoms palielināsies.

3.2. Iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots

Atkritumu apsaimniekošanas pasākumiem, kuri ir realizēti saskaņā ar Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2013.-2020.gadam, tika veikts ietekmes uz vidi novērtējums vai izdoti tehniskie noteikumi, līdz ar to

⁵⁰ 2020.gadā iesniegtās siltumnīcefekta gāzu inventarizācijas (1990.-2018.gads) kopsavilkums, pieejams: <https://www.meteo.lv/lapas/sagatavotie-un-iesniegtie-zinojumi?id=1153&nid=393>

minēto pasākumu realizācijas laikā ir izvēlētas tādas atkritumu apsaimniekošanas iekārtu atrašanās vietas vai apsaimniekošanas metodes, kuras rada pēc iespējas mazāku ietekmi uz ūdens resursiem, gaisa kvalitāti, kultūras mantojumu, dabas resursiem, īpaši aizsargājamām dabas teritorijām.

Ja Plāna projektā paredzētie pasākumi netiek realizēti, netiks samazināts radīto un apglabāto atkritumu apjoms, atkritumi netiks izmantoti kā resursi vai otrreizējie materiāli.

Izmaiņu apkopojums sniegts 3.1.tabulā.

3.1.tabula

Iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots		
Nr.p.k.	Vides stāvokļa elements/galvenās ietekmes	Izmaiņas, ja Plāns netiktu īstenots
1.	Ūdens	Pie esošām tendencēm (palielinājas plastmasas atkritumu apjoms Baltijas jūrā; prognozēts izlietotā iepakojuma pieaugums) iepakojuma un plastmasas atkritumu ieplūde Baltijas jūrā nesamazināsies. Neīstenojot jaunus dalītās savākšanas, pārstrādes un reģenerācijas pasākumus, paaugstināsies virszemes un pazemes ūdeņu piesārņojuma risks no atkritumu poligoniem (pie plānotās atkritumu apsaimniekošanas reģionu optimizācijas)
2.	Gaiss	Netiks izveidotas iekārtas, kurās tiek sadedzināts no atkritumiem iegūtais kurināmais, kā rezultātā neveidosies jaunas emisijas gaisā. Bet neīstenojot jaunus dalītās savākšanas, pārstrādes un reģenerācijas pasākumus, nesamazināsies SEG emisijas un smakas emisijas
3.	Troksnis	Neveidojot jaunus atkritumu dalītās savākšanas punktus, nepaaugstināsies trokšņa līmenis.
4.	Zeme/ augsne	Plāna projekta laikā tiks pārveidota atkritumu poligonu infrastruktūra, kuras rezultātā var palielināties ietekme uz augsni. Neveicot jaunus atkritumu dalītās savākšanas, pārstrādes un reģenerācijas pasākumus, nesamazināsies kaitējumi zemes un augsnes resursiem
5.	Daba	Netiks īstenoti izlietotā iepakojuma rašanās novēršanas pasākumi, attiecīgi, nesamazināsies dabas piegrūžošana ar plastmasas un stikla atkritumiem
6.	Ainavas	Depozīta sistēmas ieviešana dzērienu iepakojumam un izlietotā iepakojuma pārstrāde samazina negatīvo atkritumu un darbību ar tiem ietekmi uz ainavu. Ja Plāns netiktu īstenots, palielināsies negatīva ietekme uz ainavu
7.	Klimats	Iekārtas, kurās tiek sadedzināts no atkritumiem iegūtais kurināmais, netiks izveidotas – nepaliekāsies SEG apjoms no atkritumu reģenerācijas ar sadedzināšanu. Bet nepārstrādājot atkritumus un neizmantojot materiālu otrreizēji, SEG apjoms atkritumu sektora atkritumu apglabāšanas daļā nesamazināsies

4. Vides stāvoklis teritorijās, kuras plānošanas dokumenta īstenošana var būtiski ietekmēt

Pašreizējo AAR apsaimniekoto atkritumu apjomi būtiski atšķiras (no nepilniem 10 tūkst. t Malienas AAR, līdz vairāk kā 450 tūkst. t Pierīgas AAR). Vienīgais AAR vienojošais funkcionālais elements ir prasība sadzīves atkritumus apglabāt tā AAR sadzīves atkritumu poligonā, kurā tie ir radīti.

Balstoties uz pamatpieņēmumiem par tendencēm un kritērijiem infrastruktūras optimizācijai, tiek plānots izveidot piecu AAR modeli, paredzot poligonu specializāciju, kurā:

- apvienojoties Dienvidlatgales AAR, Austrumlatgales AAR un daļai no Vidusdaugavas AAR tiek izveidots Latgales AAR;
- apvienojoties Ziemeļvidzemes, Malienas AAR, daļai no Vidusdaugavas AAR un daļa no Pierīgas AAR tiek izveidots Vidzemes AAR;
- Pierīgas AAR apvienojoties ar Zemgales AAR tiek izveidots Viduslatvijas AAR;
- Piejūras AAR apvienojoties ar daļu no Ventspils AAR tiek izveidots Ziemeļkurzemes AAR;
- Liepājas AAR apvienojoties ar daļu no Ventspils AAR tiek izveidots Dienvidkurzemes AAR.

Poligonu funkciju specializēšana – atkritumu apglabāšanas poligoni tiek restrukturizēti specializējot funkcijas, t.i. dažādos poligonos tiek nodrošināts atšķirīgs atkritumu apsaimniekošanas funkciju klāsts.

Poligonos, kur netiek veikta atkritumu apglabāšana un pārstrāde, tiek nogādāti tikai tādi atkritumi, kuru sagatavošanu reģenerācijai un pārstrādei attiecīgajā poligonā ir pieejama atbilstoša infrastruktūra. Pārējie savāktie atkritumi, izmantojot poligonu kā pārkraušanas staciju vai tieši no savākšanas vietas, tiek nogādāti uz piemērotu apstrādes vai pārstrādes vietu.

Līdzšinējo funkciju optimizācijai un jaunu atkritumu apsaimniekošanas darbību ieviešanai citu aktivitāšu starpā ir nepieciešama arī sekojošu aktivitāšu īstenošana:

- 1) Atkritumu apglabāšanas infrastruktūra – jaunu atkritumu šūnu izbūve poligonā "Getliņi" un "Ķīvītes", pietiekamu atkritumu apglabāšanas jaudu nodrošināšanai.
- 2) Esošo šūnu rekultivācija - atkritumu šūnu, kuras pārskata periodā līdz 2035. gadam tiek piepildītas, slēgšana un rekultivācija - poligonā "Getliņi" un "Ķīvītes".
- 3) Esošo šūnu konservācija: neapildīto, bet turpmāk neizmantoto atkritumu apglabāšanas šūnu konservācija poligonos "Križevņiki", "Kaudzītes", "Dziļā vāda", "Brakšķi" un "Pentulji". Konservācijas darbi nepieciešami, lai samazinātu šūnu uzturēšanas izmaksas un ietekmi uz vidi.

Atkritumu apsaimniekošanas reģionos, kur pārskata periodā saskaņā ar aprēķiniem atkritumu apglabāšanas jaudas būs nepietiekamas, paredzēta jaunu atkritumu apglabāšanas krātuvju izbūve.

Ieviešot pasākumus, kas saistīti ar atkritumu rašanos novēršanu, paredzama vides stāvokļa uzlabošana, jo tas samazinās atkritumu poligonos nodoto atkritumu daudzumu; veicinās tādu materiālu izmantošanu, kas rada mazāku ietekmi uz vidi, ņemot vērā pilnu iekārtas dzīves cikla analīzi; veicināt dažādu atkritumu veidu atkārtotu izmantošanu.

Pirms attiecīgo darbību veikšanas ir jāsaņem VVD atļauja atkritumu savākšanai, pārvadāšanai, pārkraušanai, šķirošanai un uzglabāšanai, kā arī slēgtas vai rekultivētas atkritumu izgāztuves atrakšanai un atkritumu pāršķirošanai.

5. Ar plānošanas dokumentu saistītās vides problēmas

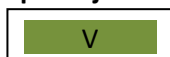
Atkritumu apsaimniekošana vislielāko ietekmi uz vidi rada tad, ja netiek savākti vai tiek nepilnīgi savākti atkritumi, kā arī tad, ja nav pareizi izvēlētas atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu atrašanās vieta, nav nodrošināta minēto objektu projektēšana, būvniecība un ekspluatācija atbilstoši normatīvo aktu un attiecīgo objektu darbībai izsniegto atļauju prasībām.

5.1. tabula

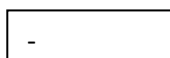
Atkritumu apsaimniekošanas darbību radītās vides problēmas

Atkritumu apsaimniekošanas iekārtu veids	Troksnis	Smakas	Daba Augu un dzīvnieku valsts	Augsne	Ūdeņu kvalitāte	Gaisa kvalitāte	Klimats
Pārstrādes iekārtas	X	X	XX	X	XX	XX	-
Kompostēšana	XX	XXX	X	X	XX	XXX	X
Mehāniski bioloģiskā apstrāde	XX	XXX	-	-	XX	XX	X
Anaerobā fermentācija	XX	XX	X	X	XX	XX	X
Atkritumu reģenerācija ar enerģijas atguvi	XX	XX	XX	XX	XX	XXX	XXX
Sadedzināšana	XX	XX	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX
Poligoni	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX
Atkritumu pārkraušanas stacijas	XX	XXX	-	-	XX	XX	V

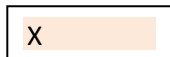
Apzīmējuma atšifrējums

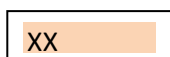
- Tieša vai netieša labvēlīga ietekme

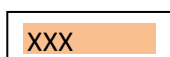
- Nav ietekmes

- Nav datu par būtisku ietekmi

- Atsevišķos gadījumos var būt ietekme, kuru ir iespējams kontrolēt

- Ietekmi var kontrolēt, bet var būt problēmas, ja iekārtu projektēšana, būvniecība vai ekspluatācija neatbilst normatīvo aktu prasībām

- Negatīvu ietekmi rada visas iekārtas.

Jāpiemin, ka atkritumu reģenerācija ar enerģijas atguvi (sadedzinot no atkritumiem iegūto kurināmo) ietekmēs Latvijas antropogēno gaisu piesārņojošo vielu emisiju samazināšanas mērķus (MK 2018.gada 02.oktobra noteikumi Nr.614 „Kopējo gaisu piesārņojošo vielu emisiju samazināšanas un uzskaides noteikumi”). Lai samazinātu šo ietekmi tiks izmantotas atbilstošas atkritumu sadedzināšanas un dūmgāzu attīrīšanas metodes.

6. Starptautiskie un nacionālie vides aizsardzības mērķi

6.1. ES direktīvās noteiktie mērķi

Nodaļā ir raksturoti ES direktīvās noteiktie mērķi atkritumu apsaimniekošanas jomā.

2015.gada 2. februārī EK nāca klajā ar pirmo "ES rīcības plānu pārejai uz aprites ekonomiku", ⁵¹ ar kuru izveidoja ambiciozu rīcības programmu ar pasākumiem, kas ietver visu aprites ciklu, sākot no ražošanas un patēriņa, un beidzot ar atkritumu apsaimniekošanu un tirgiem otrreizējām izejvielām, kā arī priekšlikumiem atkritumu apsaimniekošanas jomas normatīvo aktu grozījumiem. Rīcības plāna ietvaros tika pieņemtas sekojošās direktīvas, ar kurām tika izdarīti būtiski grozījumi atkritumu apsaimniekošanas normatīvajos aktos:

- 1) Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Direktīva 2018/850/ES, ar ko groza Direktīvu 1999/31/EK par atkritumu poligoniem (turpmāk – Direktīva 2018/850/ES);⁵²
- 2) Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Direktīva 2018/851/ES, ar ko groza Direktīvu 2008/98 par atkritumiem (turpmāk – Direktīva 2018/851);⁵³
- 3) Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Direktīva 2018/852/ES, ar ko groza Direktīvu 94/62/EK par iepakojumu un izlietoto iepakojumu.⁵⁴

Bez tam, EK publiskoja Eiropas stratēģiju attiecībā uz plastmasu aprites ekonomikā,⁵⁵ Ziņojumu par iespējām novērst ķīmisko vielu, produktu un atkritumu jomas tiesību aktu saskarē konstatētās problēmas,⁵⁶ un Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 5. jūnija direktīva 2019/904/ES par konkrētu plastmasas izstrādājumu ietekmes uz vidi samazināšanu (turpmāk – direktīva 2019/904/ES).⁵⁷

Latvijai nākamajā plānošanas periodā sasniedzamie mērķi attiecībā uz atkritumu dalīto savākšanu un sagatavošanu atkārtotai izmantošanai un pārstrādei (sk. 6.2.tabulu) izriet no Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 19. novembra Direktīva 2008/98/EK par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu ⁵⁸ (turpmāk – direktīva 2008/98/EK), Eiropas Parlamenta un Padomes 1994. gada 20. decembra Direktīvas 94/62/EK par iepakojumu un izlietoto iepakojumu ⁵⁹ (turpmāk – direktīva 94/62/EK), Padomes 1999. gada 26. aprīļa Direktīvas 1999/31/EK par atkritumu poligoniem ⁶⁰ (turpmāk – 1999/31/EK) un

⁵¹ Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai: Noslēgt aprites loku – ES rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku (COM/2015/0614 final); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A52015DC061>

⁵² Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Direktīva 2018/850/ES, ar ko groza Direktīvu 1999/31/EK par atkritumu poligoniem, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1587504464953&uri=CELEX:32018L0850>

⁵³ Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Direktīva 2018/851/ES, ar ko groza Direktīvu 2008/98 par atkritumiem; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1587504434869&uri=CELEX:32018L0851>

⁵⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Direktīva 2018/852/ES, ar ko groza Direktīvu 94/62/EK par iepakojumu un izlietoto iepakojumu; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1587504379774&uri=CELEX:32018L0852>

⁵⁵ Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai: Eiropas stratēģija attiecībā uz plastmasu aprites ekonomikā (COM/2018/028 final); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1516265440535&uri=COM%3A2018%3A28%3AFIN>

⁵⁶ Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai: iespējas novērst ķīmisko vielu, produktu un atkritumu jomas tiesību aktu saskarē konstatētās problēmas (COM/2018/032 final); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1552489350375&uri=CELEX%3A52018DC0032>

⁵⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 5. jūnija direktīva 2019/904/ES par konkrētu plastmasas izstrādājumu ietekmes uz vidi samazināšanu; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1587506279774&uri=CELEX:32019L0904> <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1587504553114&uri=CELEX%3A32019L0904>

⁵⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 19. novembra Direktīva 2008/98/EK par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1587506279774&uri=CELEX:32019L0904>

⁵⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes 1994. gada 20. decembra Direktīva 94/62/EK par iepakojumu un izlietoto iepakojumu; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1588248407382&uri=CELEX:01994L0062-20180704>

⁶⁰ Padomes 1999. gada 26. aprīļa Direktīva 1999/31/EK par atkritumu poligoniem; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1588248377993&uri=CELEX:01999L0031-20180704>

tajās 2018.gadā veiktajiem grozījumiem, kā arī direktīvas 2019/904 /ES un vairākām citām direktīvām, kas regulē konkrētas atkritumu plūsmas.

Latvijai saistoši ir arī citās ES direktīvās noteiktie mērķi. Plāna darbības laikā no 2021. līdz 2028.gadam sasniedzamie rezultāti atsevišķiem atkritumu veidiem un plūsmām, kas izriet no ES direktīvu prasībām, ir apkopoti 6.1.tabulā.

6.1.tabula

Sasniedzamie rezultāti atsevišķiem atkritumu veidiem un atkritumu plūsmām, kas izriet no ES direktīvu prasībām

Direktīva	Sasniedzamie rezultātīvie rādītāji	Sasniedzamie termiņi
Eiropas Parlamenta un Padomes 2008.gada 19.novembra Direktīva 2008/98/EK par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu	izveido dalītas savākšanas sistēmas tekstilmateriāliem (11.panta 1.punkta trešā rindkopa)	līdz 2025. gada 1. janvārim
	atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjomu palielināt vismaz līdz 55 % pēc masas; (11.panta 2.daļas c)apakšpunkts)	līdz 2025. gadam
	atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjomu palielināt vismaz līdz 60 % pēc masas; (11.panta 2.daļas d)apakšpunkts)	līdz 2030. gadam
	atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjomu palielināt vismaz līdz 65 % pēc masas (11.panta 2.daļas e)apakšpunkts).	līdz 2035. gadam
	izveido dalīto savākšanu māsaimniecībās radītajām bīstamo atkritumu frakcijām (20.panta 1.punkts)	2025.gada 1.janvāris
	bioloģiskie atkritumi ir vai nu atdalīti un pārstrādāti rašanās vietā, vai savākti dalīti un nav sajaukti ar citiem atkritumu veidiem.(22.panta 1.punkts)	2023. gada 31. decembris
	līdz vismaz 70 % pēc svara palielināt nebīstamo būvgružu un ēku nojaukšanas atkritumu, kas nav atkritumu saraksta 17 05 04 kategorijā definētie dabiskie materiāli, sagatavošanu atkārtotai izmantošanai, pārstrādei un citai materiālai reģenerācijai, tostarp aizbēršanai, izmantojot atkritumus kā citu materiālu aizstājējus	Visā plāna darbības laikā
Padomes 1999.gada 26.aprīļa direktīva 1999/31/EK par atkritumu poligoniem	Poligonos apglabāto sadzīves atkritumu īpatsvars ir samazinājies līdz 10 % no kopējā radīto sadzīves atkritumu daudzuma (pēc svara) vai ir vēl mazāks. (5.panta 5.punkts).	2035.gads
Eiropas Parlamenta un Padomes 1994. gada 20.decembra Direktīva 94/62/EK par iepakojumu un izlietoto iepakojumu	Pārstrādāt 60% no izlietotā iepakojuma (6.panta 11.punkta f) apakšpunkts) un sasniegt šādus minimālos reģenerācijas mērķus (6.panta 11.punkta g)apakšpunkts: - 50 % pēc svara plastmasām; - 25% pēc svara kokam; - 70% pēc svara melnajiem metāliem; - 50% pēc svara attiecībā uz alumīniju; - 70 % pēc svara stiklam; - 75 % pēc svara papīram un kartonam;	2025.gada 31.decembris

Direktīva	Sasniedzamie rezultātīvie rādītāji	Sasniedzamie termiņi
	Pārstrādāt 70% no izlietotā iepakojuma (6.panta 11.punkta h) apakšpunkts) un sasniegt šādus minimālos reģenerācijas mērķus (6.panta 11.punkta i) apakšpunkts: - 55 % pēc svara plastmasām; - 30 % pēc svara kokam; - 80% pēc svara melnajiem metāliem; - 60% pēc svara attiecībā uz alumīniju; - 75 % pēc svara stiklam; - 85 % pēc svara papīram un kartonam;	2030.gada 31.decembris
Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 18.septembra Direktīva 2000/53/EK par nolietotiem transportlīdzekļiem (7.panta 2.punkts).	Visus nolietotos transportlīdzekļus atkārtoti izmantot un reģenerēt vismaz 95% apmērā no transportlīdzekļa vidējās masas gadā. Visus nolietotos transportlīdzekļus atkārtoti izmantot un pārstrādāt vismaz 85% apmērā no transportlīdzekļa vidējās masas gadā.	Visā plāna darbības laikā
Padomes 2012. gada 4.jūlija Direktīva 2012/19/ES par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem (EEIA)	Palielināt elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu savākšanas apjomu līdz 40-45 % gadā, no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados. (7.panta 1.un 3.punkts)	Līdz 2021.gada 13.augustam
	Palielināt elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu savākšanas apjomu līdz 65 % no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados, vai arī 85 % no Latvijas teritorijā radītajiem EEIA. 7.panta 1.un 3.punkts)	2021.gada 14.augusts
	Nodrošināt EEIA reģenerāciju un pārstrādi atbilstoši Direktīvas 2012/19/EK I pielikumā un III pielikumā noteiktajiem reģenerācijas un pārstrādes rādītājiem	Visā plāna darbības laikā
Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2006. gada 6.septembra 2006/66/EK par baterijām un akumulatoriem, un bateriju un akumulatoru atkritumiem un ar ko atceļ Direktīvu 91/157/EEK .	Savākt 45 % no iepriekšējos trīs gados tirgū laistā pārnēsājamo bateriju un akumulatoru vidējā svara.	Visā plāna darbības laikā

Atsevišķi 6.2. tabulā minētie mērķi pārsniedz šā plāna darbības termiņu, tomēr pasākumi šo mērķu sasniegšanai ir jāuzsāk jau šajā plānošanas periodā, ņemot vērā faktu, ka Latvija nav pilnībā izpildījusi visus iepriekšējā plānošanas perioda mērķus atkritumu apsaimniekošanas jomā, uz ko ir norāde EK Agrīnās rīdīšanas ziņojumā. Informācija ES direktīvās noteikto mērķu izpildi iepriekšējā plānošanas periodā 2013.-2020. gadā ir sniegta 6.3.tabulā.

6.2.tabula

ES direktīvās noteiktie būtiskākie atkritumu apsaimniekošanas mērķi laika posmam līdz 2035.gadam

Nr.	Atkritumu kategorijas	Vērtība, (bāzes gads)	Atkritumu apsaimniekošanas mērķi pa gadiem, %
-----	-----------------------	-----------------------	---

			2023	2025	2029	2030	2035
Direktīva 2008/98/EK							
1.	Izveidota dalītās savākšanas sistēma:						
1.1.	bioloģiskajiem atkritumiem		X				
1.2.	tekstīlatkritumiem			X			
1.3.	sadzīves bīstamajiem atkritumiem			X			
2.	Pārstrādātie sadzīves atkritumu daudzumi (% no radītā)	43,8% (2018)		55	-	60	65
Direktīva 1994/62/EK							
3.	Pārstrādātie kopējie izlietotā iepakojuma daudzumi (% no radītā), tai skaitā:	58,82 % (2018)		65		70	
3.1.	Plastmasa	35,81% (2018)		50		55	
3.2.	Koks	27,31% (2018)		25		30	
3.3.	Metāli	71,34% (2018)		70		80	
3.4.	Alumīnijs			50		60	
3.5.	Stikls	68,84 (2018)		70		75	
3.6.	Papīrs un kartons	82,89 (2018)		75		85	
Direktīva 2019/904/ES							
4.	Savāktais izlietotā vienreiz lietojamā plastmasas dzērienu iepakojuma apjoms (% no attiecīgajā gadā tirgū laisto dzērienu attiecīgā iepakojuma apjoma)			77	90		
Direktīva 1999/31/EK							
5.	Poligonos apglabātais sadzīves atkritumu daudzums (% no radītā sadzīves atkritumu daudzuma)	63,8% (2019)					10

6.3.tabula

Informācija par sasniedzamo rezultātu izpildi atsevišķiem atkritumu veidiem un atkritumu plūsmām atbilstoši Eiropas Savienības direktīvu prasībām

Direktīva	Sasniedzamie rezultāti rādītāji	Sasniedzamie termiņi	Informācija par rezultatīvā rādītāja izpildi
Padomes 1999.gada 26.aprīļa direktīva 1999/31/EK par atkritumu apglabāšanu poligonos	Samazināt apglabājamo bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzumu līdz 50% no 1995.gadā apglabātā bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzuma.	2013.gada 16.jūlijs	Nav izpildīts. 2019.gadā tika apglabāti 67% no 1995.gadā apglabātā bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzuma.
	Samazināt apglabājamo bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzumu līdz 35 % no 1995.gadā apglabātā bioloģiski	2020.gada 16.jūlijs	Nav izpildīts. Var prognozēt, ka 2020.gadā tiks apglabāti 55% no 1995.gadā apglabātā bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzuma.

Direktīva	Sasniedzamie rezultātie rādītāji	Sasniedzamie termiņi	Informācija par rezultatīvā rādītāja izpildi
	noārdāmo atkritumu daudzuma.		
Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 19. novembra Direktīva 2008/98/EK par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu (11. panta 1. punkta 3. rindkopa un 2. punkta a) un b) apakšpunkts).	Attīstīt un pilnveidot dalītās savākšanas sistēmu papīram, metālam, plastmasai un stiklam, nodrošinot sistēmas darbību un pakalpojuma pieejamību visā valsts teritorijā.	2014. gada 31. decembris	Rezultatīvais rādītājs izpildīts daļēji. Vidēji valstī viens atkritumu dalītās savākšanas punkts ir ierīkots uz 598 iedzīvotājiem (atbilst normatīvo aktu prasībām ⁶¹), bet viens dalītās savākšanas laukums ir ierīkots uz 14816 iedzīvotājiem (neatbilst normatīvo aktu prasībām ⁶²) (informācija uz 2018.gada beigām).
	Sagatavot otrreizējai izmantošanai un pārstrādāt vismaz 50% (pēc svara) mājsaimniecības atkritumos un citās līdzīgās atkritumu plūsmās esošos papīra, metāla, plastmasas un stikla atkritumus.	2019. gada 31. decembris	Rezultatīvais rādītājs nav izpildīts. 2017. gadā ir sagatavoti otrreizējai izmantošanai un pārstrādāti 36,5% mājsaimniecības atkritumu. ⁶³
	Palielināt līdz vismaz 70 % pēc svara sagatavošanu atkārtotai izmantošanai, pārstrādei un citai materiālai reģenerācijai, tostarp aizbēršanai, izmantojot atkritumus kā citu materiālu aizstājējus	2019. gada 31. decembris	Rezultatīvais rādītājs ir izpildīts. Atbilstoši Eurostat paziņotajai informācijai, 2016. gadā ir pārstrādāti un citai materiālai reģenerācijai, tostarp aizbēršanai, izmantoti 97,8% būvniecības atkritumu. 2017. gadā ir pārstrādāti un citai materiālai reģenerācijai, tostarp aizbēršanai, izmantoti 94,9 % būvniecības atkritumu. ⁶⁴
Eiropas Parlamenta un Padomes 1994. gada 20. decembra Direktīva 94/62/EK par iepakojumu un izlietoto iepakojumu (6. panta 1. punkts).	Reģenerēt 60% no izlietotā iepakojuma un sasniegt šādus minimālos reģenerācijas mērķus: - 65% pēc svara stiklam; - 83% pēc svara papīram un kartonam; - 50% pēc svara metāliem; - 41% pēc svara plastmasām, uzskaitot	2015. gada 31. decembris	Kopējais izlietotā iepakojuma reģenerācijas rezultatīvais rādītājs ir izpildīts. ⁶⁵ 2017.gadā reģenerēti 60.8% izlietotā iepakojuma, tajā skaitā: - stiklam 65,54%; - papīram un kartonam 86,85% - metāliem 59%; - plastmasām 41,20%; - kokam 42.69%.

⁶¹ Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumi Nr. 328 "Kritēriji un kārtība, kādā novērtē atkritumu dalītās savākšanas pakalpojuma pieejamību iedzīvotājiem" 2.1.un 3.1.apakšpunkts

⁶² Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumi Nr. 328 "Kritēriji un kārtība, kādā novērtē atkritumu dalītās savākšanas pakalpojuma pieejamību iedzīvotājiem" 2.2. un 3.3.apakšpunkts

⁶³ Norādīta Latvijas iesniegtā informācija Eurostat atbilstoši Eiropas Komisijas 2019. gada 6. novembra Īstenošanas lēmumam 2019/1885/ES, ar ko nosaka noteikumus par to, kā saskaņā ar Padomes Direktīvu 1999/31/EK aprēķināmi, verificējami un iesniedzami dati par atkritumiem, un atceļ Komisijas Lēmumu 2000/738/EK

⁶⁴ Norādīta Latvijas iesniegtā informācija Eurostat atbilstoši Eiropas Komisijas 2019. gada 6. novembra Īstenošanas lēmumam 2019/1885/ES, ar ko nosaka noteikumus par to, kā saskaņā ar Padomes Direktīvu 1999/31/EK aprēķināmi, verificējami un iesniedzami dati par atkritumiem, un atceļ Komisijas Lēmumu 2000/738/EK

⁶⁵ VARAM. Ziņojums par izlietoto iepakojumu, 2017. Pieejams:

http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/iepakojuums/zinojumi/?doc=15516

Direktīva	Sasniedzamie rezultātīvie rādītāji	Sasniedzamie termiņi	Informācija par rezultatīvā rādītāja izpildi
	tikai tādus materiālus, kas pārstrādāti plastmasā; - 29% pēc svara kokam.		
	Pārstrādāt 55% no izlietotā iepakojuma un sasniegt šādus minimālos reģenerācijas mērķus: - 60% pēc svara stiklam; - 60% pēc svara papīram un kartonam; - 50% pēc svara metāliem; - 22.5% pēc svara plastmasām, uzskaitot tikai tādus materiālus, kas pārstrādāti plastmasā; - 15% pēc svara kokam.	2015. gada 31. decembris	Kopējais izlietotā iepakojuma reģenerācijas rezultatīvais rādītājs ir izpildīts. ⁶⁶ 2017. gadā pārstrādāti 58,9% izlietotā iepakojuma, tajā skaitā: - stiklam 65,5%; - papīram un kartonam 86,17%; - metāliem 59%; - plastmasām 36,60%; - kokam 38%.
Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 18. septembra Direktīva 2000/53/EK par nolietotiem transportlīdzekļiem (7. panta 2. punkts)	Visus nolietotos transportlīdzekļus atkārtoti izmantot un reģenerēt vismaz 95% apmērā no transportlīdzekļa vidējās masas gadā.	2015. gada 1. janvāris	Rezultatīvais rādītājs ir izpildīts daļēji. Latvijā 2017. gadā tika atkārtoti izmantoti un pārstrādāti – 84% no nolietota transportlīdzekļa vidējās masas gadā. ⁶⁷
	Visus nolietotos transportlīdzekļus atkārtoti izmantot un pārstrādāt vismaz 85% apmērā no transportlīdzekļa vidējās masas gadā.	2015. gada 1. janvāris	Rezultatīvais rādītājs ir izpildīts daļēji. Atbilstoši Eurostat vietnē pieejamiem datiem Latvijā 2017. gadā tika atkārtoti izmantoti un pārstrādāti – 84% no nolietota transportlīdzekļa vidējās masas gadā ⁶⁸ .
Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 27. janvāra Direktīva 2002/96/EK par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem	Nodrošināt, ka uz vienu iedzīvotāju gadā tiek savākti četri kilogrami māsaimecības elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu (turpmāk – EEIA)	No 2013. gada 1. janvāra līdz 2016. gada 13. augustam	Rezultatīvais rādītājs ir izpildīts. Atbilstoši Eurostat pieejamai informācijai, 2017. gadā uz vienu iedzīvotāju Latvijā savākti 4.77 kg EEIA ⁷⁰ .
	Palielināt elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu savākšanas	2016. gada 14. augusts	Rezultatīvais rādītājs ir izpildīts. Atbilstoši Eurostat paziņotajai informācijai Latvijā 2018. gadā ir savākti 40.5% no to EEI vidējā

⁶⁶ Turpat⁶⁷ Pēc Latvijas iesniegtās informācija Eurostat.⁶⁸ Eurostat. Pieejams: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>⁷⁰ Eurostat. Pieejams: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?lang=en&dataset=env_waselee

Direktīva	Sasniedzamie rezultatīvie rādītāji	Sasniedzamie termiņi	Informācija par rezultatīvā rādītāja izpildi
(EEIA) ⁶⁹ (5. panta 5. punkts un 7. panta 2. punkts) un Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 4. jūlija Direktīva 2012/19/ES par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem (EEIA) (turpmāk - Direktīva 2012/19/ES) (7. panta 1. un 3. punkts, 11. pants un V pielikums).	apjomu līdz 40-45 % gadā, no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados. Palielināt elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu savākšanas apjomu līdz 65 % no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados, vai arī 85 % no Latvijas teritorijā radītajiem EEIA.		svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados.
	Nodrošināt EEIA reģenerāciju un pārstrādi atbilstoši Direktīvas 2012/19/EK I pielikumā un III pielikumā noteiktajiem reģenerācijas un pārstrādes rādītājiem	2021. gada 14. augusts Visā plāna darbības laikā	Rezultatīvā rādītāja izpildes termiņš vēl nav iestājies. Rezultatīvais rādītājs ir izpildīts. Atbilstoši Eurostat paziņotajai informācijai Latvijā 2018. gadā ir veikta EEIA reģenerācija un pārstrāde atbilstoši Direktīvas 2012/19/ES I pielikumā un III pielikumā noteiktajiem reģenerācijas un pārstrādes rādītājiem. ⁷¹
Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 6. septembra Direktīva 2006/66/EK par baterijām un akumulatoriem, un bateriju un akumulatoru atkritumiem un ar ko atceļ Direktīvu 91/157/EEK (10. panta 2. punkta b) apakšpunkts).	Savākt 45 % no iepriekšējos trīs gados tirgū laistā pārnēsājamo bateriju un akumulatoru vidējā svara.	2016. gada 26. septembris	Rezultatīvais rādītājs ir izpildīts. Atbilstoši Eurostat paziņotajai informācijai Latvijā 2018. gadā ir savākti 45.4% no iepriekšējos trīs gados tirgū laistā pārnēsājamo bateriju un akumulatoru vidējā svara. ⁷²

6.2. Nacionālie mērķi

⁶⁹ Zaudēja spēku 2014. gada 14. februārī ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 4. jūlija Direktīvu 2012/19/ES par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem (EEIA)

⁷¹ Pēc Latvijas iesniegtās informācijas Eurostat atbilstoši Eiropas Komisijas 2005. gada 3. maija Lēmumam 2005/369/EK, ar ko paredz noteikumus dalībvalstu atbilstības uzraudzībai un nosaka datu formātus attiecībā uz Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2002/96/EK par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem

⁷² Eurostat. Pieejams: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna kvalitatīvie un kvantitatīvie mērķi ⁷³:

- līdz 2025. gada 1. janvārim izveidota dalītas savākšanas sistēma tekstilmateriāliem;
- līdz 2025. gadam atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjomu palielināts vismaz līdz 55 % pēc masas;
- ieviesti pasākumi, kas nodrošina virzību uz mērķi, ka līdz 2030. gadam atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjoms tiek palielināts vismaz līdz 60 % pēc masas;
- līdz 2025. gada 1. janvārim izveidota dalītas savākšanas sistēma sadzīves bīstamajiem atkritumiem;
- līdz 2023. gada 31. decembrim nodrošināts, ka bioloģiskie atkritumi ir vai nu pārstrādāti rašanās vietā, vai dalīti savākti un nodoti pārstrādei;
- ieviesti pasākumi, kas nodrošina, ka vismaz 70 % pēc svara nebīstamo būvgružu un ēku nojaukšanas atkritumi, sagatavoti atkārtotai izmantošanai, pārstrādei un citai materiāla reģenerācijai, tostarp aizbēršanai;
- ieviesti pasākumi, kas nodrošina virzību uz mērķi līdz 2035. gadam nodrošināt, ka poligonos apglabāto sadzīves atkritumu īpatsvars ir samazinājies līdz 10 % no kopējā radīto sadzīves atkritumu daudzuma (pēc svara);
- ieviesti pasākumi, kas nodrošina līdz 2025. gada 31. decembrim tiek pārstrādāti 60% no izlietotā iepakojuma gadā un tiek sasniegti normatīvajos aktos noteiktie minimālie pārstrādes mērķi konkrētām atkritumu plūsmām;
- ieviesti pasākumi, kas nodrošina, ka līdz 2030. gada 31. decembrim tiek pārstrādāti 70% no izlietotā iepakojuma gadā un tiek sasniegti normatīvajos aktos noteiktie minimālie pārstrādes mērķi;
- ieviesti pasākumi, kas nodrošina, ka plāna darbības laikā nolietotu transportlīdzekļu savākšanas apmērs ir ne mazāk kā 50 % apmērā pret attiecīgajā gadā realizēto transportlīdzekļu skaitu;
- ieviesti pasākumi, kas nodrošina, ka plāna darbības laikā visu savāktu nolietotu transportlīdzekļu sastāvdaļu un materiālu atkārtotu izmantošanu un pārstrādi gadā vismaz 85 % apmērā no nolietotu transportlīdzekļu vidējās pašmasas;
- ieviesti pasākumi, kas nodrošina, ka plāna darbības laikā visu savāktu nolietotu transportlīdzekļu sastāvdaļu un materiālu atkārtotu izmantošanu un reģenerāciju gadā vismaz 95 % apmērā no nolietotu transportlīdzekļu vidējās pašmasas;
- līdz 2021. gada 13. augustam ir palielināts elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu savākšanas apjoms līdz 40-45 % gadā, no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados;
- no 2021. gada 14. augusta ir palielināts elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu savākšanas apjoms līdz 65 % no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados, vai arī 85 % no Latvijas teritorijā radītajiem EEIA;
- ieviesti pasākumi, kas nodrošina, EEIA reģenerāciju un pārstrādi atbilstoši normatīvo aktu prasībām;
- ieviesti pasākumi, kas nodrošina, ka tiek savākti 45 % no iepriekšējos trīs gados tirgū laistā pārnēsājamo bateriju un akumulatoru vidējā svara;
- līdz 2025. gadam nodrošināta dalīta izlietotā vienreiz lietojamā plastmasas dzērienu iepakojuma savākšana 77 % no attiecīgajā gadā tirgū laisto dzērienu attiecīgā iepakojuma apjoma pēc masas;
- līdz 2029. gadam nodrošināta dalīta izlietotā vienreiz lietojamā plastmasas dzērienu iepakojuma savākšana 90 % no attiecīgajā gadā tirgū laisto dzērienu attiecīgā iepakojuma apjoma pēc masas.

Plāna prioritārie uzdevumi stratēģisko virsmērķu sasniegšanai:

⁷³ Paskaidrojums: 1. mērķu grupas mērķi attiecas uz Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 19. novembra Direktīvu 2008/98/EK par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu; 2. mērķu grupas mērķi attiecas uz Padomes 1999. gada 26. aprīļa direktīvu 1999/31/EK par atkritumu poligoniem; 3. mērķu grupas mērķi attiecas uz Eiropas Parlamenta un Padomes 1994. gada 20. decembra Direktīvu 94/62/EK par iepakojumu un izlietoto iepakojumu; 4. mērķu grupas mērķi attiecas uz Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 18. septembra Direktīvu 2000/53/EK par nolietotiem transportlīdzekļiem (7. panta 2. punkts); 5. mērķu grupas mērķi attiecas uz Padomes 2012. gada 4. jūlija Direktīvu 2012/19/ES par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem (EEIA); 6. mērķu grupas mērķi attiecas uz Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2006. gada 6. septembra 2006/66/EK par baterijām un akumulatoriem, un bateriju un akumulatoru atkritumiem un ar ko atceļ Direktīvu 91/157/EEK; 7. mērķu grupas mērķi attiecas uz Direktīvu 2019/904/ES

1. Pilnveidot nolietotu riepu apsaimniekošanas sistēmu, būtiski paaugstinot nolietotu riepu savākšanas, pārstrādes un reģenerācijas mērķus, pilnveidojot un pastiprinot prasības riepu apsaimniekošanas RAS un izvērtējot pasākumus lietotu riepu ieviešanas un izplatīšanas ierobežošanai;
2. Pilnveidot un attīstīt būvniecības atkritumu apsaimniekošanas sistēmu, padarīt to efektīvāku un ilgtspējīgu, veidojot ciešāku sadarbību starp iesaistītajām pusēm;
3. Samazināt pārtikas atkritumu apjomu uz vienu iedzīvotāju par 50 % līdz 2030. gadam mazumtirdzniecības un patēriņa līmenī un samazināt pārtikas zudumus ražošanas un piegādes ķēdēs;
4. Veicināt otrreizējo izejvielu izmantošanu tautsaimniecībā un sagatavot priekšnosacījumus otrreizējo izejvielu tirgus attīstībai, tādējādi īstenojot aprites ekonomikas pamatprincipu, ka resursi tiek izmantoti efektīvi un pēc iespējas tiek atgriezti atpakaļ ekonomiskajā aprītē.;
5. Turpināt pilnveidot atkritumu statistikas datu uzskaiti, veidojot pilnu atkritumu un otrreizējo izejvielu plūsmas bilanci, pielietojot digitālo transformāciju un savstarpēji integrējot uzskaites sistēmas.

7. Plānošanas dokumenta un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums

Tika izskatītas Plāna realizācijas alternatīvas kurināmā ražošanas no pārstrādei nederīgās atkritumu frakcijas un reģenerācijas ar enerģijas atguvi jomā. Latvijā līdz šim NAIK tiek reģenerēts tikai Schwenk cementa rūpnīcā Brocēnos. Apglabāšanas limitu ievērošanas nodrošināšanai kopējā nepieciešamā sadzīves atkritumu reģenerācijas jauda būs ~215 tūkst. t gadā⁷⁴.

I alternatīva

NAIK reģenerācija tiek veikta trīs iekārtās – Schwenk cementa rūpnīcā Brocēnos, Ventspils pilsētas NAIK reģenerācijas iekārtās, līdzsadedzināšanas iekārtās Jelgavas pilsētā. Atbilstoši līdzšinējai pieredzei prognozējams, ka Schwenk kvalitātes prasībām atbilstošs NAIK tiks sagatavots ~ 25 tūkst. t gadā, papildus, pēc Ventspils un Jelgavas reģenerācijas iekārtu ekspluatācijas uzsākšanas tiek sagatavots un reģenerēts līdz 40 tūkst. t NAIK. Raugoties no infrastruktūras pārklājuma viedokļa, NAIK reģenerācija tiek nodrošināta Latvijas rietumu daļā, centrālajā un austrumu daļā reģenerācijas iespējas netiek nodrošinātas un aptuveni 90 tūkst. t NAIK, jeb ~11% (2025. gads) no radītā sadzīves atkritumu apjoma ir jāapglabā atkritumu poligonos. Līdz prasības par atkritumu apglabāšanas limitu stāšanās spēkā brīdim šāda alternatīva ir īstenojama, tomēr, ņemot vērā atkritumu apsaimniekošanas ietvardirektīvā noteikto atkritumu apsaimniekošanas hierarhiju, kā arī apsvērumus par atkritumos esošu energoresursu lietderīgu izmantošanu, šādas alternatīvas īstenošana nav rekomendējama. Tāpat jāņem vērā, ka, ja vien laika posmā līdz 2035. gadam netiek attīstītas progresīvākas tehnoloģijas, atkritumu sadedzināšanas ar enerģijas atguvi tehnoloģijas pielietošana būs obligāts priekšnosacījums nepieciešamo atkritumu apglabāšanas limitu sasniegšanai.

II alternatīva

Eksporta iespēju novērtējums – novērtējot eksporta iespējas nepieciešams nošķirt divus NAIK veidus – augstas kvalitātes NAIK, ko raksturo augsta siltumspēja (>15 GJ/t), zems mitruma līmenis (<20%), specifiski noteikti frakcijas izmēri un zemas kvalitātes NAIK, kam raksturīga zemāka siltumspēja (<15 GJ/t), augstāks mitruma līmenis un mazāk ierobežojumu uz kurināmā frakcijas izmēriem. Šiem materiālu veidiem ir atšķirīgas reģenerācijas iekārtas, kas pirmajā gadījumā, pamatā ir cementa ražošanas industrija, otrajā gadījumā siltuma vai kombinētās siltuma – elektroenerģijas spēkstacijas. Vērtējot NAIK eksporta iespējas jāatzīmē – augstas kvalitātes NAIK pamatā tiek izmantots kā augstvērtīgs energoresurss ražošanas nozarē, šādu NAIK potenciāli iespējams nodot reģenerācijai bez papildus samaksas. Attiecībā uz zemākas kvalitātes NAIK utilizācijas iespējām – tās ir plašākas, tomēr jāņem vērā, ka visos gadījumos

⁷⁴ Nacionālā attīstības plāna 2021.-2027.gadam gala redakcija pieejama <https://www.pkc.gov.lv/lv/nap2027>

zemas kvalitātes NAIK utilizācija būs jāapmaksā, radot papildus izmaksas. Attiecībā uz NAIK eksporta attīstību – līdzšinējā pieredze neaplicina šāda NAIK apsaimniekošanas virziena potenciālu, jo augstas kvalitātes NAIK ražošanas apjomi ir nelieli (iepriekšējos gados vidēji 25 tūkst t. gadā), turklāt šādu NAIK ir iespējams nodot reģenerācijai Latvijā. Savukārt zemākas kvalitātes NAIK eksportam, ņemot vērā utilizācijas un transporta izmaksas, līdzšinējā praksē un arī nākotnē nav ekonomiska pamatojuma. Secināts, ka NAIK eksportēšana utilizācija uz ārvalstīm nav perspektīvs apsaimniekošanas risinājums.

Kā arī kā alternatīva tika izskatīta arī pieeja, ka plāna projekts netiek realizēts. Plāna projekta īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums ir sniegts 7.1.tabulā.

7.1. tabula.

Plāna projekta īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums

	Ūdens	Gaiss	Klimats	Augsnes	Bioloģiskā daudzveidība	Cilvēku dzīvība un veselība	Komentāri
Atkritumu rašanās novēršana	+	+	+	+	+	+	Ņemot vērā plānoto aizliegumu tirgū laist atsevišķus vienreizlietojamus plastmasas izstrādājumus, kas attiecas uz iepakojumu, pasākumu ietekme uz ūdens vērtēta kā pozitīva. Kopumā atkritumu rašanās novēršanas pasākumiem nav prognozējama negatīva ietekme uz vidi, tā kā tiek veikti pasākumi, kas novērš atkritumu rašanos vai samazina radīto atkritumu daudzumu un bīstamību.
Atkritumu dalītā savākšana	+	+/-	+	+	+	+	Atkritumu dalītās savākšanas pasākumiem pārsvarā ir pozitīva ietekme uz visiem vides aspektiem. Dalīti savākto atkritumu pārveidojumiem varētu būt negatīva ietekme uz gaisa kvalitāti, jo pieaugs pārveidojumu intensitāte.
Atkritumu reģenerācija un pārstrāde	+	+/-	+/-	0	0/-	+/-	Attiecībā uz ūdens aspektiem pasākumiem ir pozitīva ietekme. Ņemot vērā atkritumu reģenerācijas iekārtas, kurās tiek sadedzināts no atkritumiem iegūtais kurināmais, attiecībā uz gaisu, klimatu un cilvēku dzīvību un veselību var būt pozitīva vai negatīva ietekme. Ietekme uz augsni ir vērtējama kā neitrāla. Atkritumu reģenerācijas un pārstrādes pasākumiem var būt neitrāla vai negatīva ietekme uz bioloģisko daudzveidību atkarībā no atkritumu reģenerācijas un pārstrādes iekārtu izvietojuma.
Atkritumu apglabāšana	0	0/-	+/-	0	0/-	0/-	Ņemot vērā, ka atkritumu apglabāšanas poligoni ir ierīkoti atbilstoši normatīvo aktu prasībām un tiek apsaimniekoti atbilstoši normatīvo aktu un izsniegtajām atļaujām A kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai, nav paredzams, ka atkritumu poligoniem būs negatīva ietekme uz ūdens vai augsnes stāvokli. Tā kā poligonus apglabātie atkritumi tiek regulāri pārsegti un

	Ūdens	Gaiss	Klimats	Augsnes	Bioloģiskā daudzveidība	Cilvēku dzīvība un veselība	Komentāri
							poligonos tiek nodrošinātas poligonu gāzes savākšanas un sadedzināšanas iekārtas, var prognozēt, ka minētajiem pasākumiem būs pozitīva ietekme uz klimata un SEG aspektiem. Bet, ņemot vērā plānoto atkritumu apglabāšanu tikai piecos poligonos, ir paredzēta poligonu infrastruktūras pilnveidošana. Līdz ar to var rasties negatīva ietekme uz gaisu un klimatu. Attiecībā uz ietekmi uz bioloģisko daudzveidību, ir jāatzīmē, ka, no vienas puses, atkritumu poligoni jau ir izveidoti, ievērojot normatīvo aktu prasības attiecībā uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, bet no otras puses, ņemot vērā to, ka vēl pilnībā nav rekultivētas visas slēgtās izgāztuves, notiek piegrižošanas, atkritumu apglabāšanai ir negatīva ietekme uz bioloģisko daudzveidību.

Novērtējuma apzīmējumi:

- iespējama negatīva ietekme;
- + iespējama pozitīva ietekme;
- +/- var būt gan pozitīva, gan negatīva ietekme;
- 0 nav būtiskas ietekmes.

Pasākumiem var būt tiešās (ietekmes, kuras uz apkārtējo vidi iedarbojas tieši un nepastarpināti), netiešās (ietekmes, kuras, mijiedarbojoties ar vidi, pastarpināti rada izmaiņas apkārtējā vidē), īstermiņa (izpaužas darbības norises laikā vai īsu laiku pēc darbības ieviešanas) un ilgtermiņa (pēc Plāna īstenošanas) ietekmes.

Tiešās ietekmes:

atkritumu rašanās novēršanai – pozitīva ietekme uz gaisu, ūdeni, jo: BNA dalīta vākšana samazinās BNA daļu, kas tiks apglabāta atkritumu poligonos; pārtikas ziedošanas sistēmas pilnveidošana veicinās mazāko radīto pārtikas atkritumu daudzumu; materiālu atkārtotā izmantošana samazinās poligonos apglabājamo atkritumu daudzumu;

atkritumu dalītai savākšanai – pozitīva ietekme uz gaisu, ūdeni, jo: atsevišķi savāktie materiāli var tikt izmantoti otrreizēji vai pārstrādāti, netiks apglabāti;

atkritumu reģenerācijai un pārstrādei – tādu atkritumu kā iepakojuma pārstrāde samazina apglabājamo atkritumu daudzumu, kas pozitīvi ietekmēs gaisu un ūdeni; savukārt atkritumu reģenerācija iekārtās, kurās tiek sadedzināts no atkritumiem iegūtais kurināmais, palielinās piesārņojošo vielu emisijas gaisā;

atkritumu apglabāšanai – veicinot atkritumu dalītās savākšanas, kā arī reģenerācijas un pārstrādes pasākumus, poligonos tiks apglabāts mazāks atkritumu daudzums, kas pozitīvi ietekmēs gaisu, klimatu un ūdeni.

Netiešās ietekmes:

Kā netiešās ietekmes var minēt sabiedrības informētības par atkritumu apsaimniekošanas jautājumiem, vides izglītības un līdzdalības veicināšanu. Tā paaugstina sabiedrības apziņu, kā rezultātā samazinās vides (t.sk. jūras) piegrižošanas un veicinātā materiālu otrreizējā izmantošana un atkritumu dalītā savākšana. Kā

arī atkritumu dalītās savākšanas un atkritumu apglabāšanas pasākumiem negatīva ietekme uz gaisu sakarā ar paaugstināto transporta izmantošanu. Savukārt vispārēji uzlabojumi atkritumu rašanās novēršanā un atkritumu apsaimniekošanā netieši ietekmēs ūdens kvalitātes uzlabojumu.

Īstermiņa ietekmes:

Kā īstermiņa ietekmes var minēt dalīto atkritumu savākšanas punktu izveides negatīvo ietekmi uz gaisu un, ņemot vērā plānoto sadzīves atkritumu apsaimniekošanas reģionu attīstību, poligonu infrastruktūras pilnveidošanas darbību (poligonu gāzes apsaimniekošanas sistēmu pilnveidošana un attīstība; jaunu atkritumu krātuvi izbūve; esošo krātuvi konservācija/rekultivācija) negatīvo ietekmi uz gaisu un klimatu.

Ilgtermiņa ietekmes:

Kā ilgtermiņa ietekmes ir ekodizaina principu attīstība ražošanā un produktu izstrādē (tiek samazināta atkritumu rašanās procesos; tiek veicināta bīstamo vielu satura samazināšana materiālos un produktos); ieviesta BNA dalītā savākšana, materiālu atkārtotā izmantošana.

Plāna projektā nav minētas konkrētas atkritumu apsaimniekošanas tehnoloģijas vai atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu izvietojums, līdz ar to kā iespējamā alternatīva tika izvēlēta situācija, ka plāna projekts netiks īstenots („nulles” scenārijs). Iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots, ir izskatītas 3.2.sadaļā.

8. Risinājumi, lai novērstu vai samazinātu plānošanas dokumenta un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtisko ietekmi uz vidi

Plānošanas dokumenta un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtiskās ietekmes mazināšanai ir iespējams piemērot vairākus risinājumus: ievērot normatīvajos aktos noteiktos ierobežojumus atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu izvietojumam; izstrādājot teritorijas plānojumus, paredzēt tajos iespēju izvietot atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektus atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām; veikt atkritumu apsaimniekošanas objektu būvniecību un aprīkošanu atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām; nodrošināt, ka atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu darbībai tiek saņemtas normatīvajos aktos noteiktās atļaujas, un ka atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu darbība notiek atbilstoši normatīvajiem aktiem un to darbībai izsniegtajām atļaujām; finanšu nodrošinājuma izmantošana; sodu par vides aizsardzības normatīvo aktu pārkāpumiem piemērošana tiem, kas pārkāpj normatīvajos aktos atkritumu apsaimniekošanas jomā noteiktās prasības.

8.1. Normatīvajos aktos noteiktie ierobežojumi atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu izvietojumam

Normatīvo aktu būtība ir vērsta uz to, lai neradītu ietekmi uz vidi uz cilvēku veselību, un to var realizēt, nosakot aizliegumus.

Saskaņā ar Aizsargjoslu likumu aizsargjoslas ap atkritumu apglabāšanas poligoniem, atkritumu izgāztuvēm, ap izmantošanai pārtikā neparedzēto dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu lielveikalu sadedzināšanas uzņēmumiem vai pārstrādes uzņēmumiem un notekūdeņu attīrīšanas ietaisēm ir viens no sanitāro aizsargjoslu veidiem. Likumā ir noteikts, kādi ir aizsargjoslu izmēri atkarībā no objektiem, kā arī noteikti aizliegumi attiecībā uz objektu ierīkošanu.

MK 2011. gada 27.decembra noteikumi Nr. 1032 „Atkritumu poligonu ierīkošanas, atkritumu poligonu un izgāztuvju apsaimniekošanas, slēgšanas un rekultivācijas noteikumi” paredz, ka poligona ierīkošanas vietu izvēlas saskaņā ar tās pašvaldības teritorijas plānojumu, kuras teritorijā paredzēts būvēt poligonu. Šajos MK noteikumos ir noteikta poligona vietas izvēle un aizliegumi attiecībā uz to.

Normatīvajos aktos ir noteikti ierobežojumi atkritumu poligonu izvietošanai, kuri ar savu darbību var radīt ilglaicīgas sekas videi. Normatīvajos aktos noteikto prasību piemērošana var ievērojami samazināt atkritumu poligona radīto ietekmi uz dažādiem vides aspektiem, it īpaši uz virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti, gaisa piesārņojumu, troksni un smakām.

8.2. Teritorijas plānošana

MK 2014. gada 14. oktobra noteikumi Nr. 628 „Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem” paredz, ka vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā ietilpst paskaidrojuma raksts, grafiskā daļa un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi. Teritorijas plānojuma paskaidrojuma rakstā ietver spēkā esošo teritorijas plānojumu, lokālplānojumu un detālplānojumu īstenošanas izvērtējumu, sagatavotās teritorijas plānojuma redakcijas risinājumu aprakstu un tā atbilstību ilgtspējīgas attīstības stratēģijai. Grafiskajā daļā nosaka: funkcionālo zonējumu; teritorijas ar īpašiem noteikumiem; pašvaldības kompetencē esošās apgrūtinātās teritorijas; ciemu robežas; un attēlo: republikas pilsētu, novadu, novada pilsētu un novada pagastu robežas; publiskās infrastruktūras objektus (izņemot sociālās infrastruktūras objektus), norādot plānotos ceļus un plānotās pievienojumu vietas valsts un pašvaldību autoceļiem (publiskās lietošanas autoceļu tīklam), kuru novietojums var tikt precizēts būvprojektā atbilstoši MK noteikumiem par pašvaldību, komersantu un māju ceļu pievienošanu valsts autoceļiem; nacionālas nozīmes derīgo izrakteņu atradņu teritorijas; teritorijas un objektus, kuriem noteikts nacionālo interešu objekta statuss; apgrūtinātās teritorijas un objektus, kuriem nosaka aizsargjoslas saskaņā ar normatīvajiem aktiem par apgrūtinātajām teritorijām; ja nepieciešams, citas teritorijas un objektus. Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos nosaka: prasības teritorijas izmantošanai katrā funkcionālajā zonā un apakšzonā; apbūves parametrus katrā funkcionālajā zonā un apakšzonā; nosacījumus detālplānojumu un to lokālplānojumu izstrādei, ar kuriem tiek grozīts pašvaldības teritorijas plānojums; citas prasības, aprobežojumus un nosacījumus, ņemot vērā teritorijas īpatnības un specifiku.

Teritorijas plānojumu izstrādes procesā tiek izvērtētas arī teritorijas, kas paredzētas atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu izvietošanai. Izstrādes procesā var mainīt šo teritoriju robežas.

8.3. Normatīvajos aktos noteiktās prasības atkritumu apsaimniekošanas

infrastruktūras objektiem

Vairākos normatīvajos aktos ir noteiktas prasības atkritumu apsaimniekošanas objektu būvniecībai un aprīkošanai, lai pēc iespējas novērstu minēto objektu ietekmi uz vidi, un cilvēku dzīvību un veselību.

MK 2011.gada 22.februāra noteikumi Nr.135 „Noteikumi par nolietotu transportlīdzekļu pārstrādi un apstrādes uzņēmumiem noteiktajām vides prasībām” nosaka, ka vietās, kas paredzētas nolietoto transportlīdzekļu uzglabāšanai (arī īslaicīgai uzglabāšanai) pirms apstrādes, operators nodrošina:

1. ūdens un piesārņojošas vielas necaurlaidīgu segumu ar virszemes noteces savākšanas iekārtām, novades kanāliem un eļļu attīrītājiem;
2. notekūdeņu un lietussūdeņu novadišanu un attīrīšanu atbilstoši normatīvajiem aktiem par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī.

Savukārt vietās, kur paredzēta nolietoto transportlīdzekļu apstrāde, operators nodrošina:

1. ūdens un piesārņojošas vielas necaurīdīgu segumu ar virszemes noteces savākšanas iekārtām, novades kanāliem un eļļu attīrītājiem;
2. iekārtas demontēto, atkārtoti izmantojamo sastāvdaļu uzglabāšanai, arī ar eļļām piesārņotu sastāvdaļu uzglabāšanai, lai nebūtu iespējama eļļas noplūde;
3. piemērotas tvertnes akumulatoru (paredzot elektrolītu neitralizāciju konkrētajā apstrādes vietā vai citā vietā), eļļas filtru, kā arī polihlorēto bifenilu un polihlorēto terfenilu saturošu kondensatoru atsevišķai uzglabāšanai;
4. piemērotas tvertnes, kurās atsevišķi uzglabā noliegtu transportlīdzekļu šķidros atkritumus: degvielu, motoreļļu, manuālās pānesumkārbas eļļu, automātiskās pānesumkārbas eļļu, transmisijas eļļu, hidraulikas eļļu, dzesēšanas šķidrumus, bremžu eļļas, akumulatoru elektrolītus, gaisa kondicionēšanas sistēmu šķidrumus un citus šķidrumus, kas atrodas noliegtā transportlīdzeklī;
5. notekūdeņu un lietus ūdeņu novadīšanu un attīrīšanu atbilstoši normatīvajiem aktiem par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī;
6. novietnes, kurās uzglabāt lietotas riepas, nodrošinot preventīvus pasākumus ugunsgrēku novēršanai, kā arī ņemot vērā atļaujā noteikto maksimāli pieļaujamo lietoto riepu uzkrājumu;
7. noliegtā transportlīdzekļa apstrādes uzsākšanu mēneša laikā pēc tā pieņemšanas;
8. lai darbi tiktu veikti pēc speciālas atļaujas (licences) saņemšanas darbībām ar aukstuma aģentiem atbilstoši normatīvajiem aktiem par ozona slāni noārdošām vielām un fluorētām siltumnīcefekta gāzēm, kas ir aukstuma aģenti.

MK 2016. gada 13.decembra noteikumi Nr. 788 „Noteikumi par atkritumu savākšanas un šķirošanas vietām” paredz, ka sadzīves atkritumu dalītās savākšanas punktā nodrošina:

1. izvietojumu, kas nodrošina transportlīdzekļu piekļuvi;
2. virsmas segumu, kas nodrošina atkritumu konteineru izvietojumu;
3. tādu savākšanas punkta platību, lai tajā varētu izvietot, nomainīt un iztukšot atkritumu konteinerus;
4. piekļuvi savākšanas punktam neierobežotu laiku.

Šķiroto atkritumu savākšanas laukumā nodrošina:

1. ūdensnecaurīdīgu virsmas segumu;
2. lietus notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas sistēmu, ja atkritumi netiek uzglabāti konteineros vai tvertnēs ar vāku, vai telpās;
3. transportlīdzekļu piekļuvi;
4. tādu savākšanas laukuma platību, lai tajā varētu izvietot, nomainīt un iztukšot atkritumu konteinerus vai izvietot atkritumu savākšanai un uzglabāšanai nepieciešamo aprīkojumu (tajā skaitā pašpresējošos konteinerus) vismaz šādiem dalīti savāktu atkritumu veidiem:
 - 4.1. plastmasas atkritumi;
 - 4.2. izlietotais plastmasas iepakojums;
 - 4.3. koksne un izlietotais koka iepakojums;
 - 4.4. papīrs un kartons, izlietotais papīrs un kartona iepakojums;
 - 4.5. izlietotais stikla iepakojums;
 - 4.6. cita veida stikla atkritumi;
 - 4.7. metāla iepakojums;
 - 4.8. sadzīvē radušies bīstamie atkritumi;
 - 4.9. smēreļļas, svīnu saturoši elektriskie akumulatori, elektriskie akumulatori (niķeļa–kadmija, dzelzs–niķeļa), galvaniskie elementi, galvaniskās baterijas un citi elektriskie akumulatori, visu veidu riepas, eļļas filtri, elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi, arī liela izmēra dzesēšanas iekārtas, saldētavas un ledusskapji, gāzislādes spuldzes (turpmāk – videi kaitīgu preču atkritumi);
5. visa savākšanas laukuma teritorijas apgaismojumu un iežogojumu, lai novērstu neatļautu piekļuvi savākšanas laukumam ārpus tā darba laika;
6. savākšanas laukuma darbībai nepieciešamās būves un iekārtas:
 - 6.1. telpas darbiniekiem;
 - 6.2. elektroapgādes sistēmu;
 - 6.3. ugunsdzēsības aprīkojumu.

Atkritumu šķirošanas un pārkraušanas stacijā nodrošina:

1. ūdensnecaur laidīgu laukuma segumu ar lietus notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas sistēmu, ja savāktie atkritumi netiek uzglabāti konteineros vai tvertnēs ar vāku, vai telpās (izņemot būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumu uzglabāšanas vietas, kur nodrošina ūdensnecaur laidīgu laukuma segumu);
2. transportlīdzekļu piekļuvi;
3. šķirošanas un pārkraušanas stacijā ievesto un izvesto atkritumu veidu noteikšanu un svarus šķirošanas un pārkraušanas stacijā ievesto un izvesto atkritumu svēršanai;
4. ja šķirošanas un pārkraušanas stacijā atkritumus šķiro vai pieņem no apmeklētājiem, – tādu šķirošanas un pārkraušanas stacijas platību, lai tajā varētu izvietot, nomainīt un iztukšot atkritumu konteinerus vai izvietot atkritumu savākšanai un uzglabāšanai nepieciešamo aprīkojumu (tajā skaitā pašpresējošos konteinerus) vismaz šādiem dalīti savāktu atkritumu veidiem:
 - 4.1. plastmasas atkritumi;
 - 4.2. izlietotais plastmasas iepakojums;
 - 4.3. koksne un izlietotais koka iepakojums;
 - 4.4. papīrs un kartons, izlietotais papīra un kartona iepakojums;
 - 4.5. izlietotais stikla iepakojums;
 - 4.6. cita veida stikla atkritumi;
 - 4.7. sadzīvē radušies bīstamie atkritumi;
 - 4.8. videi kaitīgu preču atkritumi;
 - 4.9. metāla iepakojums;
 - 4.10. liela izmēra atkritumi;
 - 4.11. būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumi;
5. visas šķirošanas un pārkraušanas stacijas teritorijas apgaismojumu un iežogojumu, lai novērstu neatļautu piekļuvi šķirošanas un pārkraušanas stacijai ārpus tās darba laika;
6. šķirošanas un pārkraušanas stacijas darbībai nepieciešamās būves un iekārtas:
 - 6.1. telpas darbiniekiem;
 - 6.2. elektroapgādes sistēmu;
 - 6.3. ugunsdzēsības aprīkojumu;
7. ja šķirošanas un pārkraušanas stacijā atkritumus šķiro vai pieņem no apmeklētājiem, – piekļuvi šķirošanas un pārkraušanas stacijai vismaz 20 stundas nedēļā, tajā skaitā vismaz vienu dienu nedēļas nogalē (sestdien vai svētdien), kā arī vismaz vienu darba dienu līdz plkst. 19.00.

Būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumu savākšanas laukumā nodrošina:

1. ūdensnecaur laidīgu laukuma virsmas segumu;
2. transportlīdzekļu piekļuvi;
3. būvniecības atkritumu savākšanas laukumā ievesto un izvesto atkritumu veidu noteikšanu atbilstoši normatīvajiem aktiem par atkritumu klasifikatoru un īpašībām, kuras padara atkritumus bīstamus, un reģistrāciju;
4. svarus būvniecības atkritumu savākšanas laukumā ievesto un izvesto atkritumu masas noteikšanai;
5. tādu atkritumu savākšanas laukuma platību, lai tajā varētu izvietot, nomainīt un iztukšot atkritumu konteinerus vai izvietot būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumu savākšanai un uzglabāšanai nepieciešamo aprīkojumu;
6. visa būvniecības atkritumu laukuma apgaismojumu un iežogojumu, lai novērstu neatļautu piekļuvi būvniecības atkritumu savākšanas laukumam ārpus tā darba laika;
7. savākšanas laukuma darbībai nepieciešamās būves un iekārtas:
 - 7.1. telpas darbiniekiem;
 - 7.2. elektroapgādes sistēmu;
 - 7.3. ugunsdzēsības aprīkojumu.

Metāllūžņu noliktavā nodrošina:

1. ūdensnecaur laidīgu laukuma virsmas segumu ar lietus notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas sistēmu, ja savāktie metāllūžņi netiek uzglabāti konteineros ar vāku vai telpās;

2. transportlīdzekļu piekļuvi;
3. metāllūžņu noliktavā ievesto un izvesto atkritumu veidu noteikšanu atbilstoši normatīvajiem aktiem par atkritumu klasifikatoru un īpašībām, kuras padara atkritumus bīstamus, un reģistrāciju;
4. svarus metāllūžņu noliktavā ievesto un izvesto atkritumu masas noteikšanai;
5. tādu atkritumu savākšanas laukuma platību, lai tajā varētu izvietot, nomainīt un iztukšot metāllūžņu konteinerus, ja tādi tiek izmantoti attiecīgajā noliktavā;
6. visas metāllūžņu noliktavas teritorijas apgaismojumu un iežogojumu, lai novērstu neatļautu piekļuvi metāllūžņu noliktavai ārpus tās darba laika;
7. metāllūžņu noliktavas darbībai nepieciešamās būves un iekārtas:
 - 7.1. telpas darbiniekiem;
 - 7.2. elektroapgādes sistēmu;
 - 7.3. ugunsdzēsšanas aprīkojumu.

Bioloģiski noārdāmo atkritumu kompostēšanas laukumā nodrošina (nepiemēro bioloģiski noārdāmo atkritumu kompostēšanas laukumiem, kas izvietoti sadzīves atkritumu poligona teritorijās):

1. virszemes ūdeņu savākšanas sistēmu (tajā skaitā smilšu uztvērējus) savākto virszemes ūdeņu izsmidzināšanai uz komposta kaudzēm vai novadīšanai sadzīves atkritumu poligona infiltrāta uzkrāšanas iekārtās (ja bioloģiski noārdāmo atkritumu kompostēšanas laukumu ierīko sadzīves atkritumu poligona teritorijā);
2. ūdensnecaurļaidīgu segumu, lai nepieļautu gruntsūdeņu un pazemes ūdeņu piesārņošanu, nodrošinot, ka eksploatācijas laikā maksimālais gruntsūdens līmenis ir zemāks par vienu metru no laukuma pamatnes;
3. koku un krūmu stādījumu ap bioloģisko atkritumu kompostēšanas laukumu;
4. apgaismojumu un iežogojumu;
5. ievesto un izvesto atkritumu veidu un masas novērtēšanu un reģistrāciju;
6. laukuma darbībai nepieciešamās būves un iekārtas:
 - 6.1. telpas darbiniekiem;
 - 6.2. elektroapgādes sistēmu;
 - 6.3. ugunsdzēsšanas aprīkojumu;
 - 6.4. ūdensapgādes sistēmu;
7. neapstrādātā materiāla pārvadāšanai izmantoto konteineru, tvertnu un transportlīdzekļu tīrīšanu un dezinficēšanu.

Zaļo un dārza atkritumu kompostēšanas vietā nodrošina:

1. ūdensnecaurļaidīgu segumu, lai nepieļautu gruntsūdeņu un pazemes ūdeņu piesārņošanu, kā arī nodrošinātu mehānismu un transporta pārvietošanos;
2. zaļo un dārza atkritumu kompostēšanas vietas iežogojumu.

MK 2014. gada 08. jūlija noteikumi Nr. 388 „Elektrisko un elektronisko iekārtu kategorijas un marķēšanas prasības un šo iekārtu atkritumu apsaimniekošanas prasības un kārtība” nosaka, ka pirms jebkuras darbības, kas tiek veikta iekārtu atkritumu uzglabāšanas (arī īslaicīgas uzglabāšanas) vietās, lai šo atkritumu ķīmiskās vielas un sastāvdaļas atdalītu, izjauktu, sasmalcinātu, kā arī sagatavotu pārstrādei vai apglabāšanai (turpmāk – apstrāde), operators ierīko:

1. ūdeni un piesārņojošas vielas necaurļaidīgu pretinfiltrācijas segumu;
2. pret nokrišņiem izturīgu pārsegumu;
3. virszemes noteces savākšanas iekārtas un eļļas uztvērējus, ja attiecīgajā uzglabāšanas vietā ir paredzēts uzglabāt iekārtu atkritumus, no kuriem ir iespējama eļļu izdalīšanās.

MK 2011. gada 21. jūnija noteikumi Nr. 485 „Atsevišķu veidu bīstamo atkritumu apsaimniekošanas kārtība” paredz, ka bateriju un akumulatoru atkritumu uzglabāšanas (arī īslaicīgas uzglabāšanas) vietā vai apstrādes iekārtās operators ierīko:

1. ūdeni un piesārņojošas vielas necaurļaidīgu pretinfiltrācijas segumu vai piemērotu konteineru;
2. pret nokrišņiem izturīgu pārsegumu;

3. virszemes noteces savākšanas iekārtas un eļļas uztvērējus, ja attiecīgajā uzglabāšanas vietā ir paredzēts uzglabāt bateriju un akumulatoru atkritumus, no kuriem iespējama eļļas izdalīšanās.

MK 2011. gada 24. maija noteikumos Nr. 401 „Prasības atkritumu sadedzināšanai un atkritumu sadedzināšanas iekārtu darbībai” ir noteikts, ka operators nodrošina, ka:

1. iekārtu projektē, būvē un darbina, ievērojot visas šajos noteikumos un citos vides aizsardzības jomu reglamentējošajos normatīvajos aktos noteiktās prasības, kā arī ņemot vērā sadedzināmo atkritumu kategoriju;
2. atkritumu sadedzināšanas vai līdzsadedzināšanas procesā iegūto siltumu izmanto iespējami lietderīgi (iegūstot elektroenerģiju vai iegūto siltumu izmantojot apkurei);
3. atkritumi tiek sadedzināti pēc iespējas pilnīgāk, lai kopējais oglekļa saturs pelnos un izdedžos nepārsniegtu 3 % vai zudumi sadedzināšanas procesā nepārsniegtu 5 % no materiāla sausā svara, kā arī samazinātos atkritumu bīstamība. Ja nepieciešams, operators izmanto atkritumu priekšapstrādes tehnoloģijas;
4. atlikumus, kuru rašanos nav iespējams novērst un kurus nevar atkārtoti izmantot, apglabā normatīvajos aktos par atkritumu pārstrādes, reģenerācijas un apglabāšanas veidiem noteiktajā kārtībā;
5. darbiniekiem, kuri vada un apsaimnieko iekārtas, ir nepieciešamā izglītība, kā arī zināšanas par ķīmiskajām vielām un bīstamajiem ķīmiskajiem produktiem atbilstoši normatīvajiem aktiem par nepieciešamo izglītības līmeni personām, kuras veic uzņēmējdarbību ar ķīmiskajām vielām un ķīmiskajiem produktiem.

MK 2011. gada 27. decembra noteikumos Nr. 1032 „Atkritumu poligonu ierīkošanas, atkritumu poligonu un izgāztuvju apsaimniekošanas, slēgšanas un rekultivācijas noteikumi” ir noteiktas prasības atkritumu poligonu ierīkošanai, atkritumu poligonu un izgāztuvju apsaimniekošanai un šo poligonu un izgāztuvju slēgšanai un rekultivācijai, kā arī prasības slēgtas izgāztuves rekultivācijai un rekultivētas izgāztuves atkārtotai rekultivācijai pēc tās atrakšanas un atkritumu pāršķirošanas.

8.4. Normatīvajos aktos noteiktās prasības par atkritumu apsaimniekošanas atļaujām

Normatīvajos aktos noteikto atkritumu apsaimniekošanas atļauju saņemšana nodrošina, ka normatīvajos aktos noteiktās prasības tiks piemērotas attiecīgajiem atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektiem, novēršot un mazinot to ietekmi uz vidi, kā arī uz cilvēku dzīvību un veselību.

Saskaņā ar Atkritumu apsaimniekošanas likumu atkritumu apsaimniekotājs pirms attiecīgo darbību veikšanas saņem Valsts vides dienesta atļauju atkritumu savākšanai, pārvadāšanai, pārkraušanai, šķirošanai, uzglabāšanai, kā arī slēgtas vai rekultivētas atkritumu izgāztuves atrakšanai un atkritumu pāršķirošanai. Atkritumu poligona, izgāztuves, citu atkritumu apglabāšanas vai reģenerācijas iekārtu īpašnieks vai apsaimniekotājs pirms atkritumu poligona, citas atkritumu apglabāšanas vai reģenerācijas iekārtas darbības uzsākšanas saņem vides aizsardzības jomu regulējošos normatīvajos aktos par piesārņojošām darbībām noteiktās atļaujas; apsaimnieko atkritumu poligonu, izgāztuvi, citu atkritumu apglabāšanas vai reģenerācijas iekārtu saskaņā ar atļauju A vai B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai, šo likumu un citiem vides aizsardzības jomu regulējošiem normatīvajiem aktiem.

MK 2010. gada 30. novembra not. Nr. 1082 „Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai” nosaka A kategorijas piesārņojošas darbības pieteikšanas nosacījumus, kā arī nosacījumus, uz kuriem pamatojoties izsniedzama atļauja A kategorijas piesārņojošas darbības veikšanai; B kategorijas piesārņojošas darbības pieteikšanas nosacījumus, kā arī nosacījumus, uz kuriem pamatojoties izsniedzama atļauja B kategorijas piesārņojošas darbības veikšanai; C kategorijas piesārņojošas darbības, kā arī C kategorijas piesārņojošas darbības iesnieguma saturu un iesniegšanas kārtību; kārtību, kādā Valsts vides dienests reģistrē C

kategorijas piesārņojošas darbības; kārtību, kādā Valsts vides dienests pārskata nosacījumus, kas noteikti A vai B kategorijas atļaujā (turpmāk – atļauja), un, ja nepieciešams, atjauno vai papildina šos nosacījumus.

MK 2011. gada 13. septembra noteikumi Nr. 703 „Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas atļaujas izsniegšanas un anulēšanas kārtību, atkritumu tirgotāju un atkritumu apsaimniekošanas starpnieku reģistrācijas un informācijas sniegšanas kārtību, kā arī par valsts nodevu un tās maksāšanas kārtību” paredz, ka gadījumā, ja atkritumu apsaimniekotājs ir saņēmis atļauju A vai B kategorijas piesārņojošas darbības veikšanai un šajā atļaujā ir iekļauti nosacījumi atkritumu savākšanai, pārkraušanai, šķirošanai vai uzglabāšanai, tam nav nepieciešama atsevišķa atļauja atkritumu savākšanai, pārkraušanai, šķirošanai vai uzglabāšanai. Savukārt, ja atkritumu apsaimniekotājs ir saņēmis atļauju A vai B kategorijas piesārņojošas darbības veikšanai un šajā atļaujā ir iekļauti nosacījumi atkritumu savākšanai, pārkraušanai, šķirošanai vai uzglabāšanai, un tas vēlas atrakt slēgtu vai rekultivētu atkritumu izgāztuvi un pāršķirot tajā esošos atkritumus, tam papildus ir nepieciešama slēgtas vai rekultivētas atkritumu izgāztuves atrakšanas un tajā esošo atkritumu pāršķirošanas atļauja.

8.5. Finanšu nodrošinājums

Atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likumam kopš 2018. gada 1. jūlija atkritumu apsaimniekotājs atļaujas saņemšanai atkritumu pārvadāšanai, atkritumu uzglabāšanai, kā arī pārstrādei un reģenerācijai iesniedz VVD finanšu nodrošinājumu. Atkritumu apsaimniekotājam finanšu nodrošinājums jāuztur spēkā visu atļaujas darbības laiku. Ja atļaujas darbības laikā atkritumu apsaimniekotājam nav spēkā esoša finanšu nodrošinājuma, atļaujas darbība tiek apturēta līdz attiecīga nodrošinājuma iesniegšanai VVD.

MK 08.01.2019. not. Nr.2 „Finanšu nodrošinājuma piemērošanas kārtība atkritumu apsaimniekošanas darbībām” nosaka: kārtību, kādā atkritumu apsaimniekotājs iesniedz Valsts vides dienestam finanšu nodrošinājumu, tā pagarinājumu vai atjaunojumu; un finanšu nodrošinājuma pieprasīšanas kārtību, tā apmēru, termiņu, uz kādu izsniedzams, pagarināms vai atjaunojams nodrošinājums, kā arī finanšu nodrošinājuma dokumentu paraugus.

VVD ir tiesīgs pieprasīt finanšu nodrošinājuma atlīdzību pilnā vai daļējā apmērā atkarībā no atkritumu apsaimniekotāja saistību izpildes. Saņemto atlīdzību VVD izlieto, lai segtu izdevumus gadījumos, kad atkritumu apsaimniekotājs:

- 1) atkritumus nav nogādājis tiem paredzētajā vietā, un ir jānodrošina attiecīgo atkritumu savākšana, pārvadāšana, uzglabāšana vai pārstrāde;
- 2) atkritumus nav pārstrādājis vai reģenerējis noteiktā apjomā, un ir jānodrošina to pārstrāde vai reģenerācija;
- 3) nav nodrošinājis slēgtas vai rekultivētas izgāztuves rekultivāciju pēc izgāztuves atrakšanas un atkritumu pāršķirošanas un ir jānodrošina teritorijas rekultivācija.

VVD ir tiesīgs pieprasīt finanšu nodrošinājuma atlīdzību pilnā vai daļējā apmērā atkarībā no atkritumu apsaimniekotāja saistību izpildes attiecībā uz jebkuru atkritumu apsaimniekotājam izsniegto atļauju šā panta pirmajā daļā minētajām darbībām vai atkritumu pārstrādei vai reģenerācijai atbilstoši normatīvajiem aktiem par piesārņojumu, par kuru VVD nav iesniegts atsevišķs finanšu nodrošinājums.

8.6. Sodi par vides aizsardzības normatīvo aktu pārkāpumiem

Latvijas normatīvajos aktos jau šobrīd ir noteiktas sankcijas par atkritumu apsaimniekošanu, pārkāpjot normatīvajos aktos noteiktās prasības.

Atkritumu apsaimniekošanas likums nosaka, ka par atkritumu apsaimniekošanas noteikumu pārkāpšanu piemēro brīdinājumu vai naudas sodu atkritumu radītājam vai valdītājam: fiziskajai personai — no

četrpadsmit līdz divsimt naudas soda vienībām, bet juridiskajai personai — no piecdesmit līdz piecsimt sešdesmit naudas soda vienībām.

Ir paredzētas soda sankcijas par tādiem pārkāpumiem kā: atkritumu uzskaites noteikumu pārkāpšana; normatīvajos aktos noteikta speciālā marķējuma, kurā norādīta prasība savākt elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumus atsevišķi no citiem atkritumiem, nelietošana elektriskajām vai elektroniskajām iekārtām vai speciālā marķējuma, kurā norādīta prasība savākt bateriju un akumulatoru atkritumus atsevišķi no citiem atkritumiem, nelietošana baterijām un akumulatoriem; normatīvajos aktos elektrisko un elektronisko iekārtu, bateriju vai akumulatoru ražotājam noteiktās prasības reģistrēties nepildīšana; atkritumu savākšana, pārvadāšana, pārkraušana, šķirošana vai uzglabāšana vai par slēgtas vai rekultivētas atkritumu izgāztuves atrakšana un atkritumu pāršķirošana bez atļaujas; normatīvajos aktos atkritumu pārrobežu pārvadājumiem noteikto prasību pārkāpšana.

Krimināllikums nosaka, ka par atkritumu apsaimniekošanas noteikumu pārkāpšanu, par atkritumu ieviešanu Latvijas teritorijā vai tranzītpārvadāšanu cauri Latvijas teritorijai, pārkāpjot noteikumus, bīstamu vielu neatļautu apglabāšanu ūdeņos un zemes dzīlēs, kā arī jūras, zemes, mežu un ūdeņu piesārņošanu un piegružošanu ar bīstamiem atkritumiem, personas ir saucamas pie kriminālatbildības un var tikt sodītas. Personām, atkarībā no noziedzīgā nodarījuma, var piespriest brīvības atņemšanu, piespiedu darbu vai naudas sodu, dažos gadījumos - brīvības atņemšanu ar probācijas uzraudzību.

9. Īss iespējamo alternatīvu izvēles pamatojums, stratēģiskā novērtējuma veikšanas apraksts, norādot arī problēmas nepieciešamās informācijas ieguvē

Tika izskatītas Plāna realizācijas alternatīvas kurināmā ražošanas no pārstrādei nederīgās atkritumu frakcijas un reģenerācijas ar enerģijas atguvi jomā, kā arī kā viena no alternatīvām tika izskatīts „nulles” scenārijs (plāna projekts netiek realizēts). „Nulles” scenārija gadījumā netiek veicināta ilgtspējīga ražošana, netiek veikti pasākumi piegružošanas un jūras piegružošanas novēršanai, netiek veikta atkritumu dalītas vākšanas turpmāka attīstīšana; netiek pilnveidota atkritumu apsaimniekošanas sistēma (t.sk. netiks ieviesta un paplašināta depozīta sistēma dzērienu iepakojumam); netiek pilnveidota atkritumu pārstrāde un reģenerācija.

ES stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma (SIVN) izstrādes nepieciešamību nosaka Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 27. jūnija Direktīvā 2001/42/EK par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu iekļautās prasības. Tās mērķis ir noteikt kārtību, kādā izvērtē plānošanas dokumentu īstenošanas radīto iespējamo ietekmi uz vidi un iesaista sabiedrību dokumenta apspriešanā un lēmumu pieņemšanā, kā arī izstrādā priekšlikumus, lai novērstu vai samazinātu iespējamo negatīvo ietekmi un vidi. Atbilstoši šai direktīvai visām ES dalībvalstīm, tai skaitā Latvijai, sākot ar 2004. gada 21. jūliju, SIVN veikšana ir obligāta visiem plānošanas dokumentiem, kuru ieviešana var būtiski ietekmēt vidi un cilvēku veselību. Minētās direktīvas prasības Latvijā ir iestrādātas likumā „Par ietekmes uz vidi novērtējumu”, kā arī iekļautas MK 2004. gada 23. marta noteikumos Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”. Likumdošanas prasības paredz SIVN procesa ietvaros sagatavot Vides pārskatu, kurā raksturotas plānošanas dokumenta būtiskās ietekmes uz vidi.

Veicot vides pārskata sagatavošanu, tika lietoti sekojoši pamatprincipi:

1) Vides pārskata gatavošana tika uzsākta vienlaikus ar plāna projekta izstrādi, ievērojot principu, ka ietekmes uz vidi novērtējums izdarāms iespējami agrākā plānojuma sagatavošanas etapā;

2) Stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējums tika gatavots paralēli plāna izstrādei, lai novērtētu plāna projektā paredzēto pasākumu realizācijas ietekmi uz vidi un nodrošinātu tā rezultātu pēc iespējas agrāku pielietošanu teritorijas plānojuma izstrādē.

Vides pārskatā iekļauj informāciju, ko izstrādātājs var nodrošināt, ņemot vērā pašreizējo zināšanu līmeni un novērtēšanas metodes, plānošanas dokumenta saturu, detalizācijas pakāpi, līdz kādai ir lietderīgi vērtēt ietekmi uz vidi attiecīgajā plānošanas stadijā. Tiek izmantota publiski pieejama informācija – indikatori, dažādu politikas plānošanas dokumentu analītiskā daļa, statistikas pārskati dažādās jomās. Plāna projekta sagatavošanas un vides pārskata sagatavošanas process raksturots 2.1.tabulā.

10. Iespējamie kompensēšanas pasākumi

Gadījumā, ja paredzētās darbības būtiski negatīvi ietekmē *NATURA 2000* teritorijas, ir noteikti kompensēšanas pasākumi. Likums „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” (43.pants) nosaka sekojošo: paredzēto darbību atļauj veikt vai plānošanas dokumentu īstenot, ja tas negatīvi neietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (*Natura 2000*) ekoloģiskās funkcijas, integritāti un nav pretrunā ar tās izveidošanas un aizsardzības mērķiem; ja paredzētā darbība vai plānošanas dokumenta īstenošana negatīvi ietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (*Natura 2000*), darbību atļauj veikt vai dokumentu īstenot tikai tādos gadījumos, kad tas ir vienīgais risinājums un nepieciešams sabiedrībai nozīmīgu interešu, arī sociālo vai ekonomisko interešu, apmierināšanai; ja Eiropas nozīmes aizsargājamā dabas teritorijā (*Natura 2000*) ir sastopamas Sugu un biotopu aizsardzības likumam pakārtotajā normatīvajā aktā noteiktās Latvijā sastopamās Eiropas Savienības prioritārās sugas vai biotopi, paredzēto darbību atļauj veikt vai plānošanas dokumentu īstenot tikai tādos gadījumos, kad tas ir vienīgais risinājums un nepieciešams sabiedrības veselības aizsardzības, sabiedrības drošības vai vides aizsardzības interesēs.

Poligonu infrastruktūra ir attīstīta gan no inženiertehnisko risinājumu, gan vides aizsardzības prasību viedokļa, tādēļ ir rekomendējama to turpmāka kā reģionālu atkritumu apsaimniekošanas centru pilnveidošana. Līdzšinējo funkciju optimizācijai un jaunu atkritumu apsaimniekošanas darbību ieviešanai ir nepieciešama sekojošu aktivitāšu īstenošana:

- a) Atkritumu sagatavošana pārstrādei / reģenerācijai – esošo iekārtu un / vai jaunu iekārtu, kas paredzētas pārstrādei / reģenerācijai derīgu materiālu atdalīšanai no nešķiroto atkritumu plūsmas modernizācija / izveide. Iekārtu modernizācija 10 atkritumu poligonos, t.sk. nešķiroto sadzīves atkritumu plūsmas apstrādes pilnveidošanai, dalīti savākto BNA sagatavošanai pārstrādei, NAIK sagatavošana reģenerācijai.
- b) BNA pārstrāde – anaerobās fermentācijas iekārtas mehāniski atšķiroto un dalīti savākto BNA pārstrādei - BNA pārstrādes iekārtu izveide 4 atkritumu apglabāšanas poligonos, poligona Getliņi BNA pārstrādes iekārtu attīstības II kārtā. Kopējais sadzīves atkritumu poligonos nonākošais BNA daudzums tiek prognozēts vidēji 210 tūkst. t/gadā, attiecīgi, aprēķinot papildus nepieciešamās pārstrādes jaudas, bez poligona Getliņi īstenošanā esošā BNA pārstrādes iekārtu izveides projekta, jaudu iztrūkums tiek lēsts 110 tūkst. t/gadā.
- c) Infiltrāta apsaimniekošana – Infiltrāta attīrīšanas sistēmas kapacitātes paaugstināšana 5 sadzīves atkritumu apglabāšanas poligonos. Poligonos, kuros tiek nodrošināts atkritumu apglabāšanas pakalpojums, ir nepieciešams veikt infiltrāta attīrīšanas sistēmas modernizāciju, kas ietver priekšattīrīšanas sistēmu uzstādīšanu, jaudas palielināšanu un infiltrāta koncentrāta apsaimniekošanas optimizāciju.
- d) Poligonu gāzes apsaimniekošana – Poligona gāzes apsaimniekošanas sistēmas kapacitātes paaugstināšana 5 sadzīves atkritumu apglabāšanas poligonos, kur tiek veikta atkritumu apglabāšana – investīcijas paredzētas nākamo gāzes savākšanas sistēmas kārtu izbūvei un reģenerācijas iekārtu pilnveidošanai.

- e) Atkritumu apglabāšanas infrastruktūra – Atkritumu apsaimniekošanas reģionos, kur pārskata periodā saskaņā ar aprēķiniem atkritumu apglabāšanas jaudas būs nepietiekamas, paredzēta jaunu atkritumu apglabāšanas krātuvju izbūve. Nepieciešamā papildus kapacitāte tiek lēsta 1,5 milj. t poligonā Getliņi un 0,45 milj. t poligonā Ķīvītes, 0,4 milj. t poligonā Daibe.
- f) Esošo krātuvju rekultivācija - Piepildīto krātuvju rekultivācija poligonos Ķīvītes, Daibe un Getliņi, kopējā rekultivējamā krātuvju platība 19,4 ha, t.sk. 6,1 ha poligonā Ķīvītes, 3,4 ha poligonā Daibe, 9,9 ha poligonā Getliņi, pasākuma īstenošanas rezultātā veikti rekultivācijas darbi 19,4 ha platībā.
- g) Esošo krātuvju konservācija - Krātuvju iekonservēšana un infiltrāta attīrīšana poligonos, kur atkritumu apglabāšanas darbības tiek apturētas. Darbi ietver uzkrātā infiltrāta attīrīšanu pilnā apjomā, atkritumu pārvietošanu vienā krātuves sektorā, norobežojošā vaļņa izbūvi un nokrišņu necaurīdīga pārklājuma izveidi. Pasākuma īstenošanas rezultātā veikti krātuvju iekonservēšanas darbi 5 poligonos, kopējā platība 25 ha.
- h) Vides aizsardzības pasākumu īstenošana, infrastruktūras paplašināšanas pasākumi - Poligona Getliņi un piegulošās teritorijas sanācijas darbi - lai mazinātu vēsturisko piesārņojumu paredzēts veikt bijušās atkritumu izgāztuves (~25ha platībā) pārrakšanu, grunts/ gruntsūdens sanāciju, tāpat paredzēts veikt poligona teritorijas paplašināšanu ~ 10 ha platībā. Poligona Daibe paredzēta pievedceļa rekonstrukcija (3,7km). Poligona Dziļā vāda paredzēta meliorācijas sistēmas rekonstrukcija. Pasākuma īstenošanas rezultātā minimizēta sadzīves atkritumu poligonu izraisītā ietekme uz vidi un paaugstināta ekspluatācijas drošība.

Attiecīgi, ieviešot jaunas atkritumu apsaimniekošanas darbības, katrs gadījums tiks izskatīts atbilstoši normatīvo aktu prasībām un pēc nepieciešamības tiks lemts par kompensēšanas pasākumiem.

11. Plānošanas dokumenta īstenošanas iespējamās būtiskās pārrobežu ietekmes novērtējums

Kā nelabvēlīgu pārrobežu ietekmi var uzskatīt pārrobežu gaisa piesārņojumu. Pārrobežu gaisa piesārņojums attiecībā uz galvenajām piesārņojošām vielām – sēra oksīdiem, slāpekļa oksīdiem, ozonu un daļiņām – ir analizēts ziņojumā EMEP Status Report 1/2016 ziņojumā⁷⁵ un Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plānā 2020. - 2030. gadam⁷⁶ ir sniegti galvenie secinājumi pamatojoties uz tiem.

Sēra oksīdi (SO_x) - dominējošo daļu (apmēram 90 %) no šīs depoziācijas veidoja Latvijā ienākošais pārrobežu piesārņojums. No Latvijā radītajām emisijām apmēram 35 % depoziācija notiek Latvijas teritorijā, bet 65 % ir pārrobežu pārnese uz citām teritorijām.

Slāpekļa oksīdi (NO_x) - dominējošo daļu (70 % - 90 %) no šīs depoziācijas veidoja no Latvijā ienākošā pārrobežu piesārņojuma. Latvijas teritorijā notiek tikai 6 % no Latvijā radīto emisiju depoziācija, bet attiecībā uz 94 % Latvijā radīto emisiju notiek to pārrobežu pārnese. Augstāka depoziācija bija Latvijas rietumu un centrālajā teritorijā.

Amonjaks (NH₃) - Latvijas teritorijā notiek 39 % no Latvijā radīto emisiju depoziācija, bet attiecībā uz 61 % Latvijā radīto emisiju notiek pārrobežu pārnese. Augstāka depoziācija bija raksturīga Latvijas dienvidu daļas teritorijai. Rīgas un Pierīgas teritorijā pārrobežu piesārņojuma ieguldījums depoziācijā bija 50 - 60 %, bet pārējā Latvijas teritorijā ienākošais pārrobežu piesārņojums bija dominējošs – robežās 70 - 90 %

⁷⁵ Pieejams: http://emep.int/publ/reports/2016/Country_Reports/report_LV.pdf

⁷⁶ VARAM, Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plāns 2020. - 2030. gadam, pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40473903>

Daļiņas - ņemot vērā atmosfēras ķīmijas nelineāros procesus, pārrobežu ietekmes novērtēšanai daļiņu gadījumā minētajā ziņojumā ir izmantota atšķirīga pieeja. Ir novērtēts, kādu ietekmi uz daļiņu koncentrācijām Latvijā un ārpus tās sniedz 15 % emisiju samazinājums Latvijā. Novērtējums parādīja, ka šāda samazinājuma ietekme dominējoši izpaudīsies Latvijas teritorijā, un nelielā pieguļošajā Baltijas jūras teritorijā un Lietuvas un Igaunijas robežas teritorijās ar Latviju.

12. Paredzētie pasākumi plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringa nodrošināšanai

Vides monitorings ir sistemātiski, regulāri un mērķtiecīgi vides stāvokļa, sugu un biotopu, kā arī piesārņojuma emisiju novērojumi, mērījumi un analīze.

Likumā no 1998.gada 13.novembra „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” noteikts, ka „kompetentā institūcija Ministru kabineta noteiktajā termiņā sniedz atzinumu par vides pārskatu ņemot vērā vides pārskata atbilstību normatīvo aktu prasībām un izraudzītā risinājuma pamatojumu, kā arī nosaka termiņus, kādos izstrādātājs pēc plānošanas dokumenta apstiprināšanas iesniedz kompetentajai institūcijai ziņojumu par plānošanas dokumenta īstenošanas tiešu vai netiešu ietekmi uz vidi, arī vides pārskatā neparedzētu ietekmi”.

Saskaņā ar MK 2004.gada 23.marta not. Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”, lai konstatētu plānošanas dokumenta īstenošanas tiešu vai netiešu ietekmi uz vidi, vides pārskatā iepriekš neparedzētu ietekmi uz vidi, kā arī, ja nepieciešams, izdarītu grozījumus plānošanas dokumentā, izstrādātājs, ņemot vērā biroja atzinumu par vides pārskatu, veic plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringu. Plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringam izmanto valsts statistikas datus, informāciju, kas iegūta, veicot vides monitoringu, kā arī citu informāciju, kas ir pieejama izstrādātājam. Izstrādātājs sastāda monitoringa ziņojumu un atzinumā par vides pārskatu noteiktajā termiņā iesniedz to VPVB. Monitoringa ziņojumā apkopo pieejamo informāciju un ietver vismaz ar plānošanas dokumenta īstenošanu saistīto vides stāvokļa izmaiņu un to tendenču raksturojumu. VPVB reizi gadā apkopo iesniegtos monitoringa ziņojumus un iesniedz Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrā. Monitoringa ziņojuma forma ir pieejama VPVB mājaslapā (sadaļā Stratēģiskais IVN/ Monitorings).

Saskaņā ar MK 2011. gada 12. jūlija noteikumu Nr. 564 „Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas valsts un reģionālajiem plāniem un atkritumu rašanās novēršanas valsts programmu” 12. punktu VARAM atkritumu apsaimniekošanas plānu un programmas ieviešanu novērtē ne retāk kā reizi trijos gados. VARAM par novērtēšanas rezultātiem sagatavo informatīvo ziņojumu un, ja nepieciešams, grozījumus attiecīgajā atkritumu apsaimniekošanas plānā vai programmā.

Vides politikas pamatnostādņēs 2014.-2020. gadam (apstiprinātas ar apstiprinātas ar MK 2014.gada 26.marta rīkojumu Nr.130 „Par Vides politikas pamatnostādņēm 2014.-2020.gadam”) ir iekļautas Vides monitoringa pamatnostādnes. Tās nosaka monitoringa struktūru, prioritātes un finansējumu, lai nodrošinātu normatīvo aktu, ES tiesību aktu un starptautisko konvenciju prasību izpildi.

Vides monitoringa programma 2015.-2020.gadam izstrādāta pamatojoties uz Vides politikas pamatnostādņēm 2014.-2020.gadam. Programmā noteikts VARAM padotībā esošo iestāžu – LVĢMC, Dabas aizsardzības pārvaldes, Latvijas Hidroekoloģijas institūta un Valsts vides dienesta Radiācijas drošības centra – veiktā un organizētā monitoringa tīkls, parametri, regularitāte un izmantojamās metodes. Vides monitoringa programmas galvenais uzdevums ir radīt tādu monitoringa informācijas sistēmas struktūru, lai tiktu nodrošināta:

- LR tiesību aktos noteikto prasību izpilde;

- ES tiesību aktu, kā valsts politisko prioritāšu, prasību izpilde;
- Starptautisko konvenciju, kurām Latvija ir pievienojusies, prasību izpilde.

Vides monitoringa programma izstrādāta pamatojoties uz vadlīnijām, tiesību aktiem, tehniskajām prasībām, metodiskajiem norādījumiem u.c. dokumentiem, kas regulē iepriekš minēto dokumentu ieviešanas kārtību.

Vides monitoringa programma iedalīta četrās nodaļās:

1. Gaisa un klimata pārmaiņu monitoringa programma. Gaisa un klimata pārmaiņu monitoringa programma iedalīta sešās sadaļās: Sistemātiska primārās meteoroloģiskās un klimata informācijas ieguve un uzkrāšana; Gaisa kvalitātes monitorings; Nokrišņu kvalitātes monitorings; Gaisa piesārņojuma pārnese lielos attālumos un tās ietekmes monitorings; Apkārtējās gamma starojuma ekvivalentās dozas jaudas monitorings; Siltumnīcefekta gāzu (SEG) un gaisu piesārņojošo vielu emisijas monitorings. Gaisa un klimata pārmaiņu monitoringa programmu īsteno VARAM, LVĢMC sadarbībā ar citām iesaistītām institūcijām un Valsts vides dienesta Radiācijas drošības centru.
2. Ūdeņu monitoringa programma. Tās īstenošanas rezultātā tiek noteikts: virszemes ūdeņu stāvoklis, pazemes ūdeņu stāvoklis, jūras ūdeņu stāvoklis, lauksaimnieciskās darbības un ar to saistīto piesārņojuma avotu slodzes ietekme uz virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti. Programma ir sastādīta atbilstoši Ūdens apsaimniekošanas likuma un Vides aizsardzības likuma prasībām. Atbilstoši Ūdens apsaimniekošanas likumu Latvijas teritorija ir sadalīta četros UBA – Daugavas, Lielupes, Gaujas un Ventas – kuri ietver virszemes ŪO, tai skaitā piekrastes un pārejas ŪO, un pazemes ŪO. Ūdeņu monitoringa mērķis ir iegūt visaptverošu informāciju par ūdeņu stāvokli šajos ŪO. Visām ŪO monitoringa stacijām noteikts monitoringa veids. Ikvienu monitoringa staciju pēc izvirzītā parametru mērījumu plāna sniegs noteiktu informāciju kopējam ūdeņu stāvokļa vērtējumam. Ūdeņu monitoringa programmu īsteno LVĢMC un Latvijas Hidroekoloģijas institūts.
3. Zemes monitoringa programma. Zemes monitoringa programma iedalīta četrās sadaļās: Zemes virsmas apauguma monitoringa programma, kuras ietvaros LĢIA (Valsts aģentūra „Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūra”) starptautiskajā CORINE programmā piedalās zemes virsmas apauguma un tā izmaiņu kartēšanā (CORINE Land Cover changes 2006- 2012 and CORINE Land Cover 2012); Augsnes radioaktivitātes monitoringa programma, kuras ietvaros LVĢMC analizē mākslīgo radionuklīdu ¹³⁷Cs un ⁹⁰Sr koncentrāciju augsnē; Mūsdienu ģeoloģisko procesu monitoringa programma, kuras ietvaros LVĢMC organizē jūras un upju krasta riska zonu ģeoloģisko procesu (eroziju) novērojumus, nosakot noskalotās platības; Seismisko procesu monitoringa programma, kuras ietvaros LVĢMC uzkrāj un nodrošina informāciju par seismiskajiem notikumiem Latvijā un tās robežu tuvumā.
4. Bioloģiskās daudzveidības monitoringa programma. Bioloģiskās daudzveidības monitoringa programmu iedala trīs sadaļās: Natura 2000 vietu monitorings; Fona monitorings; Speciālais monitorings. Programmas ieviešanu koordinē Dabas aizsardzības pārvalde.

Papildus valsts iestāžu veiktajam vides monitoringam arī komersanti (operatori) nodrošina monitoringu saskaņā ar vides normatīvajiem aktiem un nosacījumiem, kas ietverti iestāžu izsniegtajās atļaujās. Komersanti informāciju par monitoringa rezultātiem iesniedz valsts vides aizsardzības iestādēs vides normatīvajos aktos, atļaujā un statistiskajos pārskatos noteiktajā kārtībā un termiņos.

Lai veiktu Atkritumu rašanās novēršanas programmas ieviešanas uzraudzību un novērtētu atkritumu rašanās novēršanas pasākumu īstenošanas efektivitāti, ir noteikti atkritumu rašanās novēršanas kvantitatīvie indikatori (kvalitatīvie vai kvantitatīvie rādītāji un mērķrādītāji) (skatīt 1.2.tabulu).

Monitoringa pasākumi apkopoti 12.1.tabulā.

12.1.tabula

62

Monitoringa pasākumu apkopojums

Nr.	Pasākums	Atbildīgie
1.	Gaisa un klimata pārmaiņu monitoringa programma	VARAM, LVĢMC sadarbībā ar citām iesaistītām institūcijām, Valsts vides dienesta Radiācijas drošības centrs
2.	Ūdeņu monitoringa programma	LVĢMC, Latvijas Hidroekoloģijas institūts
3.	Zemes monitoringa programma	LĢIA, LVĢMC,
4.	Bioloģiskās daudzveidības monitoringa programma	Dabas aizsardzības pārvalde
5.	Atkritumu apsaimniekošanas iekārtu darbības monitorings	Komersanti
6.	Atkritumu uzskaitē un statistikas apkopošana	LVĢMC
7.	Plāna ieviešanas ziņojumi	VARAM

Sasniedzamie rezultāti atsevišķiem atkritumu veidiem un atkritumu plūsmām ir apkopoti 6.1.tabulā.

13. Vides pārskata kopsavilkums

Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028.gadam projekts ir izstrādāts atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likuma 9. panta 3. daļai un Ministru kabineta 2011. gada 12. jūlija noteikumiem Nr. 564 „Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas valsts un reģionālajiem plāniem un atkritumu rašanās novēršanas valsts programmu”.

Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021. - 2028. gadam stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskata sagatavošanas finansējuma avots ir Latvijas Vides aizsardzības fonds.

Vides pārskats par Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028.gadam projektu ir sagatavots saskaņā ar likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 4.panta trešajai daļai un Ministru kabineta 2004. gada 23. marta noteikumiem Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”. Vides pārskata sagatavošana tika uzsākta vienlaikus ar plāna projekta izstrādi.

ES stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma (SIVN) izstrādes nepieciešamību nosaka Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 27. jūnija Direktīvā 2001/42/EK par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu iekļautās prasības. Tās mērķis ir noteikt kārtību, kādā izvērtē plānošanas dokumentu īstenošanas radīto iespējamo ietekmi uz vidi un iesaista sabiedrību dokumenta apspriešanā un lēmumu pieņemšanā, kā arī izstrādā priekšlikumus, lai novērstu vai samazinātu iespējamo negatīvo ietekmi un vidi. Atbilstoši šai direktīvai visām ES dalībvalstīm, tai skaitā Latvijai, sākot ar 2004. gada 21. jūliju, SIVN veikšana ir obligāta visiem plānošanas dokumentiem, kuru ieviešana var būtiski ietekmēt vidi un cilvēku veselību. Minētās direktīvas prasības Latvijā ir iestrādātas likumā „Par ietekmes uz vidi novērtējumu”, kā arī iekļautas MK 2004. gada 23. marta noteikumos Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”. Likumdošanas prasības paredz SIVN procesa ietvaros sagatavot Vides pārskatu, kurā raksturotas plānošanas dokumenta būtiskās ietekmes uz vidi.

Veicot vides pārskata sagatavošanu, tika lietoti sekojoši pamatprincipi:

1) Vides pārskata gatavošana tika uzsākta vienlaikus ar plāna projekta izstrādi, ievērojot principu, ka ietekmes uz vidi novērtējums izdarāms iespējami agrākā plānojuma sagatavošanas etapā;

2) Stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējums tika gatavots paralēli plāna izstrādei, lai novērtētu plāna projektā paredzēto pasākumu realizācijas ietekmi uz vidi un nodrošinātu tā rezultātu pēc iespējas agrāku pielietošanu teritorijas plānojuma izstrādē.

Plāna projekta un vides pārskata izstrāde tiek nodrošināta saskaņā ar MK 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” prasībām, ievietojot Izstrādātāja tīmekļvietnē paziņojumu par sabiedrības iespējām iepazīties ar vides pārskata un plānošanas dokumenta projektu, kā arī nododot minēto paziņojumu VPVB elektroniskā veidā ievietošanai mājas lapā internetā.

Saskaņā ar MK 2011.gada 12.jūlija noteikumiem Nr.564 "Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas valsts un reģionālajiem plāniem un atkritumu rašanās novēršanas valsts programmu", izstrādājot atkritumu apsaimniekošanas plānu un programmu, izstrādātājs nodrošina sabiedrības, organizāciju un institūciju informēšanu un viedokļu uzklaušīšanu atbilstoši normatīvajiem aktiem par sabiedrības līdzdalības kārtību attīstības plānošanā un par stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu, nodrošinot iespēju vismaz 40 dienas iesniegt priekšlikumus par attiecīgo plāna (tai skaitā programmas) projektu. Sabiedrības viedokļus izvērtē pirms lēmuma pieņemšanas par attiecīgā plāna (tai skaitā programmas) apstiprināšanu.

Plāna projekta un vides pārskata sabiedriskā apspriešana tika izsludināta oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis" 2020.gada 15.oktobrī (plāna projektam – 40 dienas, vides pārskatam – 30 dienas). Saskaņā ar Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 20. pantu Plāna un vides pārskata projektu sabiedriskās apspriešanas sanāksme notika neklātienē formā (attālināti) no 28.10.2020. līdz 03.11.2020. Videokonference tika organizēta 2020.gada 28.oktobrī. Vides pārskata projektam tika saņemti vairāki priekšlikumi, kuri tika ņemti vērā.

Plāna projekts aizstās Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2013. - 2020. gadam.

Vides pārskatā ir sniegta informācija par plāna projekta galvenajiem mērķiem, atkritumu apsaimniekošanas sistēmas raksturojumu, kā arī par atsevišķu atkritumu veidu apsaimniekošanu.

Plāna darbības laikā no 2021. līdz 2028.gadam sasniedzamie rezultāti atsevišķiem atkritumu veidiem un plūsmām, kas izriet no ES direktīvu prasībām, ir apkopoti 13.1.tabulā.

13.1.tabula

Sasniedzamie rezultāti atsevišķiem atkritumu veidiem un atkritumu plūsmām, kas izriet no ES direktīvu prasībām

Direktīva	Sasniedzamie rezultātīvie rādītāji	Sasniedzamie termiņi
Eiropas Parlamenta un Padomes 2008.gada 19.novembra Direktīva 2008/98/EK par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu	izveido dalītas savākšanas sistēmas tekstmateriāliem (11.panta 1.punkta trešā rindkopa)	līdz 2025. gada 1. janvārim
	atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjomu palielināt vismaz līdz 55 % pēc masas; (11.panta 2.daļas c)apakšpunkts)	līdz 2025. gadam
	atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjomu palielināt vismaz līdz 60 % pēc masas; (11.panta 2.daļas d)apakšpunkts)	līdz 2030. gadam
	atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjomu palielināt vismaz līdz 65 % pēc masas (11.panta 2.daļas e)apakšpunkts).	līdz 2035. gadam

Direktīva	Sasniedzamie rezultātīvie rādītāji	Sasniedzamie termiņi
	izveido dalīto savākšanu māsaimniecībās radītajām bīstamo atkritumu frakcijām (20.panta 1.punkts)	2025.gada 1.janvāris
	bioloģiskie atkritumi ir vai nu atdalīti un pārstrādāti rašanās vietā, vai savākti dalīti un nav sajaukti ar citiem atkritumu veidiem.(22.panta 1.punkts)	2023. gada 31. decembris
	līdz vismaz 70 % pēc svara palielināt nebīstamo būvgružu un ēku nojaukšanas atkritumu, kas nav atkritumu saraksta 17 05 04 kategorijā definētie dabiskie materiāli, sagatavošanu atkārtotai izmantošanai, pārstrādei un citai materiālai reģenerācijai, tostarp aizbēršanai, izmantojot atkritumus kā citu materiālu aizstājējus	Visā plāna darbības laikā
Padomes 1999.gada 26.aprīļa direktīva 1999/31/EK par atkritumu poligoniem	Poligonos apglabāto sadzīves atkritumu īpatsvars ir samazinājies līdz 10 % no kopējā radīto sadzīves atkritumu daudzuma (pēc svara) vai ir vēl mazāks. (5.panta 5.punkts).	2035.gads
Eiropas Parlamenta un Padomes 1994. gada 20.decembra Direktīva 94/62/EK par iepakojumu un izlietoto iepakojumu	Pārstrādāt 60% no izlietotā iepakojuma (6.panta 11.punkta f) apakšpunkts) un sasniegt šādus minimālos reģenerācijas mērķus (6.panta 11.punkta g)apakšpunkts: - 50 % pēc svara plastmasām; - 25% pēc svara kokam; - 70% pēc svara melnajiem metāliem; - 50% pēc svara attiecībā uz alumīniju; - 70 % pēc svara stiklam; - 75 % pēc svara papīram un kartonam;	2025.gada 31.decembris
	Pārstrādāt 70% no izlietotā iepakojuma (6.panta 11.punkta h) apakšpunkts) un sasniegt šādus minimālos reģenerācijas mērķus (6.panta 11.punkta i)apakšpunkts: - 55 % pēc svara plastmasām; - 30 % pēc svara kokam; - 80% pēc svara melnajiem metāliem; - 60% pēc svara attiecībā uz alumīniju; - 75 % pēc svara stiklam; - 85 % pēc svara papīram un kartonam;	2030.gada 31.decembris
Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 18.septembra Direktīva 2000/53/EK par nolietotiem transportlīdzekļiem (7.panta 2.punkts).	Visus nolietotos transportlīdzekļus atkārtoti izmantot un reģenerēt vismaz 95% apmērā no transportlīdzekļa vidējās masas gadā. Visus nolietotos transportlīdzekļus atkārtoti izmantot un pārstrādāt vismaz 85% apmērā no transportlīdzekļa vidējās masas gadā.	Visā plāna darbības laikā
Padomes 2012. gada 4.jūlija Direktīva 2012/19/ES par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem (EEIA)	Palielināt elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu savākšanas apjomu līdz 40-45 % gadā, no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados. (7.panta 1.un 3.punkts)	Līdz 2021.gada 13.augustam

Direktīva	Sasniedzamie rezultatīvie rādītāji	Sasniedzamie termiņi
	Palielināt elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu savākšanas apjomu līdz 65 % no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados, vai arī 85 % no Latvijas teritorijā radītajiem EEIA. 7.panta 1.un 3.punkts)	2021.gada 14.augusts
	Nodrošināt EEIA reģenerāciju un pārstrādi atbilstoši Direktīvas 2012/19/EK I pielikumā un III pielikumā noteiktajiem reģenerācijas un pārstrādes rādītājiem	Visā plāna darbības laikā
Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2006. gada 6.septembra 2006/66/EK par baterijām un akumulatoriem, un bateriju un akumulatoru atkritumiem un ar ko atceļ Direktīvu 91/157/EEK .	Savākt 45 % no iepriekšējos trīs gados tirgū laistā pārnēsājamo bateriju un akumulatoru vidējā svara.	Visā plāna darbības laikā

Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna mērķi:

- Novērst atkritumu rašanos un nodrošināt kopējā radīto atkritumu daudzuma ievērojamu samazināšanu, izmantojot maksimāli visas labākās pieejamās atkritumu rašanās novēršanas iespējas un labākos pieejamos tehniskos paņēmienus, palielinot resursu izmantošanas efektivitāti un veicinot ilgtspējīgākas patērētāju uzvedības modeļa attīstību;
- Nodrošināt atkritumu kā resursu racionālu izmantošanu, balstoties uz aprites ekonomikas pamatprincipiem un veicinot, ka resursi pēc iespējas tiek atgriezti atpakaļ ekonomiskajā aprītē tautsaimniecībai noderīgā veidā;
- Nodrošināt, ka radītie atkritumi nav bīstami vai arī tie rada nelielu risku videi un cilvēku veselībai, veicinot attiecīgu produktu politiku, bīstamo un videi kaitīgo vielu ierobežojumus un pilnveidojot patērētāju informētību; Veicināt apglabājamo atkritumu daudzuma samazināšanu un atkritumu apglabāšanu cilvēku veselībai un videi drošā veidā.

Vides pārskatā ir ietverts arī esošā vides stāvokļa apraksts, kā arī izskatītas ar plānošanas dokumentu saistītās vides problēmas. Tika izskatītas Plāna realizācijas alternatīvas kurināmā ražošanas no pārstrādei nederīgās atkritumu frakcijas un reģenerācijas ar enerģijas atguvi jomā, kā arī alternatīva, ka plāna projekts netiek realizēts („nulles” scenārijs).

Atkritumu apsaimniekošanas pasākumiem, kuri ir realizēti saskaņā ar Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2013.-2020.gadam, tika veikts ietekmes uz vidi novērtējums vai izdoti tehniskie noteikumi, līdz ar to minēto pasākumu realizācijas laikā ir izvēlētas tādas atkritumu apsaimniekošanas iekārtu atrašanās vietas vai apsaimniekošanas metodes, kuras rada pēc iespējas mazāku ietekmi uz ūdens resursiem, gaisa kvalitāti, kultūras mantojumu, dabas resursiem, īpaši aizsargājamām dabas teritorijām.

Ja Plāna projektā paredzētie pasākumi netiek realizēti, netiks samazināts radīto un apglabāto atkritumu apjoms, atkritumi netiks izmantoti kā resursi vai otrreizējie materiāli.

Lai novērstu vai samazinātu Plāna un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtisko ietekmi uz vidi, Vides pārskatā ir raksturoti šādi risinājumi:

1. Normatīvajos aktos noteiktie ierobežojumi atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu izvietojumam;
2. Teritorijas plānošana;
3. Normatīvajos aktos noteiktās prasības atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektiem;

4. Normatīvajos aktos noteiktās prasības atkritumu apsaimniekošanas atļaujām;
5. Finanšu nodrošinājums;
6. Sodi par vides aizsardzības normatīvo aktu pārkāpumiem.

Poligonu infrastruktūra ir attīstīta gan no inženiertehnisko risinājumu, gan vides aizsardzības prasību viedokļa, tādēļ ir rekomendējama to turpmāka kā reģionālu atkritumu apsaimniekošanas centru pilnveidošana. Līdzšinējo funkciju optimizācijai un jaunu atkritumu apsaimniekošanas darbību ieviešanai ir nepieciešama vairāku aktivitāšu īstenošana. Ieviešot jaunas atkritumu apsaimniekošanas darbības, katrs gadījums tiks izskatīts atbilstoši normatīvo aktu prasībām un pēc nepieciešamības tiks lemts par kompensēšanas pasākumiem attiecībā uz *NATURA 2000* teritorijām.

Ieviešot pasākumus, kas saistīti ar atkritumu rašanos novēršanu, paredzama vides stāvokļa uzlabošana, jo tas samazinās atkritumu poligonos nodoto atkritumu daudzumu; veicinās tādu materiālu izmantošanu, kas rada mazāku ietekmi uz vidi, ņemot vērā pilnu iekārtas dzīves cikla analīzi; veicinās dažādu atkritumu veidu atkārtotu izmantošanu. Kā nelabvēlīgu pārrobežu ietekmi Plāna projektā paredzēto darbību īstenošanas laikā var uzskatīt pārrobežu gaisa piesārņojumu.

Likumā no 1998.gada 13.novembra „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” noteikts, ka „kompetentā institūcija Ministru kabineta noteiktajā termiņā sniedz atzinumu par vides pārskatu ņemot vērā vides pārskata atbilstību normatīvo aktu prasībām un izraudzītā risinājuma pamatojumu, kā arī nosaka termiņus, kādos izstrādātājs pēc plānošanas dokumenta apstiprināšanas iesniedz kompetentajai institūcijai ziņojumu par plānošanas dokumenta īstenošanas tiešu vai netiešu ietekmi uz vidi, arī vides pārskatā neparedzētu ietekmi”.

Saskaņā ar MK 2004.gada 23.marta not. Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”, lai konstatētu plānošanas dokumenta īstenošanas tiešu vai netiešu ietekmi uz vidi, vides pārskatā iepriekš neparedzētu ietekmi uz vidi, kā arī, ja nepieciešams, izdarītu grozījumus plānošanas dokumentā, izstrādātājs, ņemot vērā biroja atzinumu par vides pārskatu, veic plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringu. Plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringam izmanto valsts statistikas datus, informāciju, kas iegūta, veicot vides monitoringu, kā arī citu informāciju, kas ir pieejama izstrādātājam. Izstrādātājs sastāda monitoringa ziņojumu un atzinumā par vides pārskatu noteiktajā termiņā iesniedz to VPVB. Monitoringa ziņojumā apkopo pieejamo informāciju un ietver vismaz ar plānošanas dokumenta īstenošanu saistīto vides stāvokļa izmaiņu un to tendenci raksturojumu. VPVB reizi gadā apkopo iesniegtos monitoringa ziņojumus un iesniedz Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrā.

Saskaņā ar MK 2011. gada 12. jūlija noteikumu Nr. 564 „Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas valsts un reģionālajiem plāniem un atkritumu rašanās novēršanas valsts programmu” 12. punktu VARAM atkritumu apsaimniekošanas plānu un programmas ieviešanu novērtē ne retāk kā reizi trijos gados. VARAM par novērtēšanas rezultātiem sagatavo informatīvo ziņojumu un, ja nepieciešams, grozījumus attiecīgajā atkritumu apsaimniekošanas plānā vai programmā.